EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 1.3.2022.
COM(2022) 75 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanu

Contents

1. Ievads ... 3

2. Mehānisma īstenošanas gaita ... 5

2.1. Pašreizējais stāvoklis īstenošanas procesā ... 5

2.2. Pašreizējais mehānisma finansēšanas stāvoklis ... 11

3. Ko patiesībā ietver atveseļošanas un noturības plāni? ... 13

3.1. Iesniegto atveseļošanas un noturības plānu pārskats — ievads ... 13

3.2. Mehānisma ieguldījums zaļās pārkārtošanās procesā (1. pīlārs) ... 15

3.3. Mehānisma ieguldījums digitālajā pārveidē (2. pīlārs) ... 23

3.4. Mehānisma ieguldījums pārdomātā, ilgtspējīgā un iekļaujošā izaugsme (3. pīlārs) ... 29

3.5. Mehānisma ieguldījums sociālajā un teritoriālajā kohēzijā (4. pīlārs) ... 34

3.6. Mehānisma ieguldījums veselībā un ekonomiskajā, sociālajā un institucionālajā noturībā ar mērķi cita starpā palielināt gatavību krīzēm un krīžu reaģēšanas spējas (5. pīlārs) ... 39

3.7. Mehānisma ieguldījums rīcībpolitikās nākamajai paaudzei, bērniem un jauniešiem, piemēram, attiecībā uz izglītību un prasmēm (6. pīlārs) ... 47

3.8. Drošības pašnovērtējumi ... 50

4. ANM īstenošanas satvars ... 52

4.1. ANM ieguldījums reformu un citu ES politikas virzienu īstenošanā ... 52

4.2. ANM ieguldījums daudzvalstu projektos ... 58

4.3. ANM īstenošana un visu attiecīgo ieinteresēto personu iesaistīšana ... 61

4.4. Kontroles sistēma un Savienības finanšu interešu aizsardzība ... 64

4.5. Papildināmība ar citu ES finansējumu ... 66

5. Secinājums ... 68

Tabulas un attēli

Table 1: State of play on RRF implementation **6**
Figure 1: Key steps in RRP assessment and pre-financing **7**
Table 2: Processing of payment requests **8**
Figure 2: Estimated timeline for completion of milestones and targets **12**
Figure 3: Share of RRF funds contributing to each policy pillar **13**
Figure 4: Climate and additional environmental tag by Member State **14**
Figure 5: Breakdown of expenditure supporting the green transition (pillar 1) **15**
Figure 6: Contribution to digital objectives as share of RRP **22**
Figure 7: Breakdown of expenditure supporting the digital transformation (pillar 2) **23**
Figure 8: Breakdown of expenditure supporting smart, sustainable and inclusive growth (pillar 3) **29**
Figure 9: Breakdown of expenditure supporting social and territorial cohesion per policy area (pillar 4) **33**
Figure 10: Breakdown of expenditure supporting health and resilience per policy area (pillar 5) **37**
Figure 11: Number of measures supporting health and resilience per policy area (pillar 5) **38**
Figure 12: Breakdown of expenditure supporting policies for the next generation per policy area (pillar 6) **45**
Figure 13: Number of reforms per pillar **49**
Figure 14: Reforms/Investments per Member State **50**
Figure 15: Shares of CSRs covered by the RRPs, by policy areas (as defined in CeSaR) **50**
Figure 16: NGEU GDP Impact (%) in QUEST simulations, EU countries **51**
Figure 17: NGEU GDP Impact (%) in QUEST simulations **52**
Table 3: Green multi-country projects in the adopted RRPs **55**
Table 4: Digital multi-country projects **56**

1. Ievads

Atveseļošanas un noturības mehānisms, kas 2021. gada 19. februārī tika izveidots ar Regulu (ES) 2021/241, ir ES atbildes reakcijas, lai ES no koronavīrusa pandēmijas izkļūtu spēcīgāka, — Eiropas Savienības Atveseļošanas instrumenta jeb *Next Generation EU* galvenais elements. Gadu pēc mehānisma izveides šā ziņojuma mērķis ir izvērtēt šīs ārkārtējās reformu un investīciju programmas īstenošanu. Gada laikā ir veikti nozīmīgi pasākumi, un ir apņēmīgi uzsākta programmas īstenošana.

Pēc mēnešiem ilgas un intensīvas nepieredzēta mēroga un tvēruma sagatavošanās dalībvalstis 2021. gada aprīlī sāka iesniegt savus atveseļošanas un noturības plānus. Komisija ātri veica novērtēšanas posmu, un Padome 2021. gada jūlijā pieņēma pirmos Padomes īstenošanas lēmumus. Līdz šim gandrīz visas dalībvalstis ir iesniegušas savus atveseļošanas un noturības plānus, no kuriem Komisija sākotnēji pozitīvi novērtēja 22 plānus, ko pēc tam pieņēma Padome. Komisija arī uzsāka diskusijas ar dalībvalstīm, lai vienotos par darbības kārtību plānu īstenošanas uzraudzības sistēmu noteikšanai. Komisija piesaistīja līdzekļus kapitāla tirgos un emitēja savas pirmās zaļās obligācijas, un līdz šim brīdim ir izmaksāti 66,6 miljardi EUR, no kuriem 56,6 miljardi EUR bija priekšfinansējums, atbalstot dalībvalstis un Savienību laikā, kad koronavīrusa pandēmija turpina ietekmēt to ekonomiku.

Ir sācies mehānisma īstenošanas posms, un tas norit strauji saskaņā ar dalībvalstu noteikto reformu un investīciju grafiku. Pirmais maksājuma pieprasījums tika pilnībā apstrādāts 2021. gadā, un 2021. gada decembrī Spānijai tika izmaksāti 10 miljardi EUR, savukārt paredzams, ka 2022. gadā tiks iesniegti vairāk nekā 30 maksājumu pieprasījumi. Maksājumu kalendārs atbilst paredzamajam mehānisma īstenošanas posmam. Komisija un dalībvalstis cieši sadarbojās, lai sasniegtu šo rezultātu. Plānu īstenošanas aktualitātēm var sekot līdzi tiešsaistē īpašā platformā "Atveseļošanas un noturības rezultātu pārskats", ko Komisija izveidoja 2021. gada decembrī.

Šis ziņojums ir pirmais no vairākiem ikgadējiem ziņojumiem par mehānisma īstenošanu[1]. Tajā sniegts pārskats par pašreizējo mehānisma īstenošanas stāvokli un pieņemtajiem plāniem, kā arī detalizēti izklāstīts mehānisma ieguldījums klimata un digitālo mērķrādītāju sasniegšanā, kā noteikts regulas 31. pantā. Patlaban, kad mehānisms vēl ir īstenošanas sākumposmā, šajā ziņojumā ir aprakstīts paredzamais mehānisma ieguldījums sešos pīlāros saskaņā ar plānos noteiktajiem pasākumiem, kas pakāpeniski tiks īstenoti mehānisma darbības laikā. Tālāk ziņojumā aplūkota mehānisma darbība, ņemot vērā šajā unikālajā instrumentā ietvertās investīciju un reformu saistības, kā arī apspriesta visu attiecīgo ieinteresēto personu iesaistīšanās. Tajā aprakstīti arī mehānismi, kas ieviesti Savienības finanšu interešu aizsardzībai, un mehānisma un citu ES līdzekļu avotu sasaiste, lai izvairītos no finansējuma dublēšanās. Šajā ziņojumā sniegtās informācijas pamatā ir pieņemto un Komisijas novērtēto plānu saturs, dati, ko dalībvalstis iesniegušas līdz 2021. gada novembra beigām, pildot savu pusgada ziņošanas pienākumu, un ziņas par mehānisma īstenošanas pasākumiem, kas veikti līdz 2022. gada janvāra beigām. Ņemot vērā, ka mehānisma

[1] Saskaņā ar ANM regulas 31. panta prasībām.

īstenošana joprojām ir agrīnā posmā, šajā ziņojumā nav plaši aplūkots ne atsevišķu plānu īstenošanas stāvoklis, ne arī kopējie rādītāji. Minētie piemēri, jo īpaši izcēlumi 3. iedaļā, ir iekļauti ilustratīvos nolūkos, bet nav uzskatāmi par izsmeļošiem.

2. Mehānisma īstenošanas gaita

2.1. Pašreizējais stāvoklis īstenošanas procesā[2]

Atveseļošanas un noturības plānu pieņemšana

Lielākā daļa dalībvalstu līdz 2021. gada vasarai iesniedza savus atveseļošanas un noturības plānus. Lai atbalstītu dalībvalstis plānu sagatavošanā, Komisija no 2020. gada oktobra izveidoja neformālus kontaktus ar dalībvalstīm un 2021. gada janvārī publicēja norādījumu dokumentu[3] par plānos sniedzamo informāciju. Lai saņemtu finansiālu atbalstu saskaņā ar šo mehānismu, dalībvalstīm bija jāsagatavo atveseļošanas un noturības plāni, kuros izklāstīta valsts reformu un investīciju programma, kas jāīsteno līdz 2026. gada 31. augustam. Regula, ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu[4], stājās spēkā 2021. gada 19. februārī. Līdz šim Komisija oficiāli ir saņēmusi 26 atveseļošanas un noturības plānus (sk. 1. tabulu un 1. pielikumu).

Komisija katru plānu novērtēja ātri, konsekventi un pārredzami, ievērojot ANM regulas 19. panta 3. punktā noteiktos 11 kritērijus[5]. Novērtēšanas procesa laikā Komisija uzturēja ciešus kontaktus ar dalībvalstīm, lai veiktu visaptverošu novērtējumu. Komisija atbalstīja dalībvalstis, lai tās izvirzītu vērienīgus plānus ar skaidriem un reālistiskiem atskaites punktiem un mērķrādītājiem īstenošanas gaitā panāktā progresa uzraudzībai.

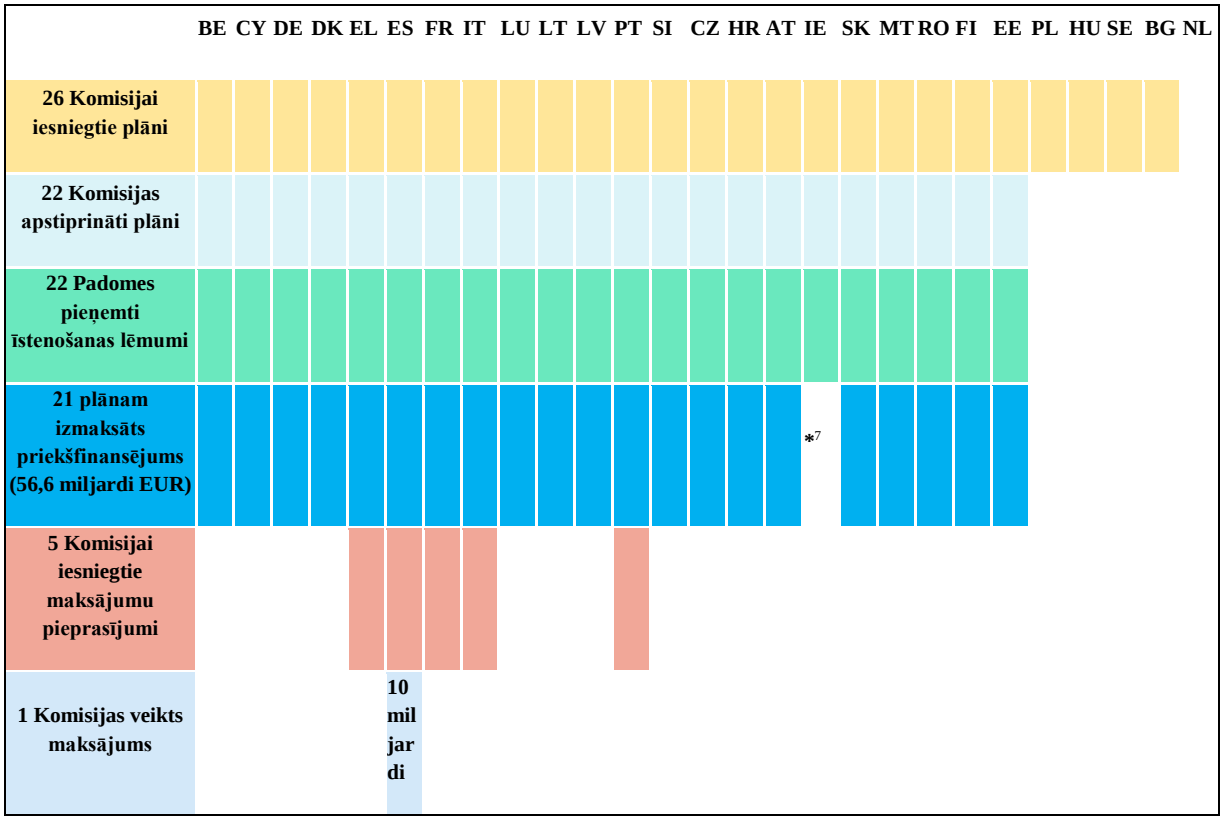
Komisija ir sniegusi pozitīvu novērtējumu par 22 atveseļošanas un noturības plāniem un par katru no tiem iesniegusi priekšlikumu Padomes īstenošanas lēmumam, kam pievienots dienestu darba dokuments, kurā analizēts attiecīgā plāna saturs. Padomes īstenošanas lēmumi un Komisijas dienestu darba dokumenti ir pieejami Komisijas tīmekļa vietnē[6]. Komisija sadarbībā ar attiecīgajām dalībvalstīm (Bulgāriju, Poliju, Ungāriju un Zviedriju) pašlaik veic četru plānu novērtēšanu, kā paredzēts ANM regulas 19. panta 1. punktā.

Kopumā 22 Padomes īstenošanas lēmumi tika pieņemti ātri un bez sarežģījumiem. Pēc intensīvām diskusijām starp Komisiju un dalībvalstīm plānu sagatavošanas posmā Komisija ātri veica novērtējumu. Attiecībā uz lielāko daļu plānu Komisija pieņēma pozitīvu novērtējumu ātrāk nekā regulas 19. panta 1. punktā noteiktajā divu mēnešu novērtēšanas periodā pēc to oficiālās iesniegšanas (sk. 1. tabulu). Pēc tam Padome mazāk nekā mēneša laikā arī apstiprināja lielākās daļas atveseļošanas un noturības plānu pozitīvo novērtējumu (sk. 1. tabulu). Pēc plānu pieņemšanas Komisija ar attiecīgo dalībvalsti noslēdza finansēšanas līgumu un attiecīgā gadījumā — aizdevuma līgumu, kuros noteiktas pušu tiesības un pienākumi, tai skaitā attiecībā uz Savienības finanšu interešu aizsardzību, prasībām

[2] Šajā ziņojumā visi dati un skaitļi ir sniegti ar beigu datumu 2022. gada 28. februāris.
[3] SWD(2021) 12 final.
[4] Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris).
[5] https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html.
[6] Atveseļošanas un noturības mehānisms | Eiropas Komisija (europa.eu).

dalībvalstu kontroles sistēmai, kā arī pieejamās finanšu ieguldījuma summas saistību uzņemšanos.

1. tabula. Pašreizējais ANM īstenošanas stāvoklis

Priekšfinansējums

Pēc finansēšanas nolīguma un attiecīgā gadījumā — aizdevuma līguma parakstīšanas **Komisija 21 dalībvalstij, kas to pieprasīja, veica priekšfinansējuma maksājumu līdz 13 % apmērā no finansiālā ieguldījuma un aizdevuma**. Saskaņā ar 13. panta 1. punktu priekšfinansējuma maksājums attiecas tikai uz tām dalībvalstīm, kuru atveseļošanas un noturības plānus Padome apstiprināja 2021. gadā.

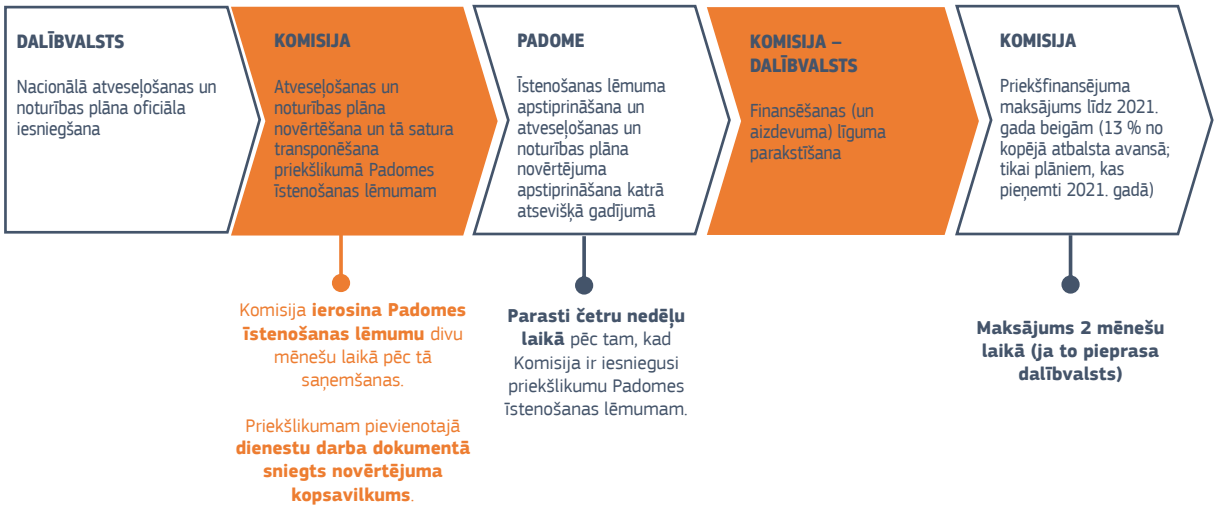
Kopumā Komisija ir izmaksājusi priekšfinansējumu 56,6 miljardu EUR apmērā. Priekšfinansējuma maksājumi tika veikti sešu darbdienu laikā pēc finansēšanas (un/vai aizdevuma) līgumu (attiecīgā gadījumā) parakstīšanas, kas ir krietni pirms ANM regulā minētā divu mēnešu termiņa (sk. 1. tabulu). Ņemot vērā, ka ANM ir uz rezultātiem balstīts instruments, jebkāda turpmāka izmaksa ir atkarīga no tā, vai ir sasniegti attiecīgie atskaites punkti un mērķrādītāji, kas ir reformu un investīciju pamatā un kas tiek noteikti līdz maksājuma pieprasījuma iesniegšanas brīdim.

Darbības kārtība

[7] Priekšfinansējums nav pieprasīts.

Kā noteikts ANM regulā, Komisija pēc tam ar katru no 22 attiecīgajām dalībvalstīm apsprieda darbības kārtību, sīkāk precizējot uzraudzības un sadarbības kārtību un aptverot būtiskus īstenošanas aspektus. Darbības kārtība paredz regulāru informācijas apmaiņu starp Komisiju un dalībvalstīm, vismaz reizi ceturksnī apmainoties ar informāciju par atveseļošanas un noturības plānu īstenošanas progresu, kā arī ikgadēja pasākuma organizēšanu, lai apspriestu atveseļošanas un noturības plānu un citu Savienības programmu īstenošanu, kas var būt kā horizontāla platforma, kurā apspriest plānu īstenošanu un nodrošināt ciešu sadarbību starp visiem iesaistītajiem dalībniekiem. Darbības kārtībā ir arī precizēts katra atskaites punkta un mērķrādītāja pārbaudes mehānisms un, ja nepieciešams, ieviesti uzraudzības pasākumi, lai sekotu līdzi plāna īstenošanai. Līdz šim ir noslēgti seši darbības kārtības dokumenti (Spānija, Francija, Slovākija, Grieķija, Itālija, Portugāle, Horvātija, Latvija; sk. I pielikumu). Darbības kārtības dokumenta parakstīšana ir būtisks solis, jo tā ir nepieciešama, pirms dalībvalsts var iesniegt savu pirmo maksājuma pieprasījumu.

1. attēls. Atveseļošanas un noturības plānu novērtēšanas un priekšfinansēšanas galvenie posmi

Izmaksāšanas process

Tiklīdz dalībvalsts ir sasniegusi visus attiecīgos atskaites punktus un mērķrādītājus, lai varētu saņemt maksājumu, kā izklāstīts attiecīgajā Padomes īstenošanas lēmumā, un iesniegusi pienācīgi pamatotu maksājuma pieprasījumu, Komisija divu mēnešu laikā novērtē to, vai attiecīgā dalībvalsts ir apmierinoši sasniegusi attiecīgos atskaites punktus un mērķrādītājus, kā arī informāciju, kas pamato to izpildi. Noslēdzot šo novērtējumu, Komisija iesniedz Ekonomikas un finanšu komitejai pozitīvu sākotnējo novērtējumu. Ekonomikas un finanšu komitejai četru nedēļu laikā būtu jāsniedz atzinums par šiem konstatējumiem, un pēc tam saskaņā ar Komiteju procedūras regulā aprakstīto pārbaudes procedūru tiek pieņemts Komisijas īstenošanas lēmums, ar ko atļauj izmaksu. Šajā nolūkā saskaņā ar ANM regulas 35. pantu tika izveidota ANM komiteja, lai apspriestu Komisijas īstenošanas lēmumu

projektus attiecībā uz dalībvalstu maksājumu pieprasījumiem[8]. ANM komitejas sastāvā ir visu dalībvalstu pārstāvji. Komiteju procedūras beigās Komisija pieņem Komisijas īstenošanas lēmumu, ņemot vērā komitejas locekļu paustos viedokļus.

Maksājumu pieprasījumi

Līdz šim Komisija ir saņēmusi piecus maksājumu pieprasījumus. Nākamajā tabulā ir atspoguļots to pašreizējais stāvoklis.

2. tabula. Maksājumu pieprasījumu apstrāde

	Maksājuma pieprasījuma datums	Atskaites punktu un mērķrādītāju skaits	Summa, no kuras atskaitīts priekšfinansējums[9]	Statuss
Spānija	11.11.2021.	52	10 miljardi EUR	• Komisijas sākotnējais pozitīvais novērtējums: 03.12.2021. • EFK pozitīvs atzinums: 21.12.2021. • ANM komitejas pozitīvs atzinums: 22.12.2021. • Komisijas veiktā izmaksa: 27.12.2021.
Francija	26.11.2021.	38	7,4 miljardi EUR	• Komisijas sākotnējais pozitīvais novērtējums: 26.01.2022. • EFK pozitīvs atzinums: 11.02.2022. • ANM komitejas pozitīvs atzinums: 21.02.2022.
Grieķija	29.12.2021.	15	3,6 miljardi EUR	• Komisijas sākotnējais pozitīvais novērtējums: 28.02.2022.
Itālija	30.12.2021.	51	21 miljardi EUR	• Komisijas sākotnējais pozitīvais novērtējums: 28.02.2022.
Portugāle	25.01.2022.	38	1,16 miljardi EUR	Pašlaik tiek gatavots Komisijas novērtējums

Līdz šim Komisija pirmo maksājumu ir izmaksājusi Spānijai. Spānija bija pirmā dalībvalsts, kas 2021. gada 11. novembrī iesniedza maksājuma pieprasījumu pēc darbības kārtības dokumenta parakstīšanas. Spānijas pirmais maksājuma pieprasījums attiecas uz 52 atskaites punktu apmierinošu izpildi, galvenokārt saistībā ar reformām, kas jau bija īstenotas līdz 2021. gada otrajam ceturksnim. Ņemot vērā, ka lielākā daļa atskaites punktu ir retrospektīvi, un to, ka Spānija bija sniegusi Komisijai lielāko daļu informācijas, kas bija nepieciešama novērtējuma veikšanai pirms oficiālās maksājuma pieprasījuma iesniegšanas,

[8] Saskaņā ar ANM regulas 35. pantu šī komiteju procedūras komiteja ir izveidota Regulas (ES) Nr. 182/2011 nozīmē.

[9] Summā, no kuras atskaitīts priekšfinansējums, ņem vērā izmaksātās priekšfinansējuma summas, to proporcionāli samazinot.

Komisija varēja ātri apstrādāt maksājuma pieprasījuma novērtējumu[10] un 2021. gada 27. decembrī izmaksāja Spānijai 10 miljardus EUR no finansiālā ieguldījuma (bez priekšfinansējuma).

Atzīstot, ka ir izpildīti atskaites punkti un mērķrādītāji, kas ir attiecīgo atveseļošanas un noturības plānu pasākumu pamatā, pirmais maksājums Spānijai jau atspoguļo progresu, kas panākts ANM īstenošanā. Atskaites punkti, kas attiecas uz maksājumu, liecina par nozīmīgiem soļiem Spānijas atveseļošanas un noturības plāna un plašas reformu programmas īstenošanā. Tie ietver tādus svarīgus pasākumus kā Likums par klimata pārmaiņām un enerģētikas pārkārtošanu (kas paredz klimatneitralitātes panākšanu līdz 2050. gadam), minimālā ienākumu atbalsta reforma, pasākumi MVU digitalizācijas atbalstam un digitālo prasmju veicināšanai, kā arī reformas, ar kurām stiprina spēju sagatavot izdevumu pārskatus un veikt to plānveida kontroli. Šis piemērs liecina, ka mehānisms jau tagad sniedz jūtamu ietekmi praksē, atbalstot nozīmīgu reformu īstenošanu.

Sistēma, saskaņā ar kuru dalībvalstis ziņo par atveseļošanas un noturības plānu īstenošanu

Pašlaik ir uzsākts ANM īstenošanas posms, un dalībvalstis ir sākušas ziņot par savu atveseļošanas un noturības plānu īstenošanu. 2021. gada 2. decembrī stājās spēkā deleģētie akti, ar kuriem papildina dažas dalībvalstu ziņošanas prasības. Pirmajā deleģētajā aktā (ES) 2021/2106[11] ir noteikti kopēji ziņošanas rādītāji un sīkāka informācija par atveseļošanas un noturības rezultātu pārskatu. Tajā noteikts, ka dalībvalstis katru gadu līdz aprīlim un oktobra vidum ziņo par to, kādi panākumi ir gūti to atveseļošanas un noturības plānu īstenošanā. Šajā pusgada ziņojumā kopsavilkuma veidā sniegta informācija par to atskaites punktu un mērķrādītāju izpildi, kas bija jāsasniedz līdz ceturksnim pirms ziņojuma sniegšanas, kā arī par to atskaites punktu un mērķrādītāju izpildes statusu, kas bija jāsasniedz četros ceturkšņos pēc pārskata perioda. No dalībvalstīm tiek sagaidīts, ka tās sniegs informāciju par to, vai attiecīgie atskaites punkti un mērķrādītāji ir izpildīti, tiek īstenoti vai kavējas. Turklāt dalībvalstīm divas reizes gadā (līdz februārim un augustam) jāziņo par noteiktajiem kopējiem rādītājiem. Pirmais ziņojums jāiesniedz 2022. gada februārī. Otrajā deleģētajā aktā 2021/2105[12] ir noteikta metodika ziņošanai par sociālajiem izdevumiem dalībvalstu atveseļošanas un noturības plānos. Šis deleģētais akts ir svarīgs, lai noteiktu vienotu metodiku informācijas sniegšanai par sociālajiem izdevumiem, tai skaitā par izdevumiem, kas vērsti uz bērniem un jauniešiem, un dzimumu līdztiesību, ko finansē ar šo mehānismu. Metodes pamatā ir apstiprinātajos atveseļošanas un noturības plānos norādītie aplēstie izdevumi. Katra reforma un investīcija ar primāro sociālo dimensiju ir saistīta ar

[10] Komisija 2021. gada 3. decembrī pieņēma pozitīvu sākotnējo novērtējumu. Pēc tam, kad Ekonomikas un finanšu komiteja (EFK) 21. decembrī un ANM komiteja 22. decembrī ātri sniedza pozitīvu atzinumu, Komisija 2021. gada 27. decembrī varēja veikt maksājumu.

[11] Komisijas Deleģētā regula (ES) 2021/2106 (2021. gada 28. septembris), ar kuru, nosakot atveseļošanas un noturības rezultātu pārskata kopējos rādītājus un detalizētos elementus, papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2021/241, ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu, OV L 429/83.

[12] Komisijas Deleģētā regula (ES) 2021/2105 (2021. gada 28. septembris), ar kuru, nosakot metodiku ziņošanai par sociālajiem izdevumiem, papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2021/241, ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu, OV L 429/79

vienu no deviņām īpašām deleģētajā aktā noteiktām sociālās politikas jomām[13], un katra no tām ir saistīta ar četrām plašākām sociālajām kategorijām (nodarbinātība un prasmes, izglītība un bērnu aprūpe, veselība un ilgtermiņa aprūpe un sociālā politika). Turklāt katrs sociāla rakstura pasākums, kas attiecas uz bērniem un jauniešiem vai dzimumu līdztiesību, ir īpaši atzīmēts.

Komisija ir izveidojusi IT sistēmu *FENIX*, lai dalībvalstis varētu ziņot attiecīgo informāciju par plānu īstenošanu. Pusgada ziņošanas pienākuma ietvaros[14] dalībvalstis pirmo reizi iesniedza prasīto informāciju *FENIX* sistēmā līdz 2021. gada novembra beigām (tā kā dalībvalstīm šī bija pirmā pusgada ziņošanas procedūra, termiņš izņēmuma kārtā tika pagarināts par vienu mēnesi). Šajā sistēmā dalībvalstis var jebkurā brīdī atjaunināt informāciju par atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu un izvairīties no vairākkārtējas līdzīgas informācijas sniegšanas, sagatavojot pusgada ziņojumu vai iesniedzot maksājuma pieprasījumu. ANM paredzētā ziņošanas sistēma tagad darbojas pilnvērtīgi.

Pārskatot pusgada ziņojumos sniegto informāciju, jau atklājas pozitīva aina attiecībā uz atskaites punktu un mērķrādītāju īstenošanu. Šis ziņošanas pienākums attiecās uz visiem atskaites punktiem un mērķrādītājiem, kas bija jāsasniedz no 2020. gada 1. ceturkšņa līdz 2022. gada 3. ceturksnim. Kopumā no retrospektīvajiem atskaites punktiem un mērķrādītājiem, kas bija jāsasniedz līdz 2021. gada 3. ceturksnim (nesenākajam pārskata ceturksnim), par 91 % (266) tika ziņots, ka tie ir izpildīti, un par 9 % (25) tika ziņots, ka tie nav izpildīti. No atskaites punktiem un mērķrādītājiem, kuri vērsti uz nākotni un kuru izpildes termiņš bija no 2021. gada 4. ceturkšņa līdz 2022. gada 3. ceturksnim, par 4,4 % (41) tika ziņots, ka tie ir aizkavēti, par 79,7 % (741) — ka tie tiek īstenoti saskaņā ar plānu, un par 14,9 % (139) — ka tie jau ir pabeigti. Nākamais pusgada ziņojums būs jāiesniedz 2022. gada aprīlī. Datus, kas saistīti ar pusgada ziņojumiem, dalībvalstis sniedz pašas, un tie neietekmē Komisijas novērtējumu saistībā ar maksājumu pieprasījumiem par atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu izpildi.

Komisija ir izveidojusi Atveseļošanas un noturības rezultātu pārskatu[15] — publiskas tiešsaistes platformas formā izveidotu rīku, ar kuru ziņo par ANM darbības rezultātiem un kurā pārredzami atspoguļota pieejamā informācija par tā īstenošanu. Ikviens iedzīvotājs var viegli piekļūstamā veidā sekot līdzi ANM īstenošanai un detalizēti skatīt Komisijas tīmekļa vietnē pieejamo informāciju par katra atveseļošanas un noturības plāna īstenošanas gaitu. Rezultātu pārskats atspoguļo mehānisma ietekmi sešos politikas pīlāros. Tajā iekļauti arī dati par kopējiem rādītājiem un informācija par sociālajiem izdevumiem. Pirmā rezultātu pārskata versija tika publicēta 2021. gada 15. decembrī, un tajā bija iekļauti

[13] i) pieaugušo izglītība, ii) nodarbinātības atbalsts un darbvietu radīšana, iii) darba tirgus iestāžu modernizācija, iv) pirmsskolas izglītība un aprūpe, v) vispārējā, profesionālā un augstākā izglītība, vi) veselības aprūpe, vii) ilgtermiņa aprūpe, viii) sociālie mājokļi un cita sociālā infrastruktūra un ix) sociālā aizsardzība.

[14] Saskaņā ar 27. pantu Regulā (ES) 2021/241, ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu, par dalībvalsts ziņošanas pienākumiem Eiropas pusgada kontekstā dalībvalstij divas reizes gadā ir jāziņo par to, kādi panākumi ir gūti tās atveseļošanas un noturības plāna īstenošanā.

[15] Atveseļošanas un noturības rezultātu pārskats (europa.eu).

dati par 22 atveseļošanas un noturības plāniem, ko līdz minētajam datumam bija apstiprinājusi Padome.

2.2. Pašreizējais mehānisma finansēšanas stāvoklis

Pašreizējā situācija saistībā ar* Next Generation EU *finansējumu

Būtisks atskaites punkts ANM īstenošanā ir Komisijas jaunā loma kā aktīvam emitentam[16] kapitāla tirgū. Lēmums par Eiropas Savienības pašu resursu sistēmu stājās spēkā 2021. gada 1. jūnijā, ļaujot Komisijai sākt aizņemties līdzekļus pagaidu atveseļošanas instrumentam *Next Generation EU* (*NGEU*) (pirmais darījums notika 2021. gada jūnijā). Komisija ir pilnvarota laikposmā no 2021. līdz 2026. gadam aizņemties līdz 806,9 miljardiem EUR (pašreizējās cenās). Šī summa ietver ikgadēju obligāciju emisiju vidēji līdz aptuveni 150 miljardiem EUR gadā laikposmā no 2021. gada vidus līdz 2026. gadam, padarot ES par vienu no lielākajiem euro denominēto obligāciju emitentiem. No minētās summas līdz 250 miljardi EUR tiks emitēti zaļo obligāciju veidā (sk. tālāk).

Līdz šim Komisija ir piesaistījusi ilgtermiņa finansējumu 78,5 miljardu EUR apmērā obligāciju veidā un īstermiņa finansējumu 33 miljardu EUR apmērā 3 un 6 mēnešu ES vekseļu veidā (no kuriem termiņš jau ir beidzies 12 miljardu EUR apmērā). Pamatojoties uz ES augsto kredītreitingu, Komisija var aizņemties ar izdevīgiem nosacījumiem un tādējādi līdz minimumam samazināt ar Atveseļošanas fondu saistīto parādu izmaksas. *NGEU* finansējuma apjomi ir labi apgūti, un pieprasījums pēc jaunajām emisijām ir bijis liels.

Komisija ir spējusi finansēt visus plānotos maksājumus / ienākošos pieprasījumus, turklāt ļoti operatīvi. Līdz šim ANM ietvaros 21 dalībvalstij ir izmaksāti 66,6 miljardi EUR. Priekšfinansējuma maksājumi tika veikti dažu dienu laikā pēc attiecīgo finansēšanas un/vai aizdevuma līgumu parakstīšanas, kas bija krietni pirms ANM regulā paredzētajiem termiņiem. Arī pirmais maksājums Spānijai tika veikts ātri (3 darba dienu laikā pēc ANM komitejas pozitīvā atzinuma saņemšanas).

Zaļo obligāciju sistēma

Komisija ir izstrādājusi visaptverošu un mūsdienīgu zaļo obligāciju sistēmu, kas paredzēta *Next Generation EU* veiktajai emisijai, un plāno līdz 30 % no tā finansējuma emitēt kā zaļās obligācijas, tādējādi apliecinot ES apņemšanos nodrošināt ilgtspējīgu finansējumu. Sistēma atbilst tirgus standartiem un nodrošina ieguldītājiem uzticamas zaļās obligācijas. Visos atjaunošanas un noturības plānos iekļautajos pasākumos ir jāievēro princips "nenodarīt būtisku kaitējumu" (*DNSH*) attiecībā uz citiem vidiskajiem mērķiem. Lai sasniegtu šādu rezultātu, dalībvalstis ANM īstenošanas ietvaros parakstītajos finansēšanas un aizdevumu nolīgumos vienojās regulāri ziņot par saviem izdevumiem, kas saistīti ar investīcijām, ar kurām veicina ar klimata pārmaiņām saistīto mērķu sasniegšanu. Komisija

[16] Nolūkā piesaistīt līdzekļus Savienības izdevumu programmai.

savā vēsturē pirmajā zaļo obligāciju emisijā, kas notika 2021. gada 12. oktobrī, piesaistīja 14,5 miljardus EUR.

3. Ko patiesībā ietver atveseļošanas un noturības plāni?

3.1. Iesniegto atveseļošanas un noturības plānu pārskats — ievads

Vispārīgs pārskats

Līdz šim Padomes apstiprināto 22 atveseļošanas un noturības plānu kopējais piešķīrums neatmaksājama finansējuma veidā ir 291 miljards EUR un aizdevumu veidā — 154 miljardi EUR. Sešām dalībvalstīm ir pieņemts plāns, kas ietver aizdevumu (Grieķijai, Itālijai, Kiprai, Portugālei, Rumānijai un Slovēnijai).

Šos 22 atveseļošanas un noturības plānus veido aptuveni viena trešdaļa reformu un divas trešdaļas investīciju, kā arī tajos kopā noteikti 5155 atskaites punkti un mērķrādītāji, kas jāīsteno līdz 2026. gadam.

2. attēls. Paredzamais atskaites punktu un mērķrādītāju izpildes grafiks

Ieguldījums sešos pīlāros — ieskats metodikā

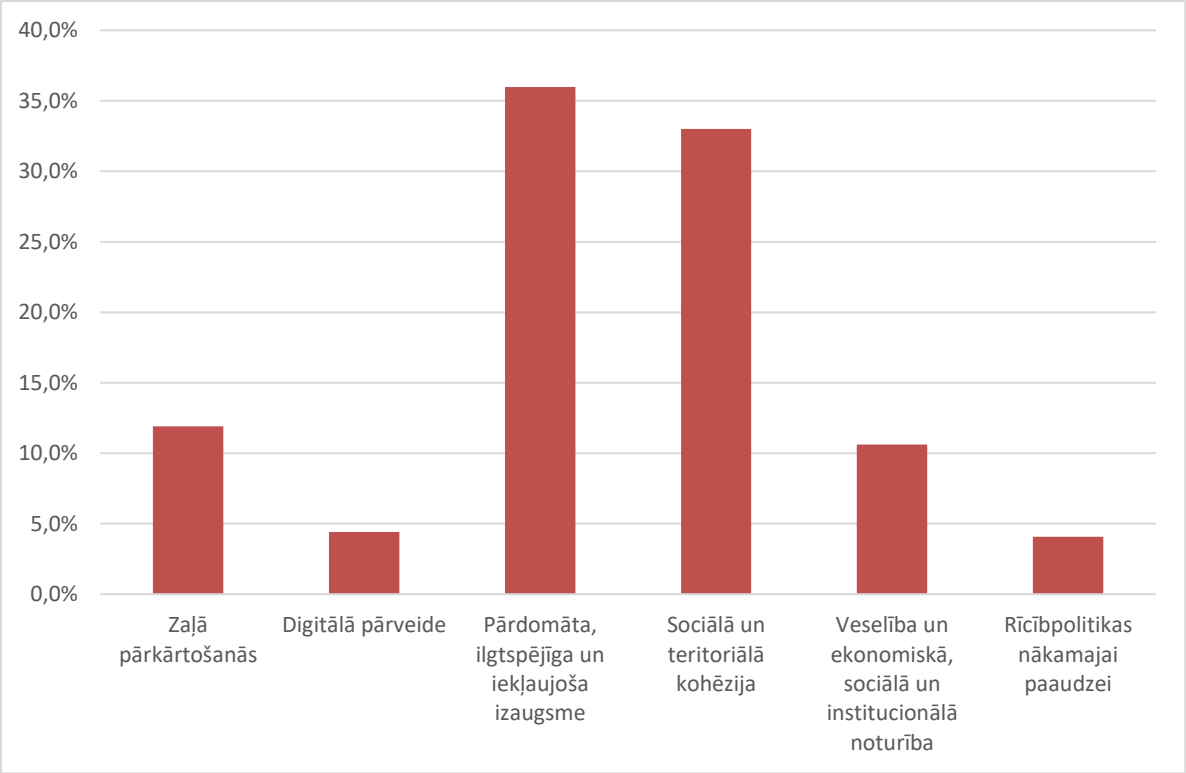
Saskaņā ar ANP regulas 3. pantu atveseļošanas un noturības plānos iekļautajām reformām un investīcijām būtu jāveicina sešu politikas pīlāru[17] īstenošana, kas nosaka mehānisma darbības jomu, vienlaikus ņemot vērā attiecīgās dalībvalsts īpašo situāciju un problēmas.

Komisija izstrādāja metodiku, lai ziņotu par katra plāna ieguldījumu mehānisma sešos pīlāros, kur katram (apakš-)pasākumam tika atzīmēta viena primārā un viena sekundārā

[17] Šie seši pīlāri ir šādi: i) zaļā pārkārtošanās, ii) digitālā pārveide, iii) pārdomāta, ilgtspējīga un iekļaujoša izaugsme, tostarp ekonomiskā kohēzija, darbvietas, ražīgums, konkurētspēja, pētniecība, izstrāde un inovācija, un labi funkcionējošs iekšējais tirgus ar spēcīgiem mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), iv) sociālā un teritoriālā kohēzija, v) veselības aprūpe, kā arī ekonomiskā, sociālā un institucionālā noturība, tostarp ar mērķi palielināt gatavību krīzēm un krīžu reaģēšanas spējas un vi) rīcībpolitikas nākamajai paaudzei, bērniem un jauniešiem, piemēram, izglītības un prasmju jomā.

politikas joma (saskaņā ar Komisijas izveidoto politikas jomu sarakstu[18]), kas saistītas ar vienu no sešiem pīlāriem, atspoguļojot to, ka reforma vai investīcija var būt saistīta ar vairākiem pīlāriem. Ciktāl iespējams un kā aprakstīts tālāk, ziņošana par pīlāriem ir saskaņota ar citiem izsekojamības risinājumiem (klimats, digitālā joma, sociālie izdevumi). Tā kā katrs pasākums tādējādi veicina divus no sešiem politikas pīlāriem, kopējais aplēstais ieguldījums visos pīlāros, kas parādīts 2. attēlā, ir 200 % no dalībvalstīm piešķirtajiem ANM līdzekļiem.

3. attēls. ANM līdzekļu īpatsvars katrā politikas pīlārā

Apzīmējumi: tumšāk iekrāsotās stabiņu daļas ir tie pasākumi, kas ir atzīmēti un piešķirti pīlāram kā primārā politikas joma, bet gaišāk iekrāsotās daļas ir pasākumi, kas apzīmēti kā sekundārā politikas joma.

Turklāt Komisija Deleģētajā regulā 2021/2105 (sk. 1. iedaļu) ir pieņēmusi metodiku ziņošanai par sociālajiem izdevumiem. Reformas un investīcijas ar sociālo dimensiju ir saistītas ar vienu no deviņām sociālās politikas jomām, no kurām katra ir saistīta ar vienu no četrām sociālajām kategorijām (proti, nodarbinātība un prasmes, izglītība un bērnu aprūpe, veselība un ilgtermiņa aprūpe un sociālā politika), kā izklāstīts deleģētās regulas pielikumā. To papildina to pasākumu atzīmēšana, kuri apstiprinātajos plānos ir orientēti uz bērniem un jauniešiem vai dzimumu līdztiesību. Tomēr, lai saglabātu konsekvenci visās ar atveseļošanas un noturības plāniem atbalstītajās politikas jomās (ne tikai sociālajā jomā), šajā ziņojumā pasākumi un izdevumi norādīti atbilstoši pīlāra metodikai.

ANM regulā arī noteikts, ka katrai dalībvalstij vismaz 37 % no atveseļošanas un noturības plāna kopējā piešķīruma jāvelta pasākumiem, kas veicina klimata mērķu

[18] Plašāku informāciju skatiet ANM rezultātu pārskatā, kas pieejams tīmekļa vietnē https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html.

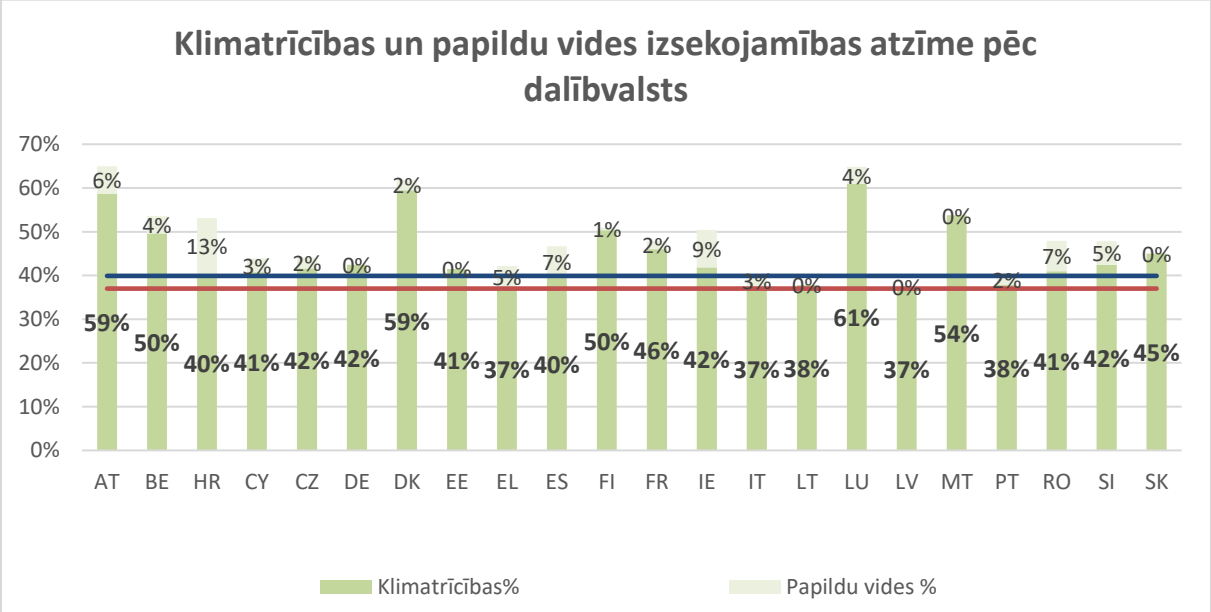
sasniegšanu, un vismaz 20 % no kopējā piešķīruma — digitālo mērķu sasniegšanai. Atveseļošanas un noturības plānos ir norādīts un pamatots, cik lielā mērā katrs pasākums pilnībā (100 %) vai daļēji (40 %) veicina klimata un/vai digitālo mērķu sasniegšanu, vai arī tos neietekmē nemaz (0 %). Ieguldījums klimata un digitālo mērķu sasniegšanā ir aprēķināts, izmantojot attiecīgi ANM regulas VI pielikumu (klimatrīcības izsekojamība) un VII pielikumu (digitālā izsekojamība), kuros ir norādīta attiecīgā "intervences joma" kopā ar koeficientu klimata vai digitālo mērķu atbalsta aprēķināšanai (0 %, 40 % vai 100 %). Katrs atveseļošanas un noturības plānu pasākums ir atzīmēts atbilstoši šīm intervences jomām. Apvienojot koeficientus ar katra pasākuma izmaksu aplēsēm, var aprēķināt, cik lielā mērā plāni veicina klimata un digitālo mērķrādītāju sasniegšanu.

3.2. Mehānisma ieguldījums zaļās pārkārtošanās procesā (1. pīlārs)

Klimata mērķrādītājs

Aptuveni 40 % no kopējā plānu piešķīruma ir saistīti ar pasākumiem, ar ko atbalsta klimata mērķu sasniegšanu, un vairāki atveseļošanas un noturības plāni ievērojami pārsniedz regulā noteikto 37 % klimata mērķrādītāju (sk. 4. attēlu). Kopējie izdevumi klimata jomā 22 pieņemtajos plānos ir 177,4 miljardi EUR. Turklāt plānos ir iekļauti papildu izdevumi vides jomā 16,3 miljardu EUR apmērā[19] — tādējādi izdevumu kopsumma, kas ir atzīmēta kā ieguldījums klimata vai vides mērķu sasniegšanā, sasniedz 193,7 miljardus EUR[20] (jeb 43,5 % no kopējā piešķīruma), kā aprēķināts saskaņā ar klimatrīcības apsekošanas metodiku.

4. attēls. Klimatrīcības un papildu vides izsekojamības atzīme pēc dalībvalsts

[19] Tas ietver investīcijas, kurām saskaņā ar ANM regulas VI pielikumu klimatrīcības rādītājs ir 40 % vai 100 % un kuras vēl nav iekļautas ieguldījumā klimata jomā.

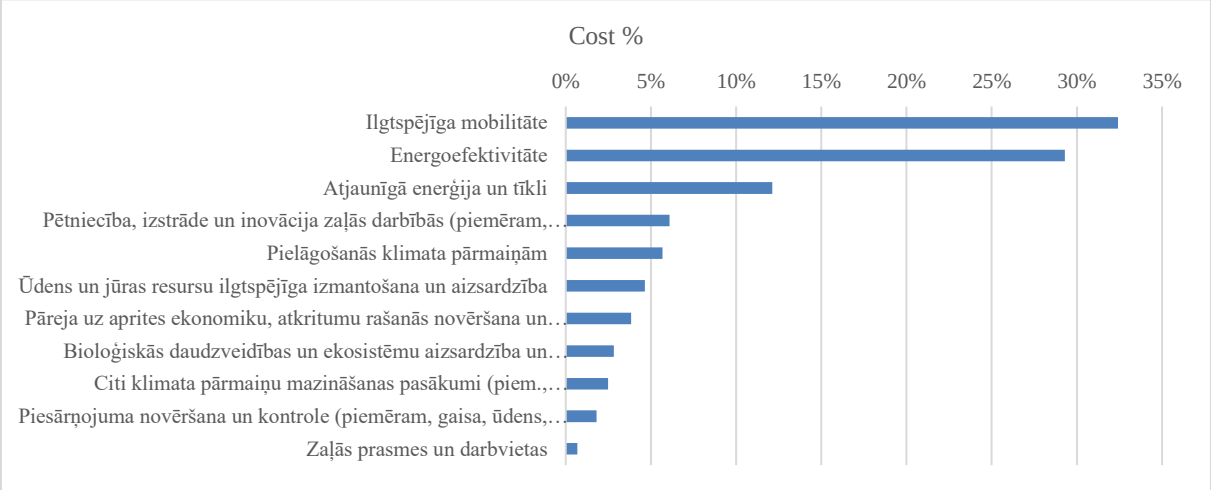
[20] Šī summa ir mazāka nekā kopējie izdevumi, kas piešķirti pīlāram "Zaļā pārkārtošanās", jo minētajā pīlārā ir iekļautas visas ar ieguldījumu saistītās izmaksas, nevis tikai atzīmētie izdevumi (piemēram, tāda ieguldījuma izmaksas, kam ir 40 % klimata koeficients, pīlārā "Zaļā pārkārtošanās" parasti tiktu iekļautas 100 % apmērā).

Kopējie izdevumi zaļās pārkārtošanās procesam visos atveseļošanas un noturības plānos

ANM palīdzēs sasniegt ES mērķrādītājus — līdz 2030. gadam panākt siltumnīcefekta gāzu neto emisiju apjoma samazinājumu vismaz par 55 % un līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti. Līdztekus ieguldījumam klimatisko ieceru sasniegšanā ANM atbalstītie pasākumi palīdzēs sasniegt arī citus vidiskos mērķus, piemēram, samazināt gaisa piesārņojumu, veicināt aprites ekonomiku, atjaunot un aizsargāt bioloģisko daudzveidību, veicināt energoefektivitāti un plašāku atjaunojamo energoresursu izmantošanu. Saskaņā ar pīlāru ziņošanas metodiku tiek lēsts, ka zaļās pārkārtošanās pīlāram kopumā tiks piešķirti izdevumi 224,1 miljarda EUR apmērā (kas atbilst 50 % no kopējā izdevumu apjoma 22 plānos).

Izmantojot sešu pīlāru pieeju, zaļā pīlāra izdevumu kopsummu var iedalīt 11 politikas jomās, kā parādīts 5. attēlā. Kopumā atveseļošanas un noturības plānos ietvertie pasākumi attiecas uz daudz dažādām jomām, piemēram, no ilgtspējīgas mobilitātes, energoefektivitātes, atjaunojamās enerģijas un tīkliem līdz bioloģiskajai daudzveidībai, aprites ekonomikai, zaļajā prasmēm un darbvietām un klimatadaptācijai.

5. attēls. Izdevumu sadalījums zaļās pārkārtošanās atbalstam (1. pīlārs)

Šajā diagrammā parādīts paredzamā ieguldījuma sadalījums pa politikas pīlāriem saskaņā ar Eiropas Komisijas izveidoto politikas jomu sarakstu. Procentuālā daļa attiecas uz kopējiem izdevumiem, kas katrā politikas jomā atzīmēti kā daļa no zaļās pārkārtošanās pīlāra.

Ilgtspējīga mobilitāte

Ilgtspējīga mobilitāte veido 32 % no zaļās pārkārtošanās pīlāra kopējiem izdevumiem (kopējās izmaksas ir 71,3 miljardi EUR). Tiek veiktas lielas investīcijas, lai modernizētu un paplašinātu dzelzceļa infrastruktūru, jo īpaši Eiropas komunikāciju tīklā (*TEN-T*), un lai iegādātos modernu dzelzceļa ritošo sastāvu. Tie ir ļoti būtiski, lai veicinātu modālu pārvirzi uz videi nekaitīgu transporta veidu un atbalstītu gan pasažieru, gan kravu pārvadājumus. Tiek veikts arī mazāks skaits pasākumu, ar ko veicina videi draudzīgāku ūdens transporta un aviācijas nozari, ar investīcijām ostu zaļināšanā, piemēram, krasta elektropadeves ierīkošanā, un lidostu zaļināšanā, piemēram, apkalpošanas uz zemes sistēmu elektrifikācijā.

Itālijas atveseļošanas un noturības plāns ietver 3400 km Eiropas Dzelzceļa satiksmes vadības sistēmas (*ERTMS*) ieviešanu. *ERTMS* ieviešana ļaus nodrošināt netraucētus pārrobežu dzelzceļa kravu un pasažieru pārvadājumus. Ieguldījumi *ERTMS* sekmē gan zaļo, gan digitālo pārkārtošanos.

Ievērojamas investīcijas paredzētas arī autotransporta ilgtspējas uzlabošanai, tai skaitā atbalstot alternatīvo degvielu infrastruktūras un transportlīdzekļu ieviešanu un videi nekaitīga sabiedriskā transporta attīstību. Dažas no šīm investīcijām ir vērstas uz to, lai palīdzētu patērētājiem iegādāties bezemisiju transportlīdzekļus, izmantojot finansiālus stimulus, lai palīdzētu segt augstās sākotnējās izmaksas, kas saistītas ar elektrotransportlīdzekļu iegādi.

Vācija ar savu atveseļošanas un noturības plānu palīdzēs iedzīvotājiem pāriet uz tīriem elektrotransportlīdzekļiem, sniedzot finansiālu atbalstu 560 000 dekarbonizētu transportlīdzekļu iegādei. Šis pasākums samazinās elektrotransportlīdzekļu iepirkuma cenas un stimulēs tirgu. To papildina citi pasākumi, piemēram, finansējums 50 000 publiski pieejamu uzlādes punktu un vēl 400 000 papildu uzlādes punktu uzstādīšanai dzīvojamās ēkās.

Lielākajā daļā atveseļošanas un noturības plānu svarīgas ir transporta nozares reformas. Tās attiecas uz vispārējo tiesisko regulējumu un ietver stratēģijas ilgtspējīgas pilsētu mobilitātes un kolektīvā transporta atbalstam, kā arī pasākumus, ar ko atbalsta uzlādes infrastruktūras ieviešanu vai videi nekaitīgu transportlīdzekļu iepirkumu. Plāni ietver arī reformas, lai ieviestu konkurenci ostu pakalpojumu jomā un reformētu jūrniecības un iekšzemes ūdensceļu transporta nozares.

Rumānijas atveseļošanas un noturības plāns ietver būtiskas regulējuma izmaiņas, lai stimulētu bezemisiju autotransportu, stimulus bezemisiju un mazemisiju transportlīdzekļiem, shēmas nodošanai metāllūžņos, lai aizstātu vispiesārņojošākos transportlīdzekļus, transporta nozares valsts uzņēmumu pārvaldības un efektivitātes uzlabojumus, stingrākus ceļu satiksmes drošības noteikumus un izpildes pasākumus, kā arī stimulus ilgtspējīgam pilsētas transportam. Tas ietver arī ievērojamas investīcijas bezemisiju un modernizētā dzelzceļa ritošajā sastāvā, dzelzceļa infrastruktūras modernizācijā un atjaunošanā, jo īpaši *TEN-T* koridoros, ceļu infrastruktūras kvalitātes un efektivitātes uzlabošanā konkrētos *TEN-T* pamattīkla posmos, ceļu satiksmes drošības uzlabošanā un metro transporta tīkla posmos Bukarestes un Klužas-Napokas pašvaldībās.

Energoefektivitāte

Energoefektivitāte veido 29 % no kopējiem zaļās pārkārtošanās pīlāra izdevumiem (kopējās izmaksas ir 64,4 miljardi EUR). Lielākā daļa investīciju šajā jomā attiecas uz dzīvojamo ēku energoefektivitāti (kopējās izmaksas 28,4 miljardi EUR), un tās parasti ir vērstas uz to, lai par 30 % vai vairāk samazinātu primārās enerģijas pieprasījumu. Dažas no šīm attiecīgajām investīcijām ietver arī pasākumus, kuru mērķis ir risināt enerģētiskās nabadzības problēmu, pievēršoties neaizsargātām iedzīvotāju grupām, kurām ievērojamo

sākotnējo izmaksu dēļ ir teju neiespējami veikt investīcijas mājokļu energoefektivitātes uzlabošanā. Lielākajā daļā plānu ir plaši pārstāvēta sabiedrisko ēku renovācija (kopējās izmaksas 20,2 miljardi EUR), piemēram, skolu, sporta zāļu un vēsturisko ēku renovācija. Visbeidzot, ir paredzētas arī investīcijas jaunu energoefektīvu sabiedrisko un privāto ēku būvniecībā. Papildus ēkām investīcijas energoefektivitātē citās nozarēs palīdzēs dekarbonizēt ražošanas procesus MVU, lielākos uzņēmumos un centralizētās siltumapgādes sistēmās, piemēram, veicinot tīrāku un energoefektīvāku tehnoloģiju integrāciju ražošanas procesos un centralizētā siltumenerģijas ražošanā, un to kopējās izmaksas ir 6,5 miljardi EUR.

Spānija līdz 2026. gadam atbalstīs vairāk nekā pusmiljonu dzīvojamo ēku energorenovācijas pasākumu. Ar šiem energorenovācijas darbiem primārās enerģijas patēriņš vidēji samazināsies vismaz par 30 %. Ieguldījumus papildina saskaņots reformu kopums, tai skaitā nodokļu atvieglojumi un renovācijas biroji (“vienas pieturas aģentūras”), lai atbalstītu renovācijas darbu veikšanu.

Beļģija ar savu atveseļošanas un noturības plānu veicinās ēku energoefektīvu renovāciju ar kopējo atbalstu vairāk nekā viena miljarda EUR apmērā. Ar šo renovācijas vilni paredzēts uzlabot 200 000 privāto un sociālo mājokļu, kā arī publiskās ēkas vairāk nekā viena miljona kvadrātmetru platībā. Lai sasniegtu klimata mērķus, Beļģijai ir jāveic ievērojami renovācijas darbi. Energoefektīvi privāto un sociālo mājokļu renovācijas darbi arī palīdzēs risināt enerģētiskās nabadzības problēmu.

Atveseļošanas un noturības plāni ietver vairākas reformas, lai veicinātu ēku renovāciju visos sektoros: privāto un publisko ēku, dzīvojamo ēku un uzņēmumu ēku renovāciju. Reformu mērķis ir panākt, lai renovācijai pieejamais finansiālais atbalsts būtu efektīvāks (piemēram, izmantojot vienas pieturas aģentūru pakalpojumus) un videi draudzīgāks. Jo īpaši tajos iekļauti nosacījumi novecojušu apkures sistēmu nomaiņai, un ar tiem veicina to aizstāšanu ar atjaunīgo enerģiju vai centralizēto siltumapgādi.

Atjaunīgā enerģija un tīkli

Kopējie aplēstie izdevumi tīrai enerģijai — atjaunīgai enerģijai un tīkliem — veido 12 % no visiem zaļās pārkārtošanās pīlāra izdevumiem (kopējās izmaksas 26,7 miljardi EUR)[21]. Aptuveni divas trešdaļas no kopējām investīcijām šajā jomā tiks tērētas atjaunojamo energoresursu tehnoloģijām, bet atlikusī summa tiks piešķirta investīcijām energotīklos un infrastruktūrā (piemēram, enerģijas uzglabāšanas un viedo energotīklu ieviešanai). Pasākumi ir vērsti uz atkrastes vai sauszemes vēja enerģijas parku (un ar tiem saistītās infrastruktūras, piemēram, enerģētisko salu), fotoelementu paneļu un rūpniecisko objektu, kuros izmanto atjaunīgo enerģiju, būvniecību.

[21] Sīkāka informācija par šo politikas jomu ir atrodama datu lapā “Clean Power”, kas publicēta ANM rezultātu pārskatā.

Ar Lietuvas plānu tiks atbalstīti privātie uzņēmumi, lauksaimnieki un atjaunīgās enerģijas kopienas, lai iegādātos un uzstādītu sauszemes saules un vēja elektrostacijas, kā arī uzglabāšanas iekārtas. Paredzētas arī uz biomasas izmantošanu balstītas atjaunojamo energoresursu shēmas, kā arī atbalsts biokurināmā un biometāna iekārtām.

15 atveseļošanas un noturības plāni ietver pasākumus, kas daļēji vai pilnībā veltīti ūdeņradim, kam saskaņā ar prognozēm būs svarīga nozīme klimatneitralitātes sasniegšanai ilgtermiņā. Ņemot to vērā, dalībvalstu atveseļošanas un noturības plāni veicinās investīciju palielināšanu par vismaz 9,3 miljardiem EUR atjaunojamo energoresursu un mazoglekļa ūdeņraža ražošanā (arī izmantojot elektroenerģiju no paralēli dekarbonizējama elektrotīkla). Daudzas investīcijas atveseļošanas un noturības plānos attiecas uz visu ūdeņraža vērtības ķēdi — no ražošanas līdz transportēšanai, uzglabāšanai un, visbeidzot, galapatēriņam grūti pārveidojamās rūpniecības nozarēs un transporta jomā.

Atveseļošanas un noturības plāni ietver arī atjaunīgās enerģijas atbalsta politikas sistēmas reformas, piemēram, jaunu atbalsta shēmu pieņemšanu vai esošo pagarināšanu vai administratīvo procedūru (piemēram, atļauju izsniegšanas vai teritoriālās plānošanas) vienkāršošanu, lai atvieglotu pasākumu īstenošanu. Atveseļošanas un noturības plānos iekļauto reformu mērķis kopumā ir radīt stabilu normatīvo vidi un atbilstošu sinerģiju starp valsts un privātajām investīcijām.

Atveseļošanas un noturības plāni ietver arī īpašas reformas, lai racionalizētu elektroenerģijas tirgu efektīvu darbību un attīstītu jaunas atjaunojamo energoresursu elektrostacijas, lai sasniegtu nacionālajos enerģētikas un klimata plānos (NEKP) noteiktos mērķrādītājus. Atveseļošanas un noturības plānos iekļautās reformas paātrinās jaunu atjaunojamo energoresursu elektrostaciju attīstīšanu, lai sasniegtu NEKP noteiktos mērķrādītājus, jo īpaši, atvieglojot atļauju izsniegšanu atjaunojamo energoresursu projektiem un uzlabojot finansiālā atbalsta mehānismus. Atveseļošanas un noturības plāni ietver arī īpašas reformas, lai racionalizētu elektroenerģijas tirgu efektīvu darbību, jo īpaši, lai veicinātu elastīgākas energosistēmas attīstību. Tas ir būtiski, lai atbalstītu paredzamo lielo atjaunīgās enerģijas īpatsvaru. Vairākos atveseļošanas un noturības plānos ir iekļautas elektroenerģijas tirgus tiesību aktu reformas, jo īpaši, lai veicinātu tīklu ieviešanu, enerģijas uzkrāšanu un pieprasījumreakciju, tādējādi palielinot sistēmas uzticamību. Ar reformām arī uzlabos konkurenci tirgū un palīdzēs radīt stabilu regulatīvo vidi. Visbeidzot, ar šīm reformām veicinās uzticamāka un pašpietiekamāka enerģijas tirgus izveidi Eiropā, kas spēs nodrošināt pieaugošo enerģijas pieprasījumu.

Lai atbalstītu un veicinātu atjaunīgā ūdeņraža avotu izmantošanu, Rumānija grozīs spēkā esošo tiesisko un normatīvo regulējumu, īpašu uzmanību pievēršot transporta un enerģētikas (gāzes un elektroenerģijas) nozarēm. Reforma paredz pieņemt nacionālo ūdeņraža stratēģiju un rīcības plānu, novērst visus normatīvos un administratīvos šķēršļus atjaunīgā ūdeņraža tehnoloģijas attīstībai un veicināt valsts un Eiropas nākotnes mērķrādītāju sasniegšanu attiecībā uz atjaunīgā ūdeņraža ražošanu, uzglabāšanu, transportēšanu un izmantošanu līdz 2030. gadam.

Bioloģiskā daudzveidība, aprites ekonomika, ilgtspējīga ūdens resursu apsaimniekošana un piesārņojuma novēršana un kontrole

Vides politikas pasākumi atveseļošanas un noturības plānos galvenokārt attiecas uz četrām jomām: bioloģiskā daudzveidība un ekosistēmas; aprites ekonomika, atkritumu rašanās novēršana un reciklēšana; ūdens un jūras resursi; piesārņojuma novēršana un kontrole. Šie četri politikas virzieni veido 13 % no kopējiem zaļās pārkārtošanās pīlāra izdevumiem (kopējie izdevumi ir 28,8 miljardi EUR).

Bioloģiskās daudzveidības jomā pasākumi ir vērsti uz sauszemes un jūras bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, ekosistēmu un zaļās infrastruktūras atjaunošanu, ekoloģisko sasaisti, pamatojoties uz dabā balstītiem risinājumiem, ilgtspējīgu mežu apsaimniekošanu, kā arī cīņu pret invazīvām svešzemju sugām.

Piemēram, Īrija atbalstīs kūdrāju atjaunošanu — pasākumu, ar kuru var veicināt un sekmēt floras un faunas atgriešanos šajās teritorijās. Īrijas plānā ir aplēsts, ka 30 gadu laikā, īstenojot uzlabotos atjaunošanas pasākumus, varētu izvairīties no 3,3 miljoniem tonnu CO_2 emisiju.

Attiecībā uz aprites ekonomiku un atkritumu apsaimniekošanu atveseļošanas un noturības plāni ietver investīcijas, kas saistītas gan ar īstermiņa pasākumiem, gan ar pētniecības un izstrādes pasākumiem. Kā piemērus var minēt investīcijas, kuru mērķis ir palielināt apritīgumu konkrētās nozarēs, piemēram, plastmasas, būvniecības vai tekstilizstrādājumu nozarē, savukārt pētniecības un izstrādes pasākumu mērķis ir izstrādāt ilgtermiņa risinājumus plastmasas atkritumu samazināšanai un bioekonomikas veicināšanai. Daudzu investīciju un reformu mērķis ir uzlabot atkritumu apsaimniekošanu, modernizējot atkritumu šķirošanas un atkritumu apsaimniekošanas iekārtas, īpašu uzmanību pievēršot bioatkritumu apstrādei. Piemēram, vairākas dalībvalstis ir apņēmušās uzlabot savu valsts tiesisko regulējumu, lai veicinātu apritīgāku ekonomiku, uzliekot nodokļus atkritumu apglabāšanai poligonos vai sadedzināšanai un veicinot elektroiekārtu vai plastmasas pārtikas taras atkārtotu izmantošanu.

Beļģija atbalstīs Beļģijas kodolelektrostaciju ekspluatācijas pārtraukšanas laikā radušos radioaktīvo atkritumu samazināšanu, demonstrējot dekontaminācijas metodes.

Itālijas mērķis ir pieņemt nacionālo aprites ekonomikas programmu un nacionālo atkritumu apsaimniekošanas programmu. Lai atbalstītu un stimulētu reciklēšanas praksi, Itālija ieviesīs jaunu digitālu atkritumu izsekojamības sistēmu un pārskatīs vides nodokļus, lai reciklēšanu padarītu lētāku salīdzinājumā ar apglabāšanu atkritumu poligonos. Ar plānu ievieš arī tehnisko atbalstu vietējām iestādēm, lai palīdzētu tām veikt iepirkumus atkritumu apsaimniekošanas jomā, piemēram, izstrādāt atkritumu apsaimniekošanas plānus vai nodrošināt publiskā iepirkuma procedūru pārredzamību.

Attiecībā uz ūdens ilgtspējīgu izmantošanu un aizsardzību ievērojama daļa pasākumu ir vērsti uz ūdens apsaimniekošanu, iekļaujot arī ūdens ieguves mērierīces, tādējādi apvienojot

gan klimata, gan digitālos mērķus. Citi ūdens apsaimniekošanas veidi ietver pasākumus, kas vērsti uz droša, tīra un pietiekama dzeramā ūdens apgādi, kā arī savākto notekūdeņu attīrīšanu. Daži pasākumi ir saistīti arī ar apūdeņošanas efektivitātes uzlabošanu. Piesārņojuma novēršanas un kontroles pasākumi ir saistīti ar mazemisiju zonu ieviešanu un piesārņojuma samazināšanu ostās.

Pielāgošanās klimata pārmaiņām

Klimatadaptācijas pasākumi zaļajās darbībās veido aptuveni 6 % no zaļās pārkārtošanās pīlāra kopējiem izdevumiem (kopējie aplēstie izdevumi ir 12,5 miljardi EUR). Plānos paredzētie pasākumi galvenokārt attiecas uz plūdu risku mazināšanu, mežu apsaimniekošanu un ugunsgrēku novēršanu.

Tā kā Kipra ir īpaši neaizsargāta pret klimata pārmaiņu ietekmi, tā paredz pasākumus aizsardzībai pret plūdiem un mežu ugunsgrēkiem un to novēršanai. Tas ietver ūdens resursu apsaimniekošanas rīcības plānu, kurā ietverti pielāgošanās pasākumi. Ar pretplūdu un ūdens savākšanas pasākumiem tiks izveidota vai modernizēta esošā pretplūdu infrastruktūra. Kopumā plāna mērķis būs uzlabot ūdens izmantošanu un ūdens infrastruktūras drošību un darbības ilgtspēju. Ir arī pasākumi, kas saistīti ar valsts reaģētspējas palielināšanu attiecībā uz meža ugunsgrēkiem, nodrošinot ugunsdzēsības transportlīdzekļus un aprīkojumu, nolūkā samazināt meža ugunsgrēku risku un izplatību, kā arī stiprināt aizsardzību pret riskiem, ar kuriem šo negadījumu dēļ saskaras iedzīvotāji, infrastruktūra un meži.

Grieķija ir paredzējusi īpašu pasākumu, lai aizsargātu atsevišķas kultūras mantojuma vietas un pieminekļus, īstenojot mērķtiecīgus projektus un veidojot infrastruktūru, kas pielāgota konkrētu klimata risku un ar klimata pārmaiņām saistītu apdraudējumu novēršanai.

Citas ar klimatu saistītas investīcijas (pētniecība, attīstība un inovācija, zaļās prasmes un zaļās darbvietas, kā arī rūpniecības dekarbonizācija)

Daudzos atveseļošanas un noturības plānos ir ietverti pētniecības, attīstības un inovācijas pasākumi zaļajās darbībās, kas veido 6 % no kopējiem zaļās pārkārtošanās pīlāra izdevumiem (kopējie aplēstie izdevumi ir 13,4 miljardi EUR), un tie ir saistīti, piemēram, ar zaļā ūdeņraža enerģijas ražošanu, oglekļa uztveršanu un uzglabāšanu, aprites ekonomiku un kosmosa nozari, galveno uzmanību pievēršot mazemisiju un bezemisiju risinājumiem.

Atveseļošanas un noturības plāni ietver arī reformas, kas saistītas ar zaļajām prasmēm un zaļajām darbvietām (1,5 miljardi EUR). Tās ietver investīcijas, kas veicina pārkvalifikācijas un prasmju pilnveides iniciatīvas, kā arī reformas, kas vērstas uz jaunu, mērķorientētu aktīvas nodarbinātības politikas pasākumu izstrādi un īstenošanu, ņemot vērā zaļās pārkārtošanās vajadzības. Tās ietver atbalstu nodarbinātībai, izglītības politiku un turpmāku aktīva darba tirgus politiku.

Horvātijas mērķis ir pieņemt jaunas sistēmas, lai veicinātu ar zaļo pārkārtošanos saistīto nodarbinātību, izmantojot dotāciju veida atbalstu zaļajām prakses vietām, kā arī

nodarbinātības un pašnodarbinātības subsīdijas zaļajām darbavietām, un tā izveidos prasmju kuponus ilgstošiem bezdarbniekiem un mazāk nodarbināmām personām no neaizsargātām grupām, lai cita starpā sniegtu iespēju apgūt zaļās prasmes.

Spānijas mērķis ir pieņemt rīcības plānu cīņai pret jauniešu bezdarbu, ar kuru tiks ieviestas trīs inovatīvas programmas, kas vērstas uz gados jauniem darba meklētājiem, un tās ietvers darba vidē balstītas apmācības valsts skolu darbnīcās, iespējas gūt pirmo profesionālo pieredzi valsts pārvaldē un profesionālās iespējas gados jauniem pētniekiem.

Atveseļošanas un noturības plāni ietver arī citas investīcijas, kuru mērķis ir mazināt klimata pārmaiņas (5,4 miljardi EUR), bet kuras nav ietvertas iepriekš uzskaitītajās kategorijās, piemēram, emisiju nodokļu ieviešana rūpniecībā, plaša mēroga valsts klimatrīcības plānu stāšanās spēkā, ūdeņraža un CO_2 tirgu tiesiskā regulējuma izstrāde, kā arī bioloģiskās lauksaimniecības veicināšana.

Princips "nenodarīt būtisku kaitējumu" (DNSH)

***DNSH* princips ir nozīmīga ANM regulas iezīme, kas nodrošina, ka ANM rezultātā tiek izstrādāti vērienīgi plāni, kuri veicina zaļo pārkārtošanos un ilgtspējīgu atveseļošanu, vienlaikus novēršot iesīkstes efektu saistībā ar neilgtspējīgiem resursiem un darbībām.** ANM regulā ir noteikts, ka neviens atveseļošanas un noturības plānos iekļautais pasākums nedrīkst radīt būtisku kaitējumu nevienam no sešiem vides mērķiem Taksonomijas regulas 17. panta nozīmē. Šie seši vides mērķi ir šādi: klimata pārmaiņu mazināšana, pielāgošanās klimata pārmaiņām, ūdens un jūras resursu ilgtspējīga izmantošana un aizsardzība, pāreja uz aprites ekonomiku, piesārņojuma novēršana un kontrole, kā arī biodaudzveidības un ekosistēmu aizsardzība un atjaunošana.

Attiecībā uz katru pasākumu dalībvalsts veica un plānā iesniedza detalizētu *DNSH* pašnovērtējumu, pamatojoties uz Komisijas publicētajiem *DNSH* tehniskajiem norādījumiem[22], lai nodrošinātu, ka plānā paredzētie pasākumi nerada būtisku kaitējumu nevienam no sešiem vides mērķiem. Pašnovērtējums tika izmantots kā pamats Komisijas veiktajam plānu *DNSH* novērtējumam. Attiecībā uz vairākiem pasākumiem Komisija veica plašas diskusijas ar dalībvalstīm, lai pirms plānu apstiprināšanas noteiktu un novērtētu atbilstību *DNSH* principam un noteiktu īpašos nosacījumus, kas nepieciešami, lai nodrošinātu *DNSH* principa ievērošanu.

Padomes īstenošanas lēmumā, ar ko apstiprina valsts atveseļošanas un noturības plānus, ir ietverti sīki izstrādāti atskaites punkti un mērķrādītāji plāna īstenošanas pārbaudei. Maksājumi saskaņā ar mehānismu būs saistīti ar šo īstenošanas pasākumu sekmīgu izpildi. Padomes īstenošanas lēmumos ir iekļauti konkrēti *DNSH* noteikumi attiecībā uz vairāku pasākumu starpposma rādītājiem un mērķrādītājiem (piemēram, saistībā ar pasākumiem tādās jomās kā energorenovācija, enerģijas ražošana, ūdens resursu apsaimniekošana, transports, atbalsts dekarbonizācijai, horizontālās shēmas un finanšu instrumenti). Šie noteikumi

[22] C(2021) 1054 final.

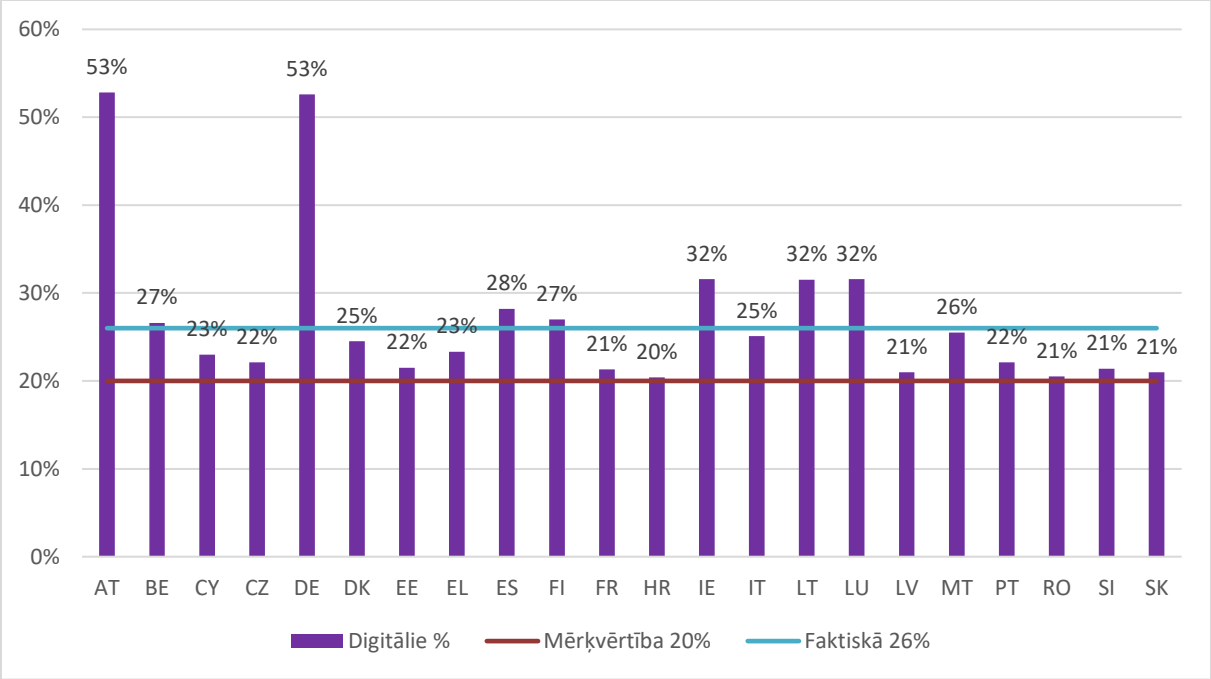
nodrošina, ka dalībvalstīm tiek prasīts sniegt pierādījumus par atbilstību *DNSH* nosacījumiem attiecībā uz konkrēto atskaites punktu vai mērķrādītāju.

3.3. Mehānisma ieguldījums digitālajā pārveidē (2. pīlārs)

Digitālais mērķrādītājs

ANM regulā ir noteikts, ka ar vismaz 20 % no kopējā piešķīruma katrā atveseļošanas un noturības plānā jāatbalsta digitālie mērķi. Dalībvalstu ierosinātās reformas un investīcijas ir pārsniegušas šo 20 % mērķrādītāju; digitālajai jomai paredzētie kopējie izdevumi pieņemtajos plānos sasniedz 117 miljardus EUR, t. i., aptuveni 26 % no plānu kopējā piešķīruma, kas aprēķināts saskaņā ar digitālās izsekojamības metodiku[23].

6. attēls. Ieguldījums digitālo mērķu sasniegšanā kā daļa no atveseļošanas un noturības plāna

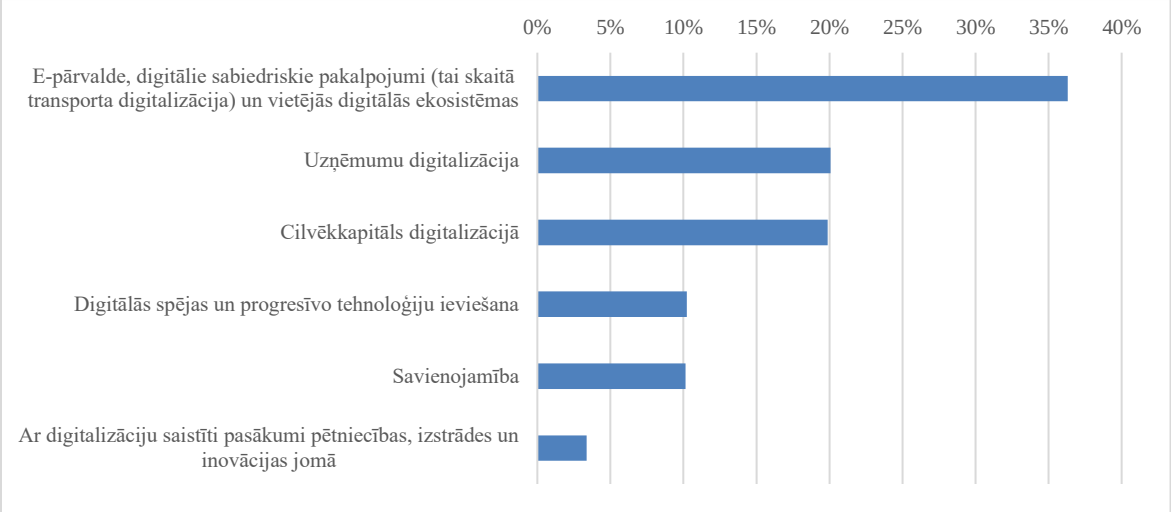
Digitālā pārveide

Atveseļošanas un noturības plāni ietver virkni pasākumu, ar kuriem atbalsta digitālās pārveides pīlāru, piemēram, ļoti augstas veiktspējas un 5G tīklu ieviešanu, iedzīvotāju un darbaspēka digitālo prasmju pilnveidi, digitālo tehnoloģiju integrāciju valdības procesos, atbalstu MVU digitalizācijai, kā arī progresīvo tehnoloģiju pētniecību, izstrādi un ieviešanu. Saskaņā ar pīlāru ziņošanas metodiku digitālās pārveides pīlāram kopumā ir piešķirti gandrīz 130 miljardi EUR (29 % no kopējiem izdevumiem 22 plānos). Vairāk nekā trešdaļa digitālo

[23] Atveseļošanas un noturības plānos bija jānorāda un jāpamato, cik lielā mērā katrs pasākums pilnībā (100 %) vai daļēji (40 %) veicina digitālo mērķu sasniegšanu, vai arī tos neietekmē nemaz (0 %), izmantojot ANM regulas VII pielikumu. Apvienojot koeficientus ar katra pasākuma izmaksu aplēsēm, var aprēķināt, cik lielā mērā plāni veicina digitālā mērķrādītāja sasniegšanu.

izdevumu ir paredzēta sabiedrisko pakalpojumu digitalizācijai, tai skaitā transporta digitalizācijai (36 %, 47 miljardi EUR), kam seko pasākumi uzņēmumu digitalizācijas atbalstam (20 %, 26 miljardi EUR) un cilvēkkapitālam (20 %, 26 miljardi EUR), sk. 7. attēlu.

7. attēls. Digitālās pārveides (2. pīlārs) atbalstam paredzēto izdevumu sadalījums

Šajā diagrammā parādīts paredzamā ieguldījuma sadalījums pa politikas pīlāriem saskaņā ar Eiropas Komisijas izveidoto politikas jomu sarakstu. Procentuālā daļa attiecas uz kopējiem izdevumiem, kas katrā politikas jomā atzīmēti kā daļa no digitālās pārveides pīlāra.

E-pārvalde un digitālie sabiedriskie pakalpojumi

Sabiedrisko pakalpojumu digitalizācijas un e-pārvaldes atbalsta pasākumi veido vairāk nekā trešdaļu no digitālajiem izdevumiem, ko ar mehānismu finansē saistībā ar 22 pieņemtajiem atveseļošanas un noturības plāniem (47 miljardi EUR, kas ir 36 % no digitālās pārveides pīlāra). Šo pasākumu mērķis ir modernizēt un uzlabot valsts pārvaldes procesus, lai tie kļūtu lietotājiem draudzīgāki, vairāk orientēti uz iedzīvotājiem un sadarbspējīgāki un lai veicinātu digitālo sabiedrisko pakalpojumu pieejamību un plašāku izmantošanu privātpersonu un uzņēmumu vidū. Daudzi atveseļošanas un noturības plāni ietver reformas, kuru mērķis ir ieviest vai uzlabot e-pārvaldības risinājumus, piemēram, e-identifikācijas ieviešanu, nodrošināt digitālo sabiedrisko platformu sadarbspēju, kā arī uzlabot datu vākšanu un pārvaldību.

Horvātijas plānā ir iekļautas investīcijas, kas, izveidojot digitālo mobilo e-pakalpojumu platformu, iedzīvotājiem ļaus viegli izmantot tiešsaistes sabiedriskos pakalpojumus viedtālruņos. Ar to veicina e-paraksta izmantošanu iedzīvotāju mijiedarbībā ar valsts pārvaldi un ietver investīcijas Horvātijas digitālās personas apliecības ieviešanai, lai e-identifikācijas karšu lietotāji varētu parakstīt dokumentus mobilajās platformās. Horvātijas atveseļošanas un noturības plānā ir iekļauts arī pasākums, kas veltīts vienas pieturas aģentūras izveidei, saskaņojot un centralizējot visu valsts pārvaldes iestāžu tiešsaistes pakalpojumu palīdzības dienestu sistēmu, lai nodrošinātu labāku saziņu ar valsts pārvaldes iestādēm, ātrāku piekļuvi informācijai un iespējas nosūtīt atsauksmes un novērtēt sadarbības kvalitāti ar civildienesta ierēdņiem.

Vairākos atveseļošanas un noturības plānos ir iekļautas investīcijas, kuru mērķis ir valdības procesos integrēt progresīvas tehnoloģijas (piemēram, valdības mākoni), kā arī

stiprināt publiskā sektora kiberdrošības spējas. Paredzams, ka valdības mākoņi vienkāršos iedzīvotāju mijiedarbību ar valsts iestādēm, saīsinot informācijas apstrādes laiku, samazinot valdības pakalpojumu izmaksas un uzlabojot sensitīvu datu drošību. Vairākos plānos pienācīga uzmanība ir pievērsta arī valsts kiberdrošības spēju stiprināšanai, ņemot vērā, ka ir pierādījies, ka ar kibernoziegumiem iespējams bloķēt kritiski svarīgus sabiedriskos pakalpojumus.

Grieķijas plānā ir iekļauts elements, kas veltīts publisko struktūru digitālajai pārveidei, kas ietver plašas kiberdrošības un datu pārvaldības stratēģijas, kā arī plašāku progresīvo tehnoloģiju (piemēram, mākoņdatošanas un lielo datu) izmantošanu.

Maltas atveseļošanas un noturības plāni ietver investīcijas Maltas Tirdzniecības kuģu direktorāta turpmākai digitalizācijai, izstrādājot vairākus IT rīkus un sistēmas (piemēram, dokumentu pārvaldības sistēmu, kas ietver 15 000 fizisku kuģniecības lietu digitalizāciju, kuģu pārvaldības sistēmu, digitālu jūras saskarni, jūrnieku pārvaldības sistēmu un jūrlietu analītikas rīku). Ieguldījumi digitālajos pakalpojumos un mākoņdatošanas infrastruktūrā palīdzēs nodrošināt efektīvāku regulatīvo praksi un uzlabot direktorāta iekšējo darbību, attiecības ar klientiem un pārvaldību Maltas ekonomikai ārkārtīgi svarīgā nozarē.

Daudzos atveseļošanas un noturības plānos ir ietverti pasākumi, kuru mērķis ir digitalizēt valsts veselības aprūpes sistēmas, tai skaitā paplašināt telemedicīnas pakalpojumu tvērumu, konsolidēt sadrumstalotos valsts veselības reģistrus un nodrošināt digitālo veselības aprūpes platformu sadarbspēju un drošību.

Slovēnijas plānā ir iekļauti pasākumi, ar kuriem paredzēts veselības aprūpē integrēt jaunus digitālos pakalpojumus, veicināt informācijas tehnoloģiju izmantošanu saziņai ar pacientiem un ieinteresētajām personām, ieviest kvalitātes uzraudzību, pamatojoties uz reāllaika datiem, uzlabot spējas un pacientu vadības plānošanu, kā arī pilnveidot slimnīcu telpu, medicīnas pakalpojumu un materiālo vajadzību plānošanu.

Sabiedrisko pakalpojumu digitalizācija attiecas uz vairākām politikas jomām un nodrošina sinerģiju ar pārējiem pieciem mehānisma atbalstītajiem pīlāriem. Piemēram, atbalstot zaļo pīlāru, dažas investīcijas atspoguļo digitalizācijas būtisko nozīmi ES transporta sistēmu ilgtspējas un elastības palielināšanā, piemēram, izmantojot intelektisko transporta sistēmu (ITS) tehnoloģijas, pilsētu mobilitātes pārvaldības rīkus, multimodālu biļešu tirdzniecību un multimodālas pasažieru informācijas sistēmas, kā arī Eiropas Dzelzceļa transporta pārvaldības sistēmas aptvēruma paplašināšanu.

Somija ar savu atveseļošanas un noturības plānu atbalsta projektu *Digirail*, kura mērķis ir līdz 2040. gadam visā valsts dzelzceļa tīklā ieviest Eiropas Dzelzceļa satiksmes pārvaldības sistēmu, kā arī uz 4G un 5G balstītu nākotnes dzelzceļa mobilo sakaru sistēmu.

Cilvēkkapitāls digitalizācijas procesā

Atveseļošanas un noturības plāni ietver plašu pasākumu klāstu digitālo prasmju pilnveides atbalstam — to kopējās paredzamās izmaksas ir 26 miljardi EUR, un tie

veido 20 % no digitālās pārveides pīlāra. Lielākā daļa plānu ietver pasākumus, kas vērsti uz iedzīvotāju un darbaspēka digitālo prasmju līmeņa paaugstināšanu. Dažos plānos ir iekļauti arī pasākumi augsta līmeņa digitālo prasmju veicināšanai un IKT speciālistu apmācībai, izstrādājot progresīvajām digitālajām tehnoloģijām veltītus mācību moduļus, kas paredzēti augstākās izglītības un profesionālās izglītības iestādēm. Covid-19 pandēmijas pieredze rāda, ka ir nepieciešams digitalizēt izglītību, un vairākos atveseļošanas un noturības plānos ir iekļauti attiecīgi pasākumi.

Portugāles atveseļošanas un noturības plāns ietver investīcijas "Digitālajā akadēmijā", kas Portugāles darbaspēkam piedāvās individuāli pielāgotas mācības, lai palielinātu digitālajā jomā kompetento darba ņēmēju skaitu. Kopumā 800 000 dalībnieku tiks veikta personalizēta digitālo prasmju vajadzību novērtēšana, ka sekos mērķtiecīga digitālo prasmju apmācība.

Latvijas atveseļošanas un noturības plānā ir iekļauts pasākums, kura mērķis ir būtiski palielināt to speciālistu skaitu, kam ir augsta līmeņa digitālās prasmes. Pasākums ietver aptuveni 20 mācību moduļu izstrādi, un tajos paredzēts apgūt augsta līmeņa digitālās prasmes tādu progresīvu tehnoloģiju jomās kā kvantiskā datošana, augstas veiktspējas datošana un valodu tehnoloģijas. Mācību moduļi tiks iekļauti augstākās izglītības programmās (bakalaura, maģistra un doktorantūras), kā arī uzņēmumu speciālistu izglītības programmās. Ar šīm investīcijām izstrādātajos moduļos tiks atbalstīti 3000 dalībnieku.

Īrijas atveseļošanas un noturības plāns ietver pasākumu, ar ko atbalsta Īrijas izglītības un apmācības sistēmu digitālo pārveidi visos līmeņos (skolas, augstākā izglītība, mūžizglītība), digitālo pamatprasmju iekļaušanu visās jomās un digitālās plaisas riska novēršanu.

Uzņēmumu digitalizācija

Visi pieņemtie atveseļošanas un noturības plāni ietver pasākumus uzņēmumu digitalizācijas atbalstam, to kopējam finansējuma apjomam sasniedzot 26 miljardus EUR, kas veido 20 % no digitālās pārveides pīlāra. Pasākumi šajā jomā ietver būtiskas reformas, no kurām vissvarīgākās ir tās, kuru mērķis ir vienkāršot administratīvās procedūras uzņēmumiem un radīt pamatu digitālai uzņēmējdarbības videi, veicot pasākumus tādas jomās kā digitālo uzņēmumu dibināšana un reģistrācija, uzticamība un kiberdrošība. Paredzams, ka šie pasākumi palielinās uzticības līmeni digitālo tehnoloģiju ieviešanai, pozitīvi ietekmējot gan to lietošanas sākšanu, gan izmantošanas intensitāti. Paredzams, ka pozitīva ietekme uz uzņēmumu digitalizāciju būs arī reformām, kas saistītas ar rēķinu izrakstīšanas digitalizāciju.

Vācija īstenos Tiešsaistes piekļuves likumu un modernizēs reģistrus, kas, paredzams, samazinās administratīvo slogu uzņēmumiem, jo īpaši MVU. Šīs reformas paver ceļu vienreizējas iesniegšanas principa ieviešanai un efektīvai piemērošanai, izmantojot digitālos līdzekļus.

Spānija pieņems "regulatīvās smilškastes", lai regulētu mākslīgā intelekta izmantošanu, tai

skaitā tiesību aktus par datu izmantošanu, privātumu un ētikas jautājumiem.

Vairākos plānos ir iekļautas investīcijas, kuru mērķis ir atbalstīt progresīvu digitālo tehnoloģiju integrāciju uzņēmumu ražošanas procesos (piemēram, automatizācija, mākslīgais intelekts). Šāda veida atbalsts var izpausties vairākos veidos, piemēram, kā vispārējs atbalsts, piemēram, koučings un konsultāciju pakalpojumi (arī ar Eiropas digitālās inovācijas centru starpniecību), aizdevumi, dotācijas vai nodokļu atlaides materiālo (mašīnas / tehniskais aprīkojums) un nemateriālo (programmatūra/apmācības) aktīvu iegādei vai strukturāli pasākumi (arī "regulatīvās smilškastes"[24]). Turklāt vairākos plānos ir ietvertas gan investīcijas konkrētās jomās (piemēram, jauniem komercdarbības procesiem), gan arī investīcijas konkrētās nozarēs (piemēram, tūrisma vai transportlīdzekļu ražotāju/piegādātāju nozarē).

Austrijas plānā ir ietverts vērienīgs pasākumu kopums, kura mērķis ir atbalstīt un atvieglot uzņēmumu digitalizāciju. Jo īpaši plānā ir paredzētas mērķtiecīgas investīcijas, lai palīdzētu MVU ieviest digitālās tehnoloģijas, kas ir izrādījušās vājais posms produktivitātes palielināšanai.

Dānijas plānā ir iekļauti pasākumi MVU digitalizācijas veicināšanai, pagarinot spēkā esošo programmu "MVU: digitāli", kas nodrošina subsīdijas MVU uzņēmējdarbības digitalizācijai un jaunu un progresīvu tehnoloģiju, kā arī e-komercijas risinājumu plašākai izmantošanai.

Itālija ir reorganizējusi un pārveidojusi vairākus esošos pasākumus, izveidojot programmu "Pārkārtošanās 4.0", ar ko nodrošina nodokļu kredītu uzņēmumiem, kuri iegulda materiālās (digitālās un automatizētās iekārtas) un nemateriālās (programmatūra) precēs saskaņā ar programmu "Rūpniecība 4.0", tādējādi cenšoties veicināt ražošanas nozares modernizāciju un digitalizāciju.

Kopumā investīcijas, ar ko atbalsta uzņēmumu digitalizāciju, dod labumu gan lieliem, gan maziem uzņēmumiem. Tomēr lielākā daļa plānu ietver arī pasākumus, kas vērsti tieši uz MVU, jo mazāki uzņēmumi saskaras ar lielākām grūtībām digitālo tehnoloģiju ieviešanā.

Savienojamība

Lielākā daļa atveseļošanas un noturības plānu ietver investīcijas savienojamībā — to izmaksas tiek lēstas 13 miljardu EUR apmērā, un tās veido 10 % no digitālās pārveides pīlāra. Tas aptver daudz un dažādas darbības, kuru mērķi veicina ļoti augstas veiktspējas fiksēto un bezvadu tīklu ieviešanu saskaņā ar ES digitālās desmitgades mērķiem, lai līdz 2025. gadam visām Eiropas mājsaimniecībām nodrošinātu piekļuvi ātrdarbīgam internetam un līdz 2030. gadam — piekļuvi gigabitu savienojamībai. Daudzi atveseļošanas un noturības

[24] "Regulatīvā smilškaste" ir finanšu nozares regulatora izveidota sistēma, kas ļauj privātiem uzņēmumiem kontrolētā vidē un regulatora uzraudzībā veikt inovāciju neliela mēroga praktisku testēšanu.

plāni ietver investīcijas, ar ko atbalsta 5G vai fiksēto īpaši ātrdarbīgu vai ļoti augstas veiktspējas tīklu ieviešanu, lai mazinātu digitālo plaisu.

Austrijas atveseļošanas un noturības plānā paredzētā programma "Platjoslas Austrija 2030" ietver investīcijas gigabitu tīklos, kas pusei Austrijas mājsaimniecību nodrošinās gigabitu pieslēgumus ar vismaz 100 Mbit/s lejupielādes un augšupielādes ātrumu, kā arī jaunu simetrisku gigabitu savienojamības ieviešanu, no kā labumu gūs jo īpaši lauku reģioni.

Ar Horvātijas atveseļošanas un noturības plānu tiks finansēta platjoslas infrastruktūras attīstība reģionos, kuros ir nepietiekama komerciāla interese, un tas palīdzēs mazināt digitālo plaisu Horvātijā — plānots, ka šajos reģionos piekļuve platjoslas internetam tiks nodrošināta 700 000 iedzīvotāju.

Daži atveseļošanas un noturības plāni ietver arī investīcijas optiskās šķiedras infrastruktūras ierīkošanai ēkās un investīcijas, kurām var būt arī pārrobežu dimensija, piemēram, investīcijas 5G koridoros un zemūdens optiskās šķiedras kabeļos. Turklāt vairākos atveseļošanas un noturības plānos ir iekļautas arī papildu reformas saskaņā ar paraugpraksi savlaicīgai 5G un ātrdarbīgu platjoslas pakalpojumu ieviešanai, kā paredzēts "savienojamības rīkkopā"[25]. Paredzams, ka šādas reformas veicinās privāto operatoru investīcijas ļoti augstas veiktspējas tīklos, jo īpaši novēršot nevajadzīgus administratīvus šķēršļus investīcijām tīklos, paātrinot atļauju izsniegšanas procedūras investīcijām bezvadu un fiksēto *VHCN* tīklu ieviešanā, kā arī samazinot ieviešanas izmaksas un atvieglojot tīklu ieviešanas procesus.

Ar Kipras atveseļošanas un noturības plānu tiks finansēta jaunu zemūdens kabeļu ierīkošana, lai Kipru savienotu ar Grieķijas sistēmu, un ar to palīdzību Kipra iegūs piekļuvi dažiem no reģiona svarīgākajiem interneta plūsmu apmaiņas punktiem un uzlabos salas savienojamību.

Ar Itālijas atveseļošanas un noturības plānu tiks finansēti pieci pasākumi, kas veicinās valsts īpaši ātrdarbīgu un 5G telekomunikāciju tīklu izveidi visā valsts teritorijā: *Italia 1 Giga*, *Italia 5G*, "Savienotās skolas", "Savienotās veselības aprūpes iestādes" un "Savienotās mazās salas".

Attiecībā uz saistītajām reformām Austrijas un Grieķijas plāni atbilst savienojamības rīkkopai un ietver, piemēram, reformas, lai vienkāršotu platjoslas risinājumu ieviešanas procedūras, jo īpaši novēršot nevajadzīgus administratīvus šķēršļus, paātrinot licencēšanas procedūras un samazinot ieviešanas izmaksas.

Digitālā pētniecība un izstrāde, digitālās spējas un progresīvo tehnoloģiju ieviešana

[25] Skatīt Komisijas Ieteikumu (2020. gada 18. septembris) par kopīgu Savienības rīkkopu, kuras mērķis ir samazināt ļoti augstas veiktspējas tīklu izvēršanas izmaksas un nodrošināt savlaicīgu un investīcijām labvēlīgu piekļuvi 5G radiofrekvenču spektram nolūkā veicināt savienojamību, atbalstot ekonomikas atveseļošanu no Covid-19 krīzes Savienībā (C(2020) 6270 final).

Lielākā daļa atveseļošanas un noturības plānu ietver pasākumus, kas atbalsta pētniecību un izstrādi digitālo tehnoloģiju jomā un/vai investīcijas digitālajās spējās un progresīvo tehnoloģiju ieviešanā, un to kopējais apjoms ir aptuveni 18 miljardi EUR, kas ir aptuveni 14 % no kopējā ieguldījuma digitālās pārveides pīlārā. Šie pasākumi galvenokārt ietver investīcijas pētniecības, izstrādes un inovācijas pasākumos tādās jomās kā mikroelektronika, mākoņdatošana, kiberdrošība un mākslīgais intelekts, kā arī infrastruktūra, tai skaitā un jo īpaši superdatoru un kvantiskās komunikācijas tīkli. Šīs investīcijas dažkārt tiks veiktas daudzvalstu projektu kontekstā (sk. nākamo sadaļu). Dažos atveseļošanas un noturības plānos ir iekļautas arī reformas, kas papildina šīs investīcijas, lai pielāgotu pētniecības un inovācijas politikas instrumentus nolūkā labāk atbalstīt šo tehnoloģiju jomu attīstību, vai tiesisko un administratīvo regulējumu (jo īpaši attiecībā uz datu pārvaldību), lai nodrošinātu attiecīgo tehnoloģiju ieviešanu.

Vācijas plānā ir iekļauta plaša mēroga pārrobežu Eiropas iniciatīva, lai ieguldītu nākamās paaudzes mākoņpakalpojumos un infrastruktūrā, veicinātu tādu viedo mākoņdatošanas un perifērdatošanas risinājumu rūpniecisku ieviešanu, kas ir ļoti inovatīvi, ļoti droši, energoefektīvi un pilnībā atbilst datu aizsardzības prasībām.

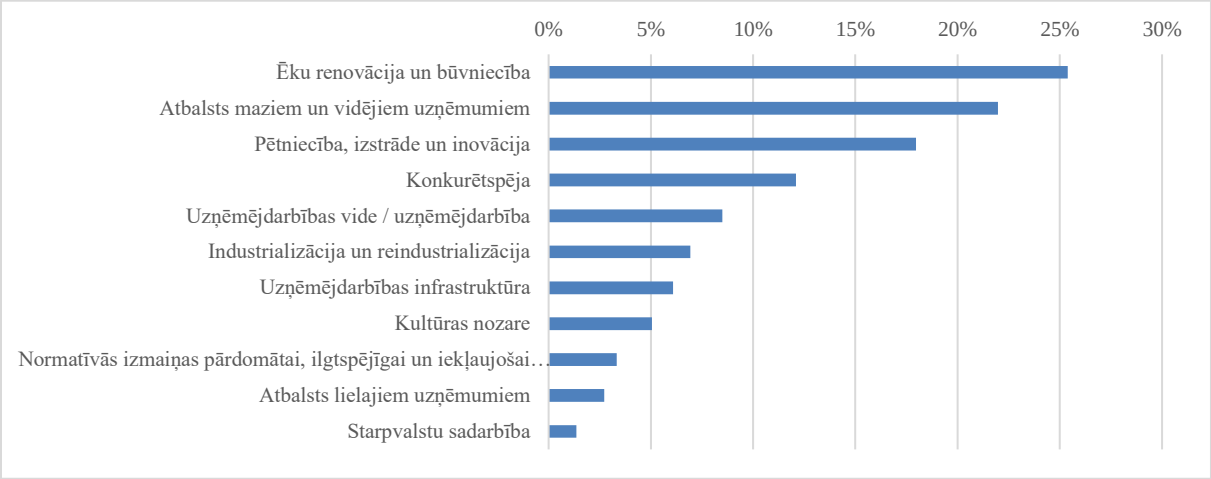
Austrija ar savu atveseļošanas un noturības plānu finansēs pētniecības infrastruktūru un sadarbību, lai cita starpā paplašinātu zināšanu bāzi (turpmākai) tehnoloģisko koncepciju, kā arī aparatūras un programmatūras izstrādei kvantiskās datošanas, simulācijas un komunikācijas jomā.

Beļģija, Spānija un Slovēnija atbalstīs kultūras un mediju nozares digitalizāciju. Ar ievērojamām investīcijām nodrošinās kultūras un mediju nozaru dalībniekus ar digitalizācijas tehnoloģiskajiem rīkiem un atbalstīs un veicinās lielāko kultūras iestāžu digitālo pārveidi, tādējādi palielinot kultūras mantojuma pieejamību.

3.4. Mehānisma ieguldījums pārdomātā, ilgtspējīgā un iekļaujošā izaugsme (3. pīlārs)

Pasākumi, kas veicina pārdomātas, ilgtspējīgas un iekļaujošas izaugsmes pīlāru, attiecas uz vairāk nekā tūkstoš pasākumiem 22 atveseļošanas un noturības plānos par kopējo summu aptuveni 223 miljardi EUR. Šie pasākumi attiecas uz ļoti dažādām jomām, sākot no atbalsta MVU un pētniecībai, attīstībai un inovācijai un beidzot ar reformām uzņēmējdarbības vides vai konkurētspējas uzlabošanai. Tie ietver arī lielas investīcijas gudras un ilgtspējīgas izaugsmes atbalstam, piemēram, Spānijas atbalsts digitalizācijai un inovācijai (3 miljardi EUR), Itālijas *Transizione 4.0* (10,8 miljardi EUR) un Portugāles valsts veicināšanas bankas *Banco Nacional de Fomento* kapitalizācija (1,5 miljardi EUR). Šie pasākumi aptver arī plašu reformu klāstu, jo īpaši tādās vienotā tirgus pamatjomās kā reglamentētās profesijas (Portugālē, Horvātijā), mākslinieku un kultūras darbinieku statuss (Čehijā, Grieķijā, Spānijā vai Rumānijā), intelektuālais īpašums (Itālijā, Grieķijā), tirgus uzraudzība (Itālijā), maksātnespēja (Itālijā, Spānijā, Portugālē, Grieķijā, Slovākijā, Portugālē) un publiskais iepirkums (Itālijā, Grieķijā, Slovākijā, Slovēnijā, Rumānijā un Latvijā).

8. attēls. Izdevumu sadalījums pārdomātas, ilgtspējīgas un iekļaujošas izaugsmes atbalstam (3. pīlārs)

Šajā diagrammā parādīts paredzamā ieguldījuma sadalījums pa politikas pīlāriem saskaņā ar Eiropas Komisijas izveidoto politikas jomu sarakstu. Procentuālā daļa attiecas uz kopējiem izdevumiem, kas katrā politikas jomā atzīmēti kā daļa no pārdomātas, ilgtspējīgas un iekļaujošas izaugsmes pīlāra.

Pētniecība, izstrāde un inovācija

Visos atveseļošanas un noturības plānos ir iekļauti pasākumi, kas saistīti ar pētniecību, izstrādi un inovāciju, un to kopējais apjoms sasniedz 44 miljardus EUR[26]. Ieguldījumi pētniecībā un inovācijā parasti veido no 4 % līdz 13 % no dalībvalstij piešķirtajām ANM dotācijām ar dažiem izņēmumiem, kur šis īpatsvars ir mazāks vai lielāks par šo diapazonu, bet vidēji aptuveni 10 %.

Vairākās pētniecības un inovācijas programmās ir iekļautas gan investīcijas, gan reformas, kam var būt reāla pārveidojoša ietekme uz dalībvalstu pētniecības un inovācijas sistēmas attīstību turpmākajos gados. Piemēram, vairākās austrumu un dienvidu dalībvalstīs, kurās ir liels ANM dotāciju piešķīrums un zema pētniecības un izstrādes intensitāte, atveseļošanas un noturības plānos iekļautās investīcijas veido vairāk nekā viena gada (pirms Covid-19 pandēmijas) publisko investīciju apjomu pētniecībā un inovācijā. Turklāt dažās no šīm valstīm šīs investīcijas ir saistītas ar svarīgām pētniecības un inovācijas politikas reformām. Ar ierosinātajām reformām bieži tiek plānots mazināt zinātniskās pētniecības sistēmas sadrumstalotību, konsolidējot zinātniskās pētniecības iestādes, vai palielināt pētnieka profesijas pievilcību publiskā sektora iestādēs, mainot darbā pieņemšanas, atalgojuma un karjeras vadības politiku.

Slovākijas atveseļošanas un noturības plāns ietver reformu, kas veicinās izcilu izglītības un pētniecības spēju koncentrēšanu, apvienojot universitātes lielākās struktūrās. Ar šo reformu būtu arī jāspēj palielināt sadarbība starp akadēmiskajām pētniecības iestādēm un uzņēmumiem.

[26] Tie ietver pasākumus, ar ko veicina pētniecību, izstrādi un inovāciju kopumā, kā arī pasākumus, ar ko īpaši veicina pētniecību, izstrādi un inovāciju saistībā ar zaļo vai digitālo pārkārtošanos.

Horvātijas atveseļošanas un noturības plāns ietver reformu programmu, kuras mērķis ir stiprināt publiskā sektora zinātnisko bāzi, ieviešot jaunu, uz rezultātiem balstītu universitāšu un publiskā sektora pētniecības organizāciju finansēšanas sistēmu, kā arī palielinot pētnieka profesijas pievilcību un pārskatot pētnieku karjeras izaugsmes sistēmu.

Reformu mērķis ir arī mazināt administratīvo slogu, kas saistīts ar publiskā finansējuma pieejamību pētniecības un inovācijas pasākumiem, un atbalstīt zināšanu un tehnoloģiju pārnesi (no publiskā sektora pētniecības iestādēm uz privātiem uzņēmumiem), izveidojot attiecīgas struktūras (birojus, aģentūras) un novēršot šķēršļus akadēmisko aprindu un uzņēmumu sadarbībai. Visbeidzot, bet ne mazāk svarīgi, — atveseļošanas un noturības plānos iekļauto reformu mērķis ir arī uzlabot koordināciju starp dažādiem pētniecības un inovācijas un izglītības politikas pārvaldības līmeņiem, lai nodrošinātu vajadzīgās prasmes un uzlabotu nodarbinātību, jo īpaši jauniešu vidū.

Daudzos atveseļošanas un noturības plānos ir ietvertas tematiskas investīcijas pētniecībā un inovācijā, kas ļaus mobilizēt pētniecības un inovācijas iespējas, lai paātrinātu zaļo un digitālo pārkārtošanos un uzlabotu noturību saskaņā ar ES līmeņa programmām (aptuveni 37 % un 22 % no aplēstajām izmaksām ar pētniecību un inovāciju saistītiem pasākumiem patiešām ir atzīmēti kā tādi, kas veicina attiecīgi zaļos un digitālos mērķus). Šīs tematiskās investīcijas galvenokārt būs finansiāls atbalsts pētniecības un inovācijas pasākumiem un infrastruktūrai. Dažas dalībvalstis ir iekļāvušas arī investīcijas pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" partnerību atbalstam un finansējumu izciliem projektiem, kas saskaņā ar minēto pamatprogrammu saņēmuši izcilības zīmogu.

Dānijas atveseļošanas un noturības plāna mērķis ir stimulēt publisko un privāto sektoru, lai veicinātu pētniecību un izstrādi, jo īpaši inovatīvu zaļo tehnoloģiju jomā, izveidojot četras publiskā un privātā sektora partnerības, ko dēvē par "zaļajām partnerībām", lai rastu risinājumus četrām problēmām, kas saistītas ar emisiju samazināšanu transporta, lauksaimniecības, pārtikas un atkritumu apsaimniekošanas nozarēs.

Atbalsts uzņēmumiem (tai skaitā MVU), piekļuve finansējumam un finanšu instrumentiem)

Lielākā daļa atveseļošanas un noturības plānu (19 no 22) ietver pasākumus, ar ko sniedz tiešu atbalstu MVU, un to vērtība sasniedz 44 miljardus EUR, kas ir aptuveni 22 % no kopējiem aplēstajiem trešā pīlāra izdevumiem[27]. Tomēr MVU gūs labumu arī no lielāka pasākumu kopuma, kam ir plašāka politiskā ievirze. Piemēram, uzaicinājums iesniegt projektus pētniecības un inovācijas atbalstam zaļajā un digitālajā jomā, finanšu instrumenti, kas pieejami visiem uzņēmumiem, uzņēmējdarbības vides reformas, kas ietekmē gan MVU, gan lielākus uzņēmumus, vai tādi plaši pasākumi kā valsts pārvaldes pakalpojumu digitalizācija, kas pozitīvi ietekmēs daudzu MVU darbību un izmaksas, bet neaprobežosies tikai ar MVU. Ņemot vērā šos papildu pasākumus, visos atveseļošanas un noturības plānos ir

[27]Šīs aplēses ir balstītas uz atveseļošanas un noturības rezultātu pārskata pīlāru izsekojamības metodiku un atbilst pasākumiem, kas politikas jomām "Atbalsts MVU" piešķirti kā primārās vai sekundārās politikas jomas.

iekļauti pasākumi, kas attiecas uz MVU, un to kopējie aplēstie izdevumi ir aptuveni 109 miljardi EUR jeb gandrīz 24 % no kopējiem aplēstajiem izdevumiem[28].

Kopumā atveseļošanas un noturības plānos iekļautie pasākumi MVU atbalstam aptver daudzas dažādas jomas: no uzņēmējdarbības vides uzlabošanas un piekļuves publiskajam iepirkumam līdz MVU digitalizācijai un vidiskās ilgtspējas uzlabošanai. Vairāku pasākumu mērķis ir arī uzlabot MVU izaugsmi un noturību ar labāku piekļuvi finansējumam, darbinieku pārkvalifikāciju un prasmju pilnveidi vai to pētniecības un izstrādes spēju stiprināšanu. Papildus pasākumiem, kas ir tieši un dažos gadījumos tikai un vienīgi vērsti uz MVU, ir paredzēts, ka vairāki atveseļošanas un noturības plānos noteiktie pasākumi labumu MVU dos netieši. Tā tas ir attiecībā uz lielajām investīcijām, ko ar atveseļošanas un noturības plāniem atbalsta nozarēs, kurās ir liels MVU īpatsvars, piemēram, būvniecības un tūrisma nozarēs, vai uz uzaicinājumu iesniegt projektus pētniecības un attīstības pasākumiem, kuros var piedalīties inovatīvi MVU.

Horvātija izveidos vairākus finanšu instrumentus, lai nodrošinātu labvēlīgākus finansēšanas nosacījumus, ar mērķi izsniegt MVU 1300 aizdevumu / procentu likmju subsīdijas. Horvātija ieguldīs arī MVU vadības kapacitātē, sniedzot tiem uzņēmējdarbības konsultāciju atbalstu.

Latvija atbalstīs MVU ar pasākumiem digitālo prasmju, pārkvalifikācijas un prasmju pilnveides jomā, kā arī atbalstīs inovatīvu digitālo infrastruktūru, piemēram, "Rūpniecība 4.0" risinājumus.

Francija ar savu atveseļošanas un noturības plānu atbalstīs MVU energorenovāciju, izmantojot nodokļu kredītu pasākumu un īpašu shēmu amatnieku, mazo tirgotāju un pašnodarbināto personu atbalstam energorenovācijas darbos.

Somijas plāns ir īpaši vērsts uz MVU, koncentrējoties uz Somijas mikrouzņēmumu un mazo uzņēmumu izaugsmes paātrināšanu, kā arī uz to internacionalizācijas spēju veicināšanu, piešķirot uzņēmējdarbības attīstības dotācijas.

Spānijas plānā atbalsts MVU ir lielā mērā vērsts uz digitalizāciju, izmantojot plašu shēmu (3 miljardu EUR vērtībā), lai ievērojamai daļai MVU nodrošinātu digitalizācijas pamata paketi un izvērstākas digitalizācijas paketes ("digitālā rīkkopa").

Grieķijas plāns ietver arī vairākas investīcijas, kuru mērķis ir veicināt Grieķijas uzņēmumu, tostarp MVU, piekļuvi finansējumam, izmantojot vērienīgu aizdevumu mehānisma shēmu. Šīs investīcijas tiks saskaņotas ar pieciem stratēģiskajiem pīlāriem, kas noteikti aizdevumu mehānismam, proti, zaļā pārkārtošanās, digitalizācija, starptautiskās darbības izvēršana

[28]Šo skaitļu pamatā ir pīlāru izsekojamības metodika un pasākumi, kas politikas jomām "Atbalsts MVU" piešķirti kā primārās vai sekundārās politikas jomas, kas ir paplašinātas, ņemot vērā arī papildu pasākumus, kuri iekļauti citos politikas pīlāros vai politikas jomās, kas arī attiecas uz MVU. Pasākumi, ar ko atbalsta vienīgi MVU, ir noteikti, pamatojoties uz to aprakstu attiecīgo īstenošanas lēmumu pielikumos.

("ekstroversija"), ekosistēmas paplašināšana, apjomradīti ietaupījumi, izmantojot apvienošanos un pārņemšanu, kā arī inovācija (pētniecība un izstrāde).

Īstenojot savus atveseļošanas un noturības plānus, dalībvalstīm ir arī plaša rīcības brīvība, lai veicinātu MVU līdzdalību liela mēroga projektos, kā arī sadarbību starp maziem un lieliem uzņēmumiem vai akadēmisko aprindu pārstāvjiem.

Spānijas atveseļošanas un noturības plānā *PERTE* paredzētajā stratēģiskajā projektā par elektriskajiem un satīklotajiem transportlīdzekļiem plānota vairāku lielu, integrētu projektu īstenošana, kuri aptver visu vērtības ķēdi elektriskajiem un satīklotajiem transportlīdzekļiem un ir nosaukti par "vilcējprojektiem". Tajā noteikts, ka vismaz 40 % lielas ietekmes projektu dalībnieku ir MVU un vismaz 30 % no visa atbalsta saņem MVU. Paredzams, ka šis pasākums palīdzēs saglabāt un attīstīt MVU līdzdalību autobūves nozares vērtības ķēdē un radīs jaunas uzņēmējdarbības iespējas jaunuzņēmumiem un MVU.

Uzņēmējdarbības vide

Lielākā daļa atveseļošanas un noturības plānu ietver pasākumus uzņēmējdarbības vides uzlabošanai, un reformām un investīcijām ir paredzēti 17,2 miljardi EUR jeb 8,5 % no aplēstajiem izdevumiem šajā jomā. Jo īpaši pasākumu mērķis ir atvieglot uzņēmējdarbību, samazinot birokrātiju uzņēmumiem un uzņēmējiem, kā arī liberalizējot uzņēmējdarbības regulējumu un samazinot ierobežojumus stingri reglamentētās profesijās. Pasākumu mērķis ir arī piesaistīt ārvalstu investīcijas un talantus vai attīstīt tādas svarīgas nozares kā kultūra un tūrisms. Ar dažiem atveseļošanas un noturības plāniem ievieš reformu paketes, kuru mērķis ir palielināt konkurenci saistībā ar publiskajām koncesijām un publisko iepirkumu.

Grieķijas atveseļošanas un noturības plāns ietver reformu, kuras mērķis ir samazināt administratīvo un regulatīvo slogu uzņēmumiem. Reforma ietver virkni pasākumu, lai vienkāršotu tādas procedūras kā kredīta saņemšana, elektrības pieslēguma saņemšana, īpašuma reģistrācija un būvatļaujas saņemšana.

Spānija plāno pieņemt jaunu likumu par jaunuzņēmumiem, kas radīs labvēlīgus apstākļus inovatīvu jaunuzņēmumu izveidei un attīstībai.

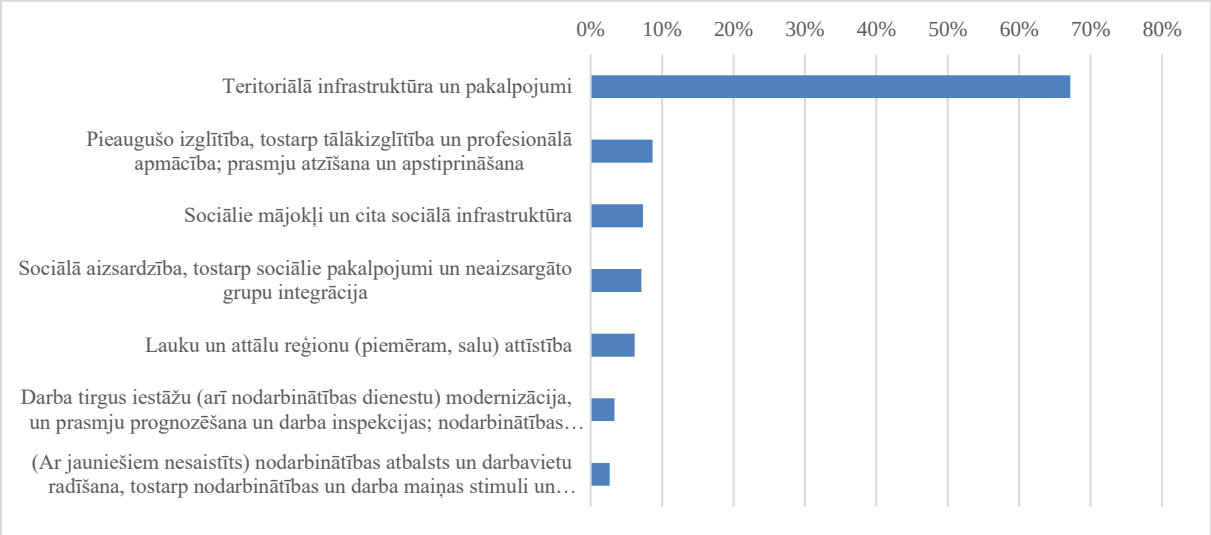
Austrija savā plānā ietvērusi arī uzņēmējdarbības uzsākšanas paketi, kas pielāgota jaunuzņēmumu, inovatīvu MVU un sociālo uzņēmumu vajadzībām.

Lielākā daļa atveseļošanas un noturības plānu ietver pasākumus uzņēmējdarbības infrastruktūras, industrializācijas un reindustrializācijas jomā, un šo plānu kopējā vērtība šajās politikas jomās ir 26 miljardi EUR. Šie pasākumi jo īpaši attiecas uz dzelzceļa un autoceļu savienojumu uzlabošanu ar ostām vai industriālajiem parkiem un multimodālo transporta mezglu attīstību, rūpniecisko objektu sanāciju, tai skaitā ūdens resursu un atkritumu apsaimniekošanu, pasākumiem aprites ekonomikas atbalstam rūpnieciskajos objektos, tostarp reciklēšanas centros, loģistikas mezgliem lauksaimniecības un pārtikas rūpniecības atbalstam, platjoslas un 5G savienojumu nodrošināšanu rūpnieciskajiem objektiem un uzņēmējdarbības rajoniem, kā arī datu telpu izveidi rūpnieciskiem lietojumiem vai konkrētām rūpniecības nozarēm.

3.5. Mehānisma ieguldījums sociālajā un teritoriālajā kohēzijā (4. pīlārs)

Sociālās un teritoriālās kohēzijas atbalsta pasākumu paredzamo izdevumu apjoms ir 193 miljardi EUR. Pasākumi, kuru mērķis ir teritoriālā kohēzija, jo īpaši ietver lielas investīcijas infrastruktūrā — tās veido vairāk nekā pusi no izdevumiem 4. pīlāra veicināšanai (72 %). Sociālās kohēzijas izdevumi 4. pīlārā ir aptuveni vienādās daļās sadalīti starp sociālo politiku (sociālā aizsardzība un sociālie mājokļi) un pasākumiem, kas veicina nodarbinātību un prasmes (ar jauniešiem nesaistīts nodarbinātības atbalsts, darba tirgus iestāžu modernizācija un pieaugušo izglītība).

9. attēls. Sociālās un teritoriālās kohēzijas atbalsta izdevumu sadalījums pa politikas jomām (4. pīlārs)

Šajā diagrammā parādīts paredzamā ieguldījuma sadalījums pa politikas pīlāriem saskaņā ar Eiropas Komisijas izveidoto politikas jomu sarakstu. Procentuālā daļa attiecas uz kopējiem izdevumiem, kas katrā politikas jomā atzīmēti kā daļa no sociālās un teritoriālās kohēzijas pīlāra.

Teritoriālā infrastruktūra un pakalpojumi, lauku un attālo teritoriju (tostarp salu) attīstība

Daudzu reformu un investīciju mērķis ir uzlabot teritoriālo infrastruktūru un vietējā līmenī sniegtos pakalpojumus, kā arī mazināt plaisu starp urbanizētām un lauku teritorijām. Tie ietver pasākumus lauksaimniecības nozares atbalstam, infrastruktūras uzlabošanai, kas var veicināt vietējo ekonomiku un valsts konkurētspēju (piemēram, dzelzceļš un ostas), kā arī tādu pakalpojumu sniegšanai, kas tieši ietekmē ikdienas dzīves kvalitāti. Daudzi pasākumi teritoriālās infrastruktūras un pakalpojumu jomā attiecas uz mobilitātes un transporta uzlabošanu un inovāciju, pilnveidojot gaisa satiksmes pārvaldības sistēmas, ieguldot dzelzceļa būvniecībā, modernizācijā un elektrifikācijā, modernizējot ostu infrastruktūru, kā arī atbalstot ilgtspējīgas urbānās mobilitātes projektus, piemēram, lieljaudas sabiedriskā transporta pakalpojumus un velojoslu izbūvi.

Atveseļošanas un noturības plāni ietver arī vairākus pasākumus, kuru mērķis ir uzlabot dabas resursu izmantošanu un aizsargāt vidi vietējā līmenī. Tas attiecas uz kanalizācijas un atkritumu apsaimniekošanas reformām salās, investīcijām ūdens attīrīšanas sistēmu paplašināšanai lielajās aglomerācijās, kā arī apūdeņošanas tīklu paplašināšanai lauku apvidos, pasākumiem lauksaimniecības, lopkopības un zivsaimniecības ilgtspējas uzlabošanai un konsorciju izveides atbalstam funkcionālās lauku teritorijās. Attiecībā uz teritoriālajiem pakalpojumiem atveseļošanas un noturības plānos ir paredzēti pasākumi, lai stiprinātu pašvaldību spēju sniegt kvalitatīvus pakalpojumus, īstenojot decentralizācijas reformas un investīcijas, lai uzlabotu publiskās pārvaldes darbību vietējā līmenī.

Beļģijas, Dānijas un Itālijas plāni ietver investīcijas veloceliņu izbūvei uz valsts ceļiem. Tas iedzīvotājiem un tūrisma nozarei nodrošinās piekļuvi vienotākam veloceliņu tīklam, tādējādi veicinot izvēli pārvietoties ar velosipēdu, nevis citiem transporta veidiem. Turklāt ar šiem pasākumiem tiks atbalstīta programma, kas paredzēta pašvaldību veloceliņu un velojoslu izbūves projektiem.

Kipra īstenos pretplūdu un ūdens savākšanas pasākumus, kas paredzēti Livadijai, Kladeri un Nikosijas centram. Konkrētāk, ar šīm investīcijām tiks atbalstīta plūdu kanālu uzlabošana Livadijā, lietusūdens savākšanas tīkla izbūve Kladeri 4600 metru garumā un kanalizācijas sistēmas izbūve Nikosijā, tai skaitā ielu un ietvju rekonstrukcija un lietusūdens savākšanas tīkla paplašināšana.

Latvijas atveseļošanas un noturības plānā ir paredzēta administratīvi teritoriālā reforma, lai uzlabotu pakalpojumu kvalitāti, samazinot administratīvo vienību skaitu un palielinot pakalpojumu sniegšanas efektivitāti un pieejamību. Šis pasākums ietver jauna Pašvaldību likuma pieņemšanu, kurā pārskatītas pašvaldību funkcijas un uzdevumi. Jaunais likums nodrošina labāku pārvaldību pašvaldību līmenī, skaidrāku kompetenču nošķīrumu un dalījumu starp lēmumu pieņemšanu un izpildpilnvarām, kā arī lielāku iedzīvotāju līdzdalību vietējo kopienu lēmumu pieņemšanā.

Sociālā aizsardzība, iekļaušana, sociālie mājokļi un sociālā infrastruktūra

Atveseļošanas un noturības plāni ietver daudzas un dažādas reformas un investīcijas, kas stiprina dalībvalstu sociālās aizsardzības sistēmas. Šie pasākumi ir vērsti uz sociālās aizsardzības sistēmu efektivitāti, kvalitāti un noturību atkarībā no konkrētās valsts vajadzībām, kā uzsvērts 2019.–2020. gada konkrētajām valstīm adresētajos ieteikumos. Lielākā daļa ANM sociālās aizsardzības investīciju attiecas uz publisko un privāto sociālo iestāžu sniegto sociālo pakalpojumu tīkla un telpu modernizāciju, paplašināšanu vai uzlabošanu. Tie ietver arī īpašus pasākumus, kas vērsti, piemēram, uz cilvēku ar invaliditāti integrāciju, sociālo pabalstu pietiekamības un ilgtspējas palielināšanu un tādu vecāka gadagājuma cilvēku dzīves apstākļu uzlabošanu, kuriem nepieciešama aprūpe. Vairākas dalībvalstis ir iekļāvušas arī nozīmīgas investīcijas sociālo mājokļu un sociālās infrastruktūras nodrošinājuma palielināšanai neaizsargātām grupām. Dažas dalībvalstis savos atveseļošanas un noturības plānos ir iekļāvušas arī pasākumus minimālā ienākuma un pensiju sistēmu reformai, lai palielinātu to atbilstību un ilgtspēju. Sociālās aizsardzības un sociālo mājokļu atbalsta pasākumiem paredzēti izdevumi aptuveni 27 miljardu EUR apmērā.

Portugāle: *"Atbalsta programma mājokļu pieejamībai*" ir investīcija, ko veic, lai nodrošinātu pienācīgus un atbilstīgus mājokļus ģimenēm ar vislielākajām vajadzībām un visneaizsargātākajām grupām, un tās mērķis ir līdz 2026. gadam galvenokārt atbalstīt sociālo mājokļu nodrošināšanu vismaz 26 000 mājsaimniecību, kurām tas nepieciešams. Ar šīm investīcijām paredzēts būvēt jaunas ēkas, renovēt esošos mājokļus, kā arī vajadzības gadījumā iegādāties un iznomāt papildu ēkas, lai nodrošinātu sociālos mājokļus.

Lietuva: reforma, ar kuru palielina sociālās apdrošināšanas sistēmas tvērumu bezdarba gadījumā, ieviešot papildu pabalstus vientuļiem vecāka gadagājuma cilvēkiem un cilvēkiem ar invaliditāti, kā arī uzlabojot pensiju indeksācijas mehānismu, lai mazinātu nabadzību vecumdienās.

Horvātija: atveseļošanas un noturības plānā ir iekļauta reforma un investīcijas sociālā mentoringa jomā, lai sociālās palīdzības centros ieviestu individualizētu mentoringa pakalpojumu, kas paredzēts riskam pakļautām vai marginalizētām personām. Šis jaunais pakalpojums būs vērsts uz personu ar invaliditāti, vardarbības upuru, bezpajumtnieku, migrantu, romu, jauniešu, personu, kas izcieš cietumsodu, un citu sociāli neaizsargātu grupu pārstāvju integrāciju.

Spānija: reforma par ģimeņu aizsardzību un to daudzveidības atzīšanu, saskaņā ar kuru paredzēts juridiski atzīt dažādus ģimenes struktūru veidus un noteikt pabalstus un pakalpojumus, uz kuriem tām ir tiesības atkarībā no to iezīmēm un ienākumu līmeņa.

Nodarbinātības atbalsts, darba tirgus iestāžu modernizācija, pieaugušo izglītība un apmācība mērķgrupām, kas nav jaunieši

Gandrīz visas dalībvalstis savos atveseļošanas un noturības plānos ir iekļāvušas virkni reformu un investīciju, lai atbalstītu darbvietu radīšanu, prasmju pilnveidi un darba tirgus modernizāciju. Šie pasākumi ir atbilde uz konkrētajām valstīm adresētajiem ieteikumiem, kas saistīti ar nodarbinātības atbalstu un darba tirgu un kas pēdējos divos gados adresēti gandrīz visām dalībvalstīm. Konkrēti, lielākajai daļai dalībvalstu 2020. gadā tika lūgts "mazināt krīzes ietekmi uz nodarbinātību un stiprināt atbalstu nodarbinātībai", turklāt tika noteiktas arī dažādas konkrētākas strukturālas problēmas.

Nodarbinātība un aktīva darba tirgus politika ir gandrīz visu atveseļošanas un noturības plānu būtisks aspekts, arī saskaņā ar Komisijas Ieteikumu par iedarbīgu un aktīvu atbalstu nodarbinātībai pēc Covid-19 krīzes (*EASE*). Plānos ir iekļautas investīcijas un reformas, lai palielinātu sieviešu, jauniešu un neaizsargāto grupu līdzdalību darba tirgū, atbalstītu darbvietu radīšanu un pāreju uz jaunām nozarēm un profesijām, palielinātu nodarbinātību un uzlabotu darba tirgu rezultātus, darbību un noturību. Kopumā nodarbinātības un darba tirgus iestāžu modernizācijas atbalsta pasākumiem ir paredzēti aptuveni 11,3 miljardi EUR, kas atbilst 6 % no 4. pīlāra piešķīruma.

Lai palielinātu sociālo un ekonomisko noturību, liela nozīme būs pieaugušo izglītībai. Valsts plānos ir iekļautas reformas, ar kurām paredzēts uzlabot mūžizglītību, prasmju novērtēšanu un atzīšanu, prasmju pilnveidi un pārkvalifikāciju, lai uzlabotu karjeras iespējas, kā arī investīcijas, lai veicinātu mācības privātajā sektorā (aptuveni 16,4 miljardi EUR).

Itālija: investīcijas sieviešu līdzdalības atbalstam darba tirgū, jo īpaši investējot bērnu aprūpes iestādēs un atbalstot sieviešu uzņēmējdarbību. Ar pēdējo no minētajām investīcijām tiks sniegts atbalsts sievietēm uzņēmējām, veicināta inovatīvu uzņēmējdarbības projektu izveide un paplašināšana, nodrošinātas mentoringa un apmācības iespējas, kā arī komunikācijas pasākumi.

Francija: programma *FNE-Training* palīdzēs uzņēmumiem ieguldīt savu daļēji nodarbināto darbinieku apmācībā, kas dod labumu gan darbiniekam, uzlabojot viņa nodarbināmību, gan uzņēmumam, uzlabojot tā konkurētspēju.

Grieķija: ar horizontālām prasmju pilnveides programmām digitālo prasmju, zaļo prasmju un finanšpratības jomā, kas kopumā paredzētas vairāk nekā pusmiljonam atbalsta saņēmēju, tiks atbalstīta Grieķijas darbaspēka nodarbināmība zaļās un digitālās pārkārtošanās procesā. Pirms investīciju veikšanas tiks veikta mūžizglītības sistēmas reforma, kas nodrošinās apmācību augstu kvalitāti un atbilstību darba tirgum.

Slovēnija: atveseļošanas un noturības plānā ir iekļauts pasākums, ar ko atbalsta gados jaunu darba ņēmēju ienākšanu darba tirgū, paredzot finansiālus stimulus darba devējiem pieņemt darbā jauniešus vecumā līdz 25 gadiem ar beztermiņa darba līgumiem, ar nosacījumu, ka tiek nodrošināts mentorings un ar darbu saistīta apmācība, pievēršot uzmanību arī digitālajām prasmēm.

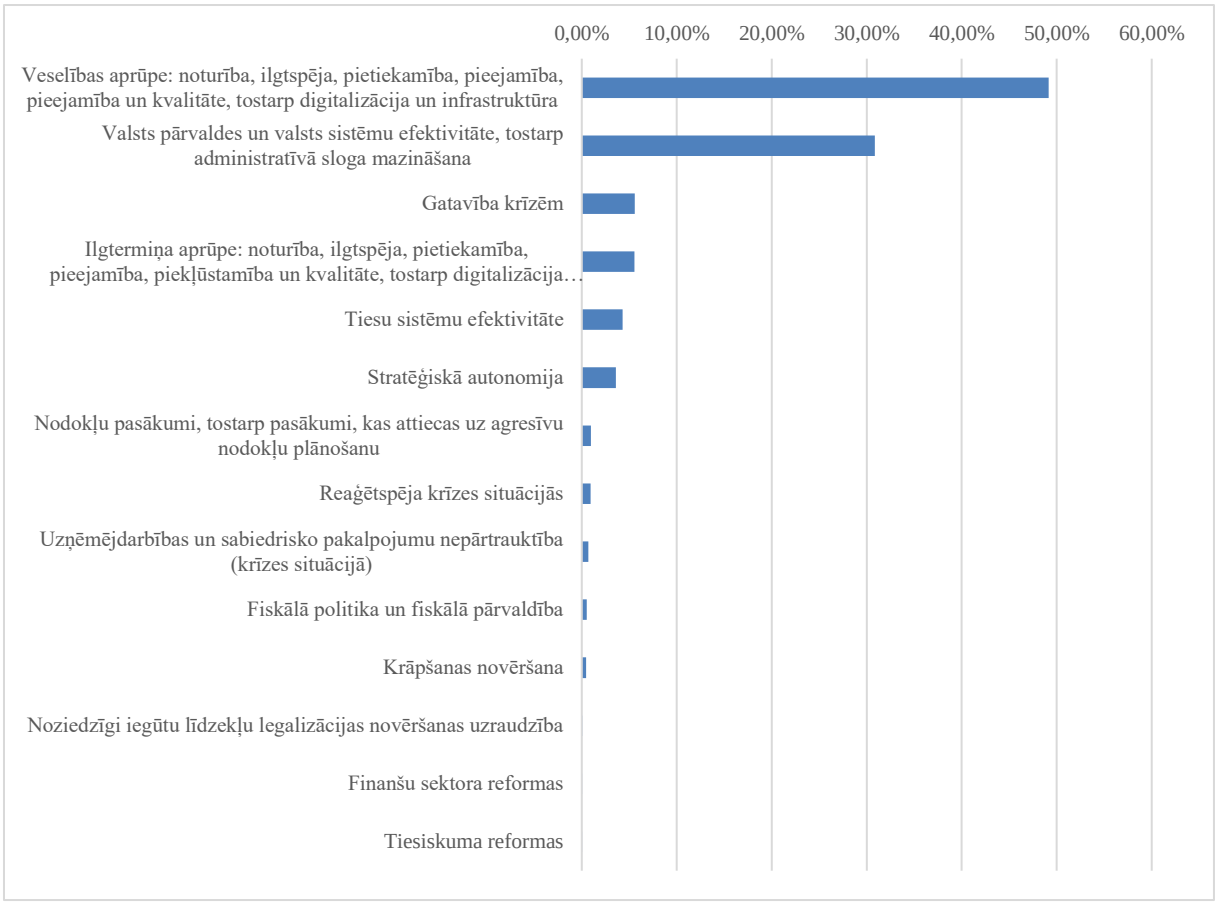
Īrija: aktivizācijas atbalsts ilgstošajiem bezdarbniekiem, lai nodrošinātu kvalitatīvu darba pieredzi vismaz 10 000 personu, kas bez darba ir bijušas sešus mēnešus vai ilgāk. Lai uzlabotu ilgtermiņa nodarbināmības iespējas, subsidētās pagaidu darba prakses tiek apvienotas ar mentoringu, piekļuvi apmācībai un valsts un privāto nodarbinātības dienestu sniegtu atbalstu.

Spānija: darba līgumu reforma, grozot spēkā esošos noteikumus par pagaidu līgumu izmantošanu, lai veicinātu beztermiņa darba līgumu izmantošanu. Ar šo reformu vienkāršos un samazinās pieejamo darba līgumu veidu skaitu (beztermiņa, pagaidu un mācību/māceklības līgumi) un ierobežos nosacījumus, ar kādiem var izmantot pagaidu līgumus. Ar to nodrošinās atbilstošu regulējumu mācekļu ienākšanai darba tirgū, veicinās beztermiņa līgumu izmantošanu sezonas darbiem, pastiprinās kontroli, lai novērstu neregulāru darba laiku, un cīnīsies pret krāpšanu darbaspēka jomā, tai skaitā atjauninot sankciju sistēmu. Atveseļošanas un noturības plāni ietver arī pasākumus, lai stiprinātu un modernizētu valsts nodarbinātības dienestus un sniegtu efektīvāku un mērķtiecīgāku atbalstu darba meklētājiem, piemēram, izmantojot digitalizāciju, procesu optimizāciju, personāla apmācību un pagaidu darbinieku pieņemšanu darbā, lai pārvarētu krīzes sekas.

3.6. Mehānisma ieguldījums veselībā un ekonomiskajā, sociālajā un institucionālajā noturībā ar mērķi cita starpā palielināt gatavību krīzēm un krīžu reaģēšanas spējas (5. pīlārs)

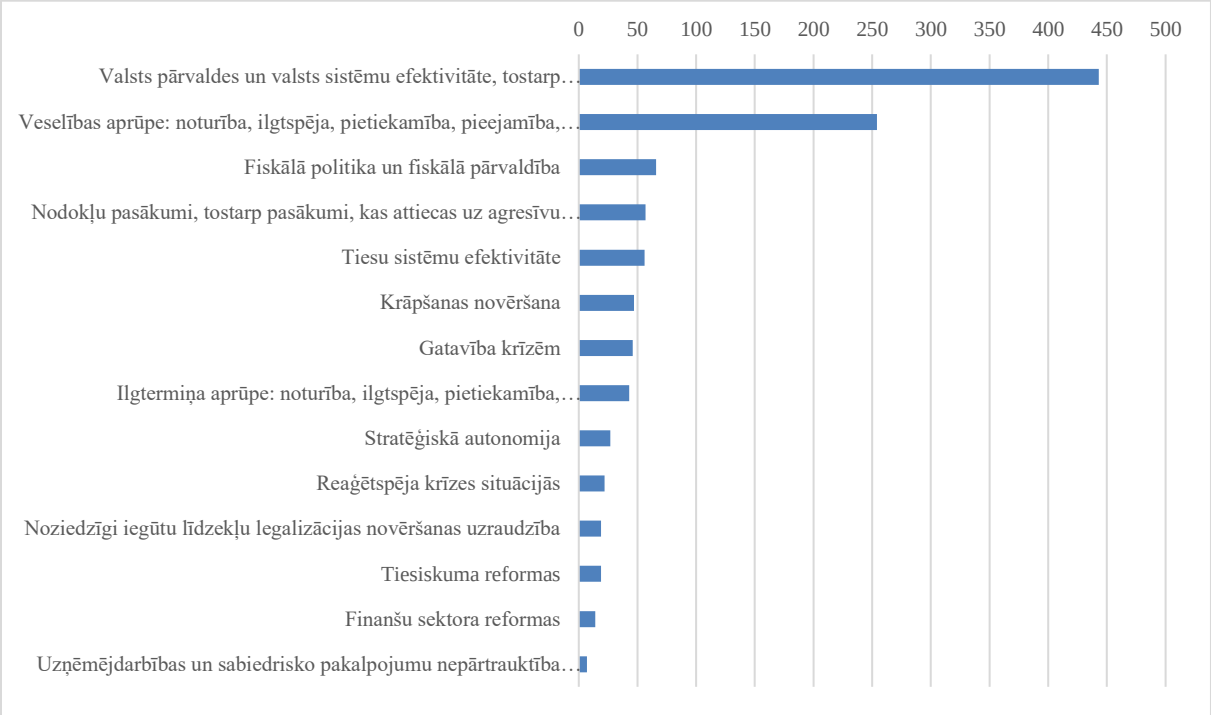
22 pieņemtajos atveseļošanas un noturības plānos ir iekļauti pasākumi, kas atbalsta 5. pīlāru par kopējo summu 78 miljardi EUR. Kaut arī finansējums galvenokārt ir vērsts uz veselības aprūpes nozares stiprināšanu un valsts pārvaldes reformu, pasākumu skaits pa politikas jomām sadalīts ir vienmērīgāk. 5. pīlāru var iedalīt 14 politikas jomās, kā parādīts 10. attēlā. Veselības aprūpe un valsts pārvalde nepārprotami ir jomas, kas gūst vislielāko labumu — veselības aprūpe ir pirmajā vietā izdevumu ziņā, bet valsts pārvalde — pasākumu skaita ziņā. Dažām jomām, piemēram, fiskālajai politikai, krāpšanas novēršanai vai tiesiskumam, ir atvēlēta tikai pavisam neliela daļa no kopējiem izdevumiem, taču tās gūst labumu no mērķtiecīgām politikas reformām.

10. attēls. Veselības aprūpes un noturības atbalsta izdevumu sadalījums pa politikas jomām (5. pīlārs)

Šajā diagrammā parādīts paredzamā ieguldījuma sadalījums pa politikas pīlāriem saskaņā ar Eiropas Komisijas izveidoto politikas jomu sarakstu. Procentuālā daļa attiecas uz kopējiem izdevumiem, kas katrā politikas jomā atzīmēti kā daļa no veselības aprūpes un ekonomiskās, sociālās un institucionālās noturības pīlāra.

11. attēls. Veselības aprūpes un noturības atbalsta pasākumu skaits sadalījumā pa politikas jomām (5. pīlārs)

Veselības aprūpe un ilgtermiņa aprūpe

Visos atveseļošanas un noturības plānos ir iekļauti ar veselības aprūpi saistīti pasākumi, kas liecina par dalībvalstu stingro apņemšanos uzlabot veselības aprūpes sistēmas visā Savienībā. Kopējie izdevumi, kas saistīti ar šiem pasākumiem, ir aptuveni 37 miljardi EUR, kas veido 49,15 % no 5. pīlāra kopējā piešķīruma. Atveseļošanas un noturības plānos ir iekļautas dažādas investīcijas veselības aprūpē. Pirmkārt un galvenokārt, aptuveni 25 miljardi EUR ir paredzēti jaunas vai esošās veselības aprūpes infrastruktūras (un ar to saistītā medicīniskā aprīkojuma) izveidei vai modernizācijai.

Slovēnijas plānā ir paredzēti lieli ieguldījumi slimnīcu infrastruktūrā, lai uzlabotu infekcijas slimību efektīvu ārstēšanu.

Beļģijas plāns ietver nozīmīgus ieguldījumus kodolmedicīnas iniciatīvās, kuru mērķis ir izveidot prototipa iekārtu ilgtspējīgai medicīnisko radioizotopu ražošanai un izstrādāt pētniecības programmu nākamās paaudzes terapeitisko radioizotopu izmantošanai vēža ārstēšanā.

Turklāt aptuveni 15 miljardi EUR investīciju ir īpaši paredzēti primārās aprūpes un profilakses uzlabošanai, jo īpaši lauku un trūcīgos reģionos.

Grieķijas plānā paredzēts ieviest visaptverošu primārās, sekundārās un terciārās profilakses sistēmu, lai uzlabotu kvalitatīvu veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību visiem iedzīvotājiem.

Sinerģijā ar otro pīlāru daudzos atveseļošanas un noturības plānos ir iekļauti pasākumi, kuru mērķis ir digitalizēt valsts veselības aprūpes sistēmas, kas cita starpā ietver telemedicīnas pakalpojumu darbības jomas paplašināšanu, sadrumstaloto valsts veselības aprūpes reģistru konsolidāciju un digitālo veselības aprūpes platformu sadarbspējas un drošības panākšanu. Investīciju, ar ko veicina digitālo pārkārtošanos veselības aprūpes jomā, kopējais izdevumu apjoms visos plānos ir 12 miljardi EUR.

Rumānija ar savu atveseļošanas un noturības plānu atbalstīs integrētas e-veselības sistēmas izveidi, savienojot vairāk nekā 25 000 veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēju un telemedicīnas sistēmas.

Ar Somijas plānu tiks sniegts atbalsts valsts mēroga un reģionālajiem dalībniekam, lai izstrādātu digitālos pakalpojumus, kas paredzēti iedzīvotājiem (piemēram, profilaktiskie pakalpojumi, simptomu novērtējumi, pašaprūpes pakalpojumi, digitālie garīgās veselības pakalpojumi u. c.), profesionālās sistēmas (piemēram, digitālo pakalpojumu modeļi, kuru pamatā ir pacientu datu analīze) un pārvaldības risinājumus (piemēram, progresīvi zināšanu pārvaldības un analīzes risinājumi).

Lai papildinātu investīcijas, dalībvalstis arī plāno pieņemt un īstenot vērienīgu reformu programmu. Galvenās reformas ir vērstas uz i) veselības aprūpes sistēmu reorganizāciju, lai stiprinātu to kapacitāti, ii) veselības aprūpes sistēmu pārvaldības uzlabošanu, lai palielinātu veselības aprūpes pakalpojumu ilgtspēju, un iii) mehānismu izveidi, lai piesaistītu un noturētu veselības aprūpes speciālistus konkrētos reģionos. Tas jo īpaši attiecas uz ģimenes ārstiem un mājaprūpes medicīnas māsām, jo dažās valstīs ir ziņots par būtisku pieejamā darbaspēka trūkumu veselības aprūpes nozarē. Piemēram, Spānijas plānā ir iekļauta reforma, kuras mērķis ir risināt medicīnas māsu un ārstu trūkuma problēmu, samazināt pagaidu līgumu izmantošanu, uzlabot darba apstākļus un stiprināt apmācību un profesionālo izaugsmi noteiktos ģeogrāfiskos apgabalos.

15 atveseļošanas un noturības plāni ietver pasākumus, kas saistīti ar ilgtermiņa aprūpi. Kopumā plānos ir iekļauti 43 pasākumi, kuru kopējie izdevumi ir aptuveni 4,2 miljardi EUR. 15 plānos ir paredzētas investīcijas sociālās aprūpes namos, pansionātos un ar tiem saistītajā ilgtermiņa aprūpes infrastruktūrā un pakalpojumos, un to mērķis ir atbalstīt valsts deinstitucionalizācijas stratēģijas, veicinot modeli, kas orientēts uz kopienas aprūpes un mājaprūpes risinājumiem. Kā piemēru var minēt, ka Francijā laikposmā no 2021. līdz 2025. gadam ir paredzētas lielas investīcijas Francijas medicīniski sociālā sektora, jo īpaši uzņēmumu atkarīgām vecāka gadagājuma personām (*EHPAD*) renovācijai, pārveidošanai un aprīkojuma nodrošināšanai.

Valsts pārvaldes efektivitāte

Vairāk nekā trešdaļa pasākumu un aptuveni divas trešdaļas izdevumu, kas saistīti ar valsts pārvaldes efektivitāti un uzņēmējdarbības un sabiedrisko pakalpojumu nepārtrauktību, attiecas uz digitālo pārveidi. Pasākumiem, kas sekmē valsts pārvaldes digitālo pārveidi, procentuāli vislielākie izdevumi no kopējā atveseļošanas un noturības plāna

piešķīruma ir paredzēti Vācijas un Maltas plānos. Patiesi, 10 % no Vācijas kopējā atveseļošanas un noturības plāna piešķīruma ir paredzēti reformai, kuras mērķis ir līdz 2022. gadam padarīt sabiedriskos pakalpojumus pieejamus digitāli. Līdzīgi Maltas plānā ir paredzētas investīcijas teju 6 % apmērā no tās kopējā atveseļošanas un noturības plāna piešķīruma, lai uzlabotu klientu pieredzi, izmantojot tiešsaistes pakalpojumus.

Visos atveseļošanas un noturības plānos valsts pārvaldes efektivitāti veicina ar pasākumiem, kas vērsti uz civildienesta uzlabošanu, regulatīvā un administratīvā sloga mazināšanu un publiskā iepirkuma uzlabošanu. Desmit atveseļošanas un noturības plāni ietver pasākumus ierēdņu apmācības, attīstības un darba apstākļu uzlabošanai, piemēram, veicinot elastīgu darba režīmu, ieviešot labāku atalgojuma sistēmu civildienestā vai modernizējot darbā pieņemšanas procesus. Savukārt pieci atveseļošanas un noturības plāni ietver valsts pārvaldes reformas, kuru mērķis ir atvieglot vai samazināt regulatīvo un administratīvo slogu uzņēmumiem, vienkāršojot procedūras un prasības saistībā ar uzņēmējdarbību, vienkāršojot regulatīvās prasības attiecībā uz profesionālajiem pakalpojumiem vai ieviešot "MVU testu". Visbeidzot, desmit atveseļošanas un noturības plānu mērķis ir uzlabot publisko iepirkumu, attīstot elektronisko iepirkumu vai racionalizējot līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procesu.

Rumānijas atveseļošanas un noturības plāns ietver pasākumus valsts pārvaldes kvalitātes un efektivitātes uzlabošanai, jo īpaši pasākumus tiesu sistēmas efektivitātes stiprināšanai un korupcijas apkarošanai.

Latvijas atveseļošanas un noturības plāns ietver reformas un investīcijas valsts pārvaldes modernizācijai un administratīvā atbalsta funkciju centralizācijai, kā arī investīcijas valsts pārvaldes darbinieku apmācībā.

Horvātijas atveseļošanas un noturības plānā ir izklāstīta reforma apmācības pastāvīgai nodrošināšanai publiskā iepirkuma jomā. Šī reforma palīdzēs uzlabot korupcijas novēršanu un uzlabos Horvātijas valsts pārvaldes spējas un efektivitāti.

Tiesu sistēmu efektivitāte

Pasākumi tiesu sistēmu efektivitātes uzlabošanai ir iekļauti 13 atveseļošanas un noturības plānos. Vairāk nekā puse no šiem pasākumiem ir investīcijas, kuru kopējā vērtība ir 3,75 miljardi EUR. Īpaši jāatzīmē, ka Itālijas atveseļošanas un noturības plānā 75 % no kopējiem izdevumiem šajā jomā (kopumā 2,268 miljardi EUR) veltīti investīcijām cilvēkkapitālā, lai stiprinātu tieslietu sistēmu un pārvarētu atšķirības starp dažādām tiesu iestādēm.

Trešdaļa no šiem pasākumiem un gandrīz puse no šo pasākumu kopējiem izdevumiem ir saistīti ar digitālo pārveidi. Kipras, Grieķijas, Rumānijas, Slovākija un Horvātijas atveseļošanas un noturības plānos paredzētās investīcijas ir vērstas uz tiesu iestāžu infrastruktūras uzlabošanu. Trīs atveseļošanas un noturības plāni (Kipras, Horvātijas un Itālijas) ietver arī reformas, lai samazinātu tiesās neizskatīto lietu skaitu. Dažos atveseļošanas

un noturības plānos (Kipras, Latvijas, Horvātijas un Rumānijas) ir paredzēti pasākumi tiesu sistēmu kvalitātes uzlabošanai ar darbinieku apmācības palīdzību.

Rumānijas atveseļošanas un noturības plāns ietver investīcijas, ar ko paredzēts atbalstīt Rumānijas tiesu sistēmas sagatavošanu un pāreju uz centralizētu elektronisko lietu pārvaldības sistēmu. Tajā arī aprakstīta reforma, kuras mērķis ir stiprināt tiesnešu neatkarību un kura cita starpā paredzēs pielaišanu profesijai un tiesnešu karjeras virzību, pamatojoties uz meritokrātijas principiem.

Maltas plānā daudzas reformas ir veltītas cīņai ar nepilnībām attiecībā uz tiesu iestāžu neatkarību, no izmeklēšanas iestādes nodalītas prokuratūras trūkumu un problēmām, kas saistītas ar efektīvu korupcijas atklāšanu un kriminālvajāšanu. Piemēram, plānā ir ietverti pasākumi, lai reformētu tiesnešu iecelšanas un atlaišanas kārtību, izveidotu atsevišķu prokuratūru un reformētu Pastāvīgo korupcijas apkarošanas komisiju (*PCAC*).

Slovākijas plānā ir iekļauta reforma, kas ietver tiesību aktu grozījumu kopumu, kuru mērķis ir vēl vairāk palielināt tiesu sistēmas efektivitāti, integritāti un neatkarību un efektīvāk apkarot korupciju un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu. Jo īpaši Slovākijas plānā četras investīcijas ir paredzētas, lai paplašinātu, modernizētu, uzbūvētu vai iegādātos jaunas piemērotas telpas svarīgām tiesām jaunajā tiesu kartē, kas ieviesta saskaņā ar atveseļošanas un noturības plānu, un lai modernizētu tiesu IT aprīkojumu.

Horvātijas plānā ir iekļauta reforma, kuras mērķis ir izveidot juridisku, organizatorisku un tehnoloģisku sistēmu, kas palīdzēs samazināt neizskatīto lietu uzkrāšanos un galveno uzmanību pievērst pārredzamai un efektīvai tiesu sistēmas pārvaldībai. Šīs reformas mērķis ir palielināt iedzīvotāju uzticēšanos tiesu sistēmai.

Itālijas plāns ietver dažādus pasākumus, lai samazinātu neizskatīto lietu skaitu civillietu parastajās tiesās, administratīvajās reģionālajās tiesās, civillietu apelācijas tiesā un Valsts padomē. Šo pasākumu mērķis ir uzlabot tiesu sistēmas efektivitāti, samazinot tiesvedības ilgumu un šai ziņā pietuvinot Itāliju ES vidējam rādītājam.

Kipras plānā ir iekļauta investīcija tiesiskajā apmācībā par dažādiem juridiskiem jautājumiem un juridiskajām prasmēm, lai risinātu tiesnešu apmācības un mūžizglītības zemo līmeni.

Latvijas plānā ir iekļauta investīcija, lai izveidotu vienotu mācību centru tiesnešu, tiesu darbinieku, prokuroru, prokuroru palīgu un specializēto izmeklētāju kvalifikācijas pilnveidei.

Krāpšanas novēršana / nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas uzraudzība

17 atveseļošanas un noturības plāni ietver pasākumus, kas saistīti ar cīņu pret krāpšanu un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, un lielākā daļa plānos iekļauto pasākumu ir reformas.

Igaunijas plānā ir paredzēta investīcija, lai izveidotu stratēģisko analīzi par nelikumīgi iegūtu

līdzekļu legalizēšanu un terorisma finansēšanu Igaunijā. Šā pasākuma mērķis ir stiprināt Finanšu izlūkošanas vienības spējas savlaicīgi atklāt nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas shēmas un kanālus.

Slovākijas plānā ir iekļauta investīcija, kuras mērķis ir nodrošināt instrumentus un spējas cīņai pret korupciju un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu.

Arī Horvātijas plānā ir iekļauti daudzi nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas pasākumi, tai skaitā reforma, lai uzlabotu sadarbību starp Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas biroju un uzraudzības iestādēm.

Somija plāno īstenot reformu, kuras mērķis ir atvieglot informācijas vākšanu un apmaiņu starp kompetentajām iestādēm, lai novērstu un atklātu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, tostarp automatizējot datu apstrādi un analīzi. Tiks mainīta banku un maksājumu kontu kontroles sistēma, lai palielinātu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas novēršanas, atklāšanas un kriminālvajāšanas efektivitāti.

Grieķijas plānā ir iekļauta reforma, kuras mērķis ir izveidot digitālu platformu tiesu, uzraudzības un tiesībaizsardzības iestāžu rīcībā esošo statistikas datu vākšanai un uzlabot īpašo reģistru faktisko īpašnieku informācijas uzskaitei.

Savukārt Īrijas plānā iekļauta reforma paredz, ka tiek publicēts trasta vai uzņēmuma pakalpojumu sniedzēju (*TCSP*) nozares nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas riska novērtējums un veikts lielāks skaits *TCSP* pārbaužu. Turklāt darba grupa pārskatīs 2010. gada Likumā par krimināltiesībām (nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācija un teroristu finansēšana) paredzētā regulējuma īstenošanas instrumentu kopumu, tai skaitā ieteikumus par instrumentu kopuma paplašināšanu, lai iekļautu administratīvo finansiālo sankciju režīmu.

Arī Luksemburga savā plānā ir iekļāvusi reformu ar diviem galvenajiem mērķiem. Pirmkārt, stiprināt regulējumu cīņai pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un teroristu finansēšanu, kas piemērojams profesionāļiem, kuri sniedz trasta un uzņēmuma pakalpojumus un investīciju pakalpojumus, pastiprinot valsts noteikumus. Otrkārt, labāk apzināt, novērtēt un izprast nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas/teroristu finansēšanas riskus. Turklāt tiks būtiski pārveidots Luksemburgas Uzņēmumu reģistrs kā struktūra, kas pārvalda Saņēmēju reģistru un Tirdzniecības un uzņēmumu reģistru, lai paplašinātu tā sankciju piemērošanas, kontroles un izpildes pilnvaras un atvieglotu tā datu izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas risku novērtēšanai.

Daži atveseļošanas un noturības plāni ietver arī pasākumus, kas saistīti ar krāpšanas novēršanu, piemēram, cīņu pret kibernoziedzību vai izvairīšanos no nodokļu maksāšanas.

Horvātijas plānā ir iekļauta investīcija, lai stiprinātu policijas spējas apkarot kibernoziedzību.

Spānijas plānā ir izklāstīta reforma, lai pieņemtu krāpšanas apkarošanas likumu, kura mērķis

ir stiprināt noteikumus pret nodokļu apiešanas praksi, kas tieši ietekmē vienotā tirgus darbību.

Nodokļu pasākumi

Vairāk nekā puse atveseļošanas un noturības plānu (14 no 22) ietver reformas, kas saistītas ar vides nodokļiem, lai risinātu zaļās pārkārtošanās jautājumu. Lielākā daļa šo pasākumu attiecas uz konkrētām nodokļu reformām, ko paredzēts ieviest plāna darbības laikā. Daži no tiem attiecas arī uz sagatavošanās darbībām (analīzēm, novērtējumiem, izvērtējumiem, pārskatiem vai pētījumiem par iespējamu jaunu nodokļu ieviešanu). Nodokļi attiecas uz dažādām mērķnozarēm, kuras var uzskaitīt šādi[29]: 24 pasākumi attiecas uz enerģijas nodokļiem (tai skaitā 6 pasākumi ir saistīti ar sagatavošanās darbībām), 15 pasākumi ir transporta nodokļi (tai skaitā 3 pasākumi ir saistīti ar sagatavošanās darbībām), 9 pasākumi attiecas uz piesārņojuma nodokļiem[30] (tai skaitā 2 pasākumi ir saistīti ar sagatavošanās darbībām), 4 pasākumi attiecas uz resursu nodokļiem (tai skaitā 2 pasākumi ir saistīti ar sagatavošanās darbībām). Papildus zaļajiem nodokļu pasākumiem vairākos atveseļošanas un noturības plānos (9) ir iekļauti nodokļu pasākumi, kas saistīti ar nodokļu politikas reformām, pasākumiem agresīvas nodokļu plānošanas apkarošanai un nodokļu administrēšanas modernizācijas pasākumiem.

Portugāles atveseļošanas un noturības plānā ir iekļauts arī pasākums, lai novērtētu fiskālos stimulus, kas varētu veicināt neatjaunojamo dabas resursu aizstāšanu ar citiem biobāzētiem resursiem. Tas ietver iespējamo nodokļu reformu izvērtēšanu, lai atbalstītu pāreju uz ilgtspējīgu un aprites bioekonomiku (t. i., resursu nodokli). Mērķis ir atbalstīt ražotājus, lai veicinātu ražošanas procesus, kuros izmanto bioloģiskos resursus, nevis neatjaunojamas alternatīvas.

Francijas plānā ir iekļauti arī pasākumi, lai atbalstītu ļoti mazos un vidējos uzņēmumus ekoloģiskajā pārejā un energorenovācijā, kas ietver nodokļu kredītu, ar kuru var segt līdz 30 % no attaisnoto darbību izmaksām (jumtu, bēniņu, sienu izolācija; saules enerģijas ūdenssildītāji un siltumsūkņi).

Attiecībā uz nodokļu politikas reformām, piemēram, Spānijas plānā ir izklāstītas nodokļu sistēmas reformas, kuru mērķis ir labāk nodrošināt izdevumu un investīciju vajadzības. Papildus pārdales ietekmei mērķis ir arī pielāgot nodokļu sistēmu digitalizācijas un zaļās pārkārtošanās radītajiem izaicinājumiem. Tiek plānoti papildu pasākumi, lai novērstu krāpšanu nodokļu jomā, palielinātu nodokļu kontroles efektivitāti un stimulētu nodokļu

[29] Attiecībā uz vides nodokļiem tas atbilst *EUROSTAT* vides nodokļu klasifikācijai publikācijā *EUROSTAT* (2013), "*Environmental taxes, a statistical guide*" (pieejama šeit: https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5936129/KS-GQ-13-005-EN.PDF).

[30] Nodokļi, kuru pamatā ir CO_2 emisijas, tiek uzskatīti par enerģijas nodokļiem. Nodokļi, kuru pamatā ir NOx vai SOx emisija, tiek uzskatīti par piesārņojuma nodokļiem.

maksātājus brīvprātīgi pildīt nodokļu saistības.

Lietuvas plāns ietver arī pasākumus, kuru mērķis ir paplašināt nodokļu bāzi, lai tajā iekļautu avotus, kam ir mazāk negatīva ietekme uz izaugsmi, kā arī juridiskus un tehniskus pasākumus nodokļu saistību izpildes un nodokļu un pabalstu sistēmas struktūras uzlabošanai, lai palīdzētu mazināt ienākumu nevienlīdzību un nabadzību.

Kipras plānā ietverto pasākumu vispārējais mērķis ir palielināt nodokļu sistēmas efektivitāti, lietderību un taisnīgumu, apkarojot nodokļu nemaksāšanu un agresīvu nodokļu plānošanu, ko veic daudznacionāli uzņēmumi. Cita starpā ar reformu tiks uzlikts ieturējuma nodoklis procentu, dividenžu un autoratlīdzību izejošajiem maksājumiem vispirms jurisdikcijām, kas iekļautas I pielikumā Padomes secinājumos par pārskatīto ES sarakstu ar jurisdikcijām, kuras nesadarbojas nodokļu jautājumos, un pēc tam — zemu nodokļu jurisdikcijām. Kipra arī ieviesīs vēl vienu uzņēmumu ienākuma nodokļa rezidences kritēriju, pamatojoties uz katras vienības iekļaušanu, un digitalizēs nodokļu administrāciju, lai palielinātu nodokļu sistēmas efektivitāti, lietderību un taisnīgumu un uzlabotu nodokļu saistību izpildi.

Īrija savā plānā ir iekļāvusi reformu, kas vērsta uz preventīviem pasākumiem, lai ierobežotu iespējas agresīvai nodokļu plānošanai un jo īpaši nodokļu dubultai neuzlikšanai, izmantojot izejošos maksājumus. Reformu veido grozījums tiesību aktos par kapitāla atlaidēm par nemateriāliem aktīviem, uzņēmumu ienākuma nodokļa rezidences reformas pabeigšana un pastiprināto kontrolēto ārvalstu uzņēmumu noteikumu stāšanās spēkā. Attiecībā uz izejošajiem maksājumiem reforma ietver arī ekonomiskās analīzes publicēšanu par neseno reformu ietekmi, kas ietekmē maksājumu plūsmas, sabiedrisko apspriešanu par iespēju ieviest pasākumus attiecībā uz izejošajiem maksājumiem un tādu tiesību aktu stāšanos spēkā, kuru mērķis ir novērst nodokļu dubultu neuzlikšanu, ko piemēro izejošajiem maksājumiem uz jurisdikcijām, kuras iekļautas ES sarakstā ar jurisdikcijām, kas nesadarbojas, beznodokļu un nulles nodokļa likmes jurisdikcijām.

Maltas plānā ir iekļautas vairākas reformas. Pirmās reformas mērķis ir novērst iespēju atbrīvot no aplikšanas ar nodokli Maltā dividendes no struktūrām vai personām, kas ir rezidenti jurisdikcijās, kuras uzskaitītas Rīcības kodeksa jautājumu grupas sarakstā ar jurisdikcijām, kas nesadarbojas. Otrās reformas mērķis ir sniegt valdībai norādījumus par politikas formulēšanu, lai mazinātu agresīvas nodokļu plānošanas riskus ienākošo un izejošo dividenžu, procentu un autoratlīdzību maksājumu jomā. Trešā reforma ir vērsta uz to, lai mazinātu agresīvas nodokļu plānošanas riskus, kas izriet no shēmas, ar kuru piešķir pilsonību investoriem.

Grieķijas plānā ir iekļautas nodokļu politikas reformas, kas vērstas uz nodokļu tiesību aktu kodifikāciju, kā arī uz stimuliem, lai palielinātu elektronisko darījumu skaitu. Citu reformu mērķis ir pārveidot valsts ieņēmumu administrāciju, digitalizējot procesus un ieviešot likumdošanas iniciatīvas kontrabandas apkarošanai un PVN atmaksas paātrināšanai.

Publiskās finanses

Vairākos atveseļošanas un noturības plānos ir iekļautas arī reformas, kuru mērķis ir uzlabot publisko finanšu efektivitāti. Ar šīm reformām tiek risinātas problēmas, ar kurām dažas dalībvalstis saskaras saistībā ar ilgtspēju, piemēram, uzlabojot izdevumu pārskatīšanu, izstrādājot daudzgadu izdevumu noteikumus vai paplašinot neatkarīgo fiskālo iestāžu prerogatīvas. Dažas dalībvalstis ir iekļāvušas arī reformas, kas saistītas ar zaļo budžeta plānošanu, lai budžeta procesā labāk integrētu klimata un vides apsvērumus.

Piemēram, Francijas atveseļošanas un noturības plānā ir iekļauta reforma, lai ieviestu daudzgadu izdevumu noteikumu attiecībā uz publiskajiem izdevumiem un paplašinātu Valsts finanšu augstās padomes prerogatīvas. Francijas plānā ir iekļauta arī reforma, kas saistīta ar publisko izdevumu kvalitātes novērtēšanu. Šajā publisko izdevumu novērtējumā būtu jānosaka visefektīvākie izdevumi, kas veicina izaugsmi, sociālo iekļaušanu un zaļo un digitālo pārkārtošanos.

Beļģija savā plānā ir iekļāvusi pasākumus, lai padarītu valsts izdevumus lietderīgākus un ilgtspējīgākus. Izdevumu pārskatīšanas sistemātiska integrēšana budžeta plānošanas ciklos visos valdības līmeņos uzlabos Beļģijas publisko izdevumu kvalitāti un efektivitāti, ļaujot mainīt to prioritātes virzībā uz lielāku izaugsmi un videi draudzīgākiem izdevumiem.

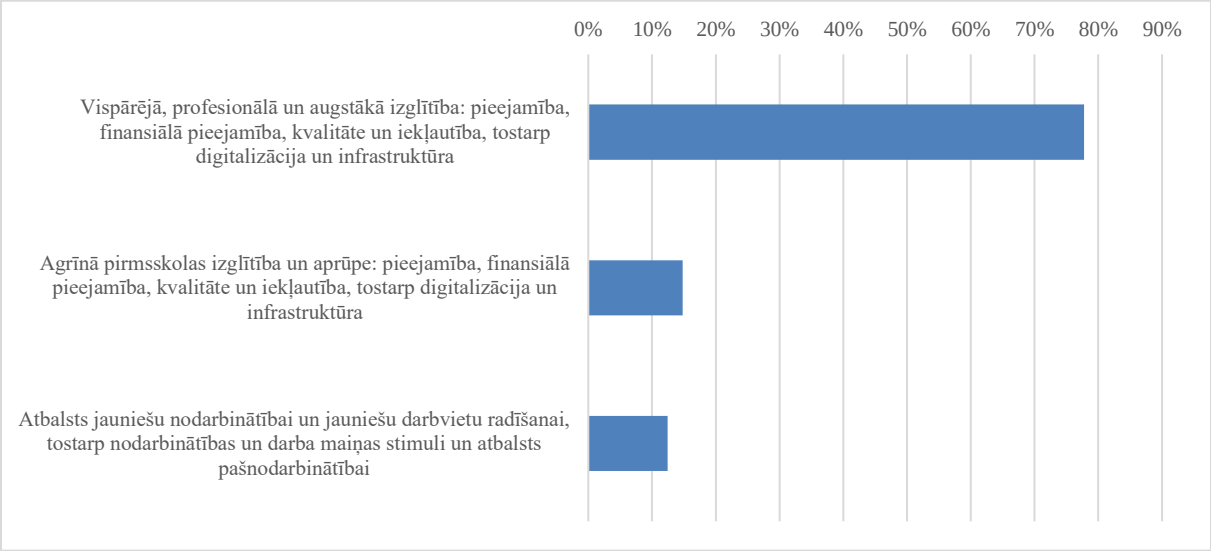
Attiecībā uz videi draudzīgu budžeta plānošanu Francija ir paredzējusi ieviest zaļā budžeta metodiku, kurā visi valsts budžeta izdevumi ir klasificēti atbilstoši to ietekmei uz katru no sešiem mērķiem, kas noteikti Taksonomijas regulā.

3.7. Mehānisma ieguldījums rīcībpolitikās nākamajai paaudzei, bērniem un jauniešiem, piemēram, attiecībā uz izglītību un prasmēm (6. pīlārs)

Atveseļošanas un noturības plāni ietver dažādus pasākumus, lai uzlabotu dalībvalstu izglītības sistēmu noturību un atbalstītu jauniešu nodarbinātību. Daži atveseļošanas un noturības plāni ietver arī mērķtiecīgus pasākumus, lai kompensētu pandēmijas radīto kaitējumu mācībām. Ieguldījumi un reformas attiecas uz visiem izglītības un apmācības līmeņiem (t. i., pirmsskolas, pamatizglītības, vidējās izglītības un augstākās izglītības un apmācības līmeņiem), un katrai valstij ir tai raksturīgas atšķirības, kas saistītas ar valsts prioritātēm un problēmām.

Kopumā ar 6. pīlāru saistītie pasākumi veido 49 miljardus EUR, kas ir aptuveni 11 % no 22 atveseļošanas un noturības plānu kopējā budžeta. Ieguldījumi un reformas attiecas uz agrīno pirmsskolas izglītību un aprūpi (aptuveni 7 miljardi EUR), vispārējo pamatizglītību un vidējo izglītību, sākotnējo profesionālo izglītību un apmācību un augstāko izglītību (38,26 miljardi EUR).

12. attēls. Rīcībpolitiku nākamajai paaudzei atbalsta izdevumu sadalījums pa politikas jomām (6. pīlārs)

Šajā diagrammā parādīts paredzamā ieguldījuma sadalījums pa politikas pīlāriem saskaņā ar Eiropas Komisijas izveidoto politikas jomu sarakstu. Procentuālā daļa attiecas uz kopējiem izdevumiem, kas katrā politikas jomā atzīmēti kā daļa no rīcībpolitiku nākamajai paaudzei pīlāra.

Atveseļošanas un noturības plāni ietver dažādus pasākumus, kuru mērķis ir palielināt līdzdalību agrīnā pirmsskolas izglītībā un aprūpē, jo īpaši nelabvēlīgā situācijā esošajās grupās, lai mazinātu nevienlīdzību. Aptuveni puse atveseļošanas un noturības plānu ietver pasākumus, lai uzlabotu piekļuvi agrīnai pirmsskolas izglītībai un aprūpei, paplašinot tās kapacitāti, uzlabojot iekļautību un kvalitāti.

Daudzos atveseļošanas un noturības plānos ir ietverti arī pasākumi, lai atbalstītu vispārējās skolu izglītības kvalitātes un iekļautības uzlabošanu. Ar dažiem pasākumiem nodrošina individualizētu atbalstu nelabvēlīgā situācijā esošām skolām un skolēniem, tai skaitā mentoringu, arī lai novērstu mācību atšķirības un novērstu iespējamu priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, ko izraisījusi skolu daļēja slēgšana. Citu ieguldījumu mērķis ir palielināt mācību stundu skaitu un nodrošināt iespēju mācīties visas dienas garumā. Vairāki pasākumi attiecas uz tādiem tematiem kā mācību programmu reformas īstenošana, skolotāju darbā pieņemšanas mehānismu reforma, cīņa pret priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, speciālās izglītības uzlabošana, atbalsts skolēniem, kam ir vājas sekmes, skolu ārējās vērtēšanas uzlabošana un atbalsts desegregācijai.

Puse no atveseļošanas un noturības plāniem ietver pasākumus augstākās izglītības pārveides atbalstam ar plašu pasākumu klāstu, piemēram, studiju programmu modernizāciju, studiju vietu skaita palielināšanu, jaunu studiju kursu uzsākšanu, skolu finansēšanas modeļa pārskatīšanu, kvalitātes nodrošināšanas un pārvaldības mehānismu ieviešanu, absolventu gaitu apzināšanas sistēmu ieviešanu un augstākās izglītības internacionalizāciju. Vairāki atveseļošanas un noturības plāni atbalsta arī piekļuvi augstākajai izglītībai.

Lielākā daļa atveseļošanas un noturības plānu ietver investīcijas izglītības infrastruktūrā, lai modernizētu esošās ēkas, uzlabotu energoefektivitāti vai būvētu

jaunas ēkas visos izglītības līmeņos. Šīs investīcijas palīdzēs uzlabot izglītības kvalitāti, taisnīgumu un efektivitāti, kā arī veicinās zaļo pārkārtošanos. Gandrīz visās dalībvalstīs ir plānotas investīcijas infrastruktūrā agrīnā pirmsskolas izglītībā un aprūpē un skolās, bet deviņās dalībvalstīs — augstākajā izglītībā. Daži atveseļošanas un noturības plāni ietver arī studentu pilsētiņu renovāciju vai būvniecību vidējās vai augstākās izglītības līmenī.

18 no 22 atveseļošanas un noturības plāniem ietver reformas vai investīcijas digitālajā izglītībā, kas veido aptuveni 30 % no kopējiem 6. pīlāra izdevumiem (13,8 miljardi EUR). Lielākā daļa atveseļošanas un noturības plānu ietver investīcijas digitālajā infrastruktūrā un skolu savienojamībā, bieži vien koncentrējoties uz nelabvēlīgā situācijā esošām un lauku skolām. Šīs investīcijas ietver klašu pārveidošanu par elastīgām un savienotām mācību vidēm un digitālo ierīču nodrošināšanu skolēniem un skolotājiem, lai mazinātu digitālo plaisu. Skolēnu digitālās prasmes tiks uzlabotas, pielāgojot skolu mācību programmas un izstrādājot digitālos resursus un saturu. Aptuveni puse dalībvalstu savos plānos ir iekļāvušas skolotāju apmācību digitālās izglītības jomā. Augstākās izglītības digitalizācija tiks atbalstīta, attīstot digitālo infrastruktūru, digitālos mācību resursus, pielāgojot studiju kursus un apmācības, nodrošinot digitālo apmācību akadēmiskajiem mācībspēkiem, kā arī attīstot tiešsaistes kursus un stiprinot jauktās mācīšanas metodes. Šie pasākumi veicinās skolēnu digitālās prasmes, paaugstinās augstākās izglītības kvalitāti un izcilību un uzlabos digitālo prasmju pieejamību darba tirgū.

Pasākumi jauniešu nodarbinātības atbalstam ietver subsīdijas mācekļa prakses vietām, investīcijas, lai valsts nodarbinātības dienestus pielāgotu darbam ar jauniešiem un uzlabotu jauniešu apmācību un individuālo konsultēšanu nodarbinātības un patstāvības jautājumos, kā arī shēmas, kas stimulē jauniešu pieņemšanu darbā privātajā sektorā, — šo pasākumu finansējuma apjoms ir aptuveni 6 miljardi EUR.

Horvātija īstenos visaptverošu agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes (*ECEC*) reformu ar mērķi uzlabot *ECEC* pieejamību, nodrošinot garantētu vietu *ECEC* iestādē bērniem vecumā no četriem gadiem. Reformu papildina investīcijas infrastruktūrā, lai radītu 22 500 jaunas vietas agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes iestādēs.

Slovākija savā plānā ir iekļāvusi mācību programmu reformu pamatizglītībā un pamatizglītības otrajā posmā, kuras mērķis ir radīt jaunu mācību saturu, lai uzlabotu skolēnu un skolotāju prasmes un izveidotu labvēlīgu digitālo ekosistēmu. Paredzams, ka līdz 2023. gada beigām apmācību saņems vismaz 60 % pamatizglītības un pamatizglītības otrā posma skolotāju. Ar papildu investīcijām tiks palielināts to skolu īpatsvaru, kurās ir ļoti aprīkotas un savienotas klases, — no 30 % līdz vismaz 90 %.

Latvija plāno īstenot strukturālu reformu, lai mainītu augstākās izglītības pārvaldības, finansēšanas un cilvēkresursu sistēmu. Reforma nodrošinās, ka līdzekļi tiek piešķirti atbilstoši rezultātiem, un tiks izstrādāts jauns un vienots akadēmiskā un zinātniskā personāla karjeras modelis atbilstoši labākajai iedibinātajai praksei, lai veicinātu personāla piesaisti un noturēšanu. Tajā pašā laikā ar atveseļošanas un noturības plānu tiks atbalstīta universitāšu un zinātnisko institūtu tīkla konsolidācija, piešķirot dotācijas.

Francija savā plānā ir iekļāvusi finanšu subsīdiju mācekļu darba devējiem viņu pirmajā līguma gadā, nepārsniedzot 8000 EUR personām, kas vecākas par 18 gadiem, un 5000 EUR nepilngadīgajiem. Lai gan atbalsts ir pieejams visiem uzņēmumiem, uzņēmumiem ar 250 vai vairāk darbiniekiem jāatbilst vienam no šādiem nosacījumiem: 2021. gadā sasniegt 5 % no līgumiem, kas atbalsta profesionālo iekļaušanu (māceklības un profesionalizācijas līgums, *VIE, CIFRE*); vai vismaz 3 % no to darbaspēka, kas piedalās duālās apmācības programmās (māceklības un profesionalizācijas līgumā) 2021. gadā, ja vien kopš 2020. gada tas ir palielinājies vismaz par 10 %. Par visiem māceklības līgumiem, ko iesniedz Kompetenču apsaimniekotājs (*Opco*), atbalstu izmaksā katru mēnesi pirms atlīdzības, ko veic Pakalpojumu un maksājumu aģentūra (*ASP*), un no līguma sākuma.

Kipra savā plānā ir iekļāvusi finanšpratības uzlabošanas stratēģiju, kuras mērķis ir uzlabot sabiedrības izglītošanu finanšu jomā un uzlabot finanšu lēmumu pieņemšanu.

3.8. Drošības pašnovērtējumi

Saskaņā ar ANM regulu dalībvalstis tika aicinātas savos plānos vajadzības gadījumā iekļaut drošības pašnovērtējumu attiecībā uz investīcijām digitālajās spējās un savienojamībā. Šādu drošības pašnovērtējumu sniedza 14 dalībvalstis (no 22 dalībvalstīm, kurām līdz šim iesniegti un apstiprināti atjaunošanas un noturības plāni): Čehija, Francija, Grieķija, Horvātija, Itālija, Kipra, Latvija, Lietuva, Malta, Portugāle, Rumānija, Slovēnija, Somija un Spānija. Šajos drošības pašnovērtējumos uzmanība tika pievērsta investīcijām telekomunikāciju infrastruktūrās, jo īpaši attiecībā uz mobilajiem sakariem, pamatojoties uz "ES rīkkopu 5G tīklu kiberdrošībai"[31], kurā izklāstīti vairāki stratēģiski, tehniski un atbalsta pasākumi, lai nodrošinātu 5G tīklu drošu ieviešanu. Vairāku valstu iesniegtajos drošības pašnovērtējumos tika iekļauti arī citi investīciju veidi, jo īpaši investīcijas digitālajā infrastruktūrā un pakalpojumos, kas ir valsts pārvaldes un publisko pakalpojumu modernizācijas pamatā (piemēram, valdības mākoņi).

Vairākos atveseļošanas un noturības plānos ir paredzēti turpmāki pasākumi īstenošanas posmā, lai garantētu, ka tiek pienācīgi ņemti vērā drošības aspekti. Turklāt dažos gadījumos ir iekļauti īpaši pasākumi, kas vērsti uz drošības jautājumiem saistībā ar savienojamības infrastruktūru vai valsts pārvaldes digitālo pārveidi.

Grieķija iesniedza drošības pašnovērtējumu, kurā noteikti drošības jautājumi, kas attiecas uz investīcijām 5G tīklos. Tajā sīki izklāstīts, kā šie jautājumi tiks risināti, pamatojoties uz kopējiem objektīviem kritērijiem, kas iekļauti "ES rīkkopā 5G tīklu kiberdrošībai".

Lietuvas plānā ir iekļauts drošības pašnovērtējums saistībā ar investīcijām 5G tīklos, un tajā ir norādīti un aprakstīti tie valsts tiesību akti, ar kuriem tiek īstenoti galvenie pasākumi, kas ieteikti "ES rīkkopā 5G tīklu kiberdrošībai". Attiecībā uz valdības mākoņa izstrādi un

[31] Skatīt Komisijas paziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Droša 5G ieviešana ES — ES rīkkopas īstenošana", COM(2020) 50 (2020. gada 29. janvāris).

paplašināšanu plāna attiecīgajam pasākumam izklāstītajā pieejā liela nozīme ir drošības aspektiem.

Attiecībā uz investīcijām savienojamības infrastruktūrā, 6G attīstības vidē, mākslīgajā intelektā un kvantiskajā datošanā, kā arī investīcijām kiberdrošības mācībās un apmācībās, Somijas plānā norādīts, ka katram projektam ir sagatavots riska novērtējums un riska pārvaldības plāns un ka drošības riski tiek risināti visā projektu dzīves ciklā. Attiecībā uz savienojamības investīcijām plānā ir aprakstīts valsts tiesiskais regulējums, kurā ņemta vērā "ES rīkkopa 5G tīklu kiberdrošībai". Piemēram, sakaru tīklu kritiskajās daļās nedrīkst izmantot ierīces, kas var apdraudēt valsts drošību. Drošības prasības plānots arī nodrošināt publiskā iepirkuma procedūrās, un vajadzības gadījumā tiks piemērotas personāla un uzņēmuma drošības pielaides procedūras.

4. ANM īstenošanas satvars

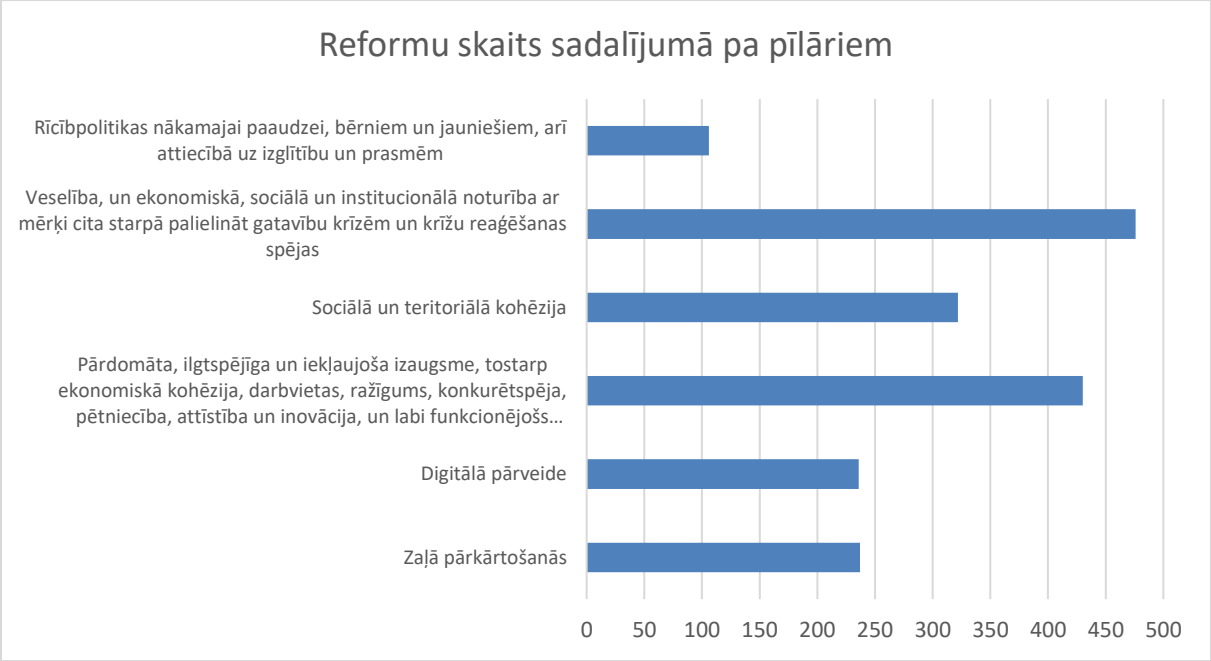
4.1. ANM ieguldījums reformu un citu ES politikas virzienu īstenošanā

Apņemšanās veikt nozīmīgas reformas ikkatrā atveseļošanas un noturības plānā

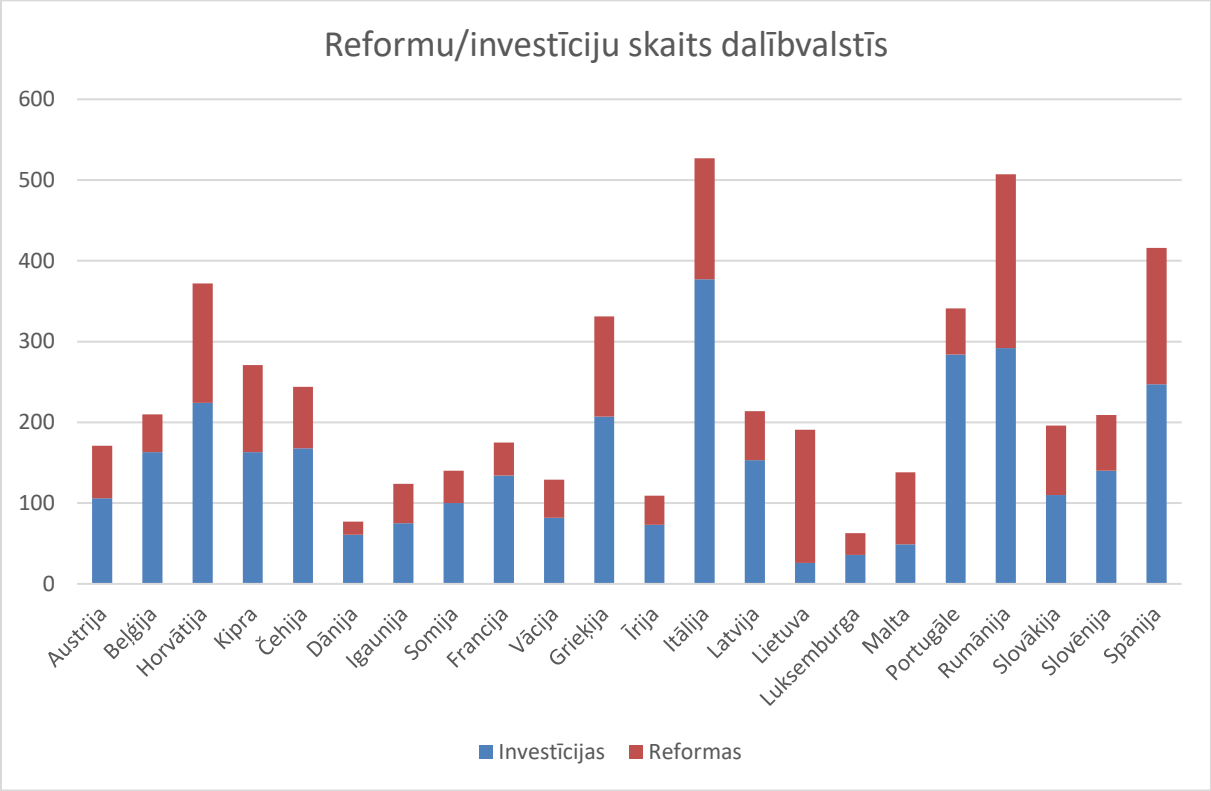
Pieņemtajos atveseļošanas un noturības plānos ir ietverts plašs reformu un investīciju kopums, kas efektīvi risina visas tās problēmas vai to nozīmīgu daļu, kuras noteiktas attiecīgajos konkrētajām dalībvalstīm adresētajos ieteikumos 2019. un 2020. gada Eiropas pusgada kontekstā, tai skaitā arī problēmas, kas ir fiskālo ieteikumu pamatā. Lai saņemtu pozitīvu novērtējumu, katram atveseļošanas un noturības plānam bija jāsaņem "A" vērtējums un tādējādi ar reformām un investīcijām jāveicina galveno ekonomikas problēmu risināšana.

Dalībvalstu apņemšanās veikt reformas ir unikāls ANM koncepcijas aspekts, un reformas veido gandrīz trešdaļu no visiem atveseļošanas un noturības plānos iekļautajiem pasākumiem. Atbilstoši ANM tvērumam atveseļošanas un noturības plāni ietver reformas un investīcijas, kas risina esošās politikas nepilnības un problēmas sešās politikas jomās, proti: zaļā pārkārtošanās; digitālā pārveide; ekonomiskā kohēzija, ražīgums un konkurētspēja; sociālā un teritoriālā kohēzija; veselības aprūpe, kā arī ekonomiskā, sociālā un institucionālā noturība; rīcībpolitikas nākamajai paaudzei. Visvairāk reformu attiecas uz 5. pīlāru (veselības aprūpe un noturība), kam seko 3. pīlārs (pārdomāta, ilgtspējīga un iekļaujošas izaugsme).

13. attēls. Reformu skaits sadalījumā pa pīlāriem

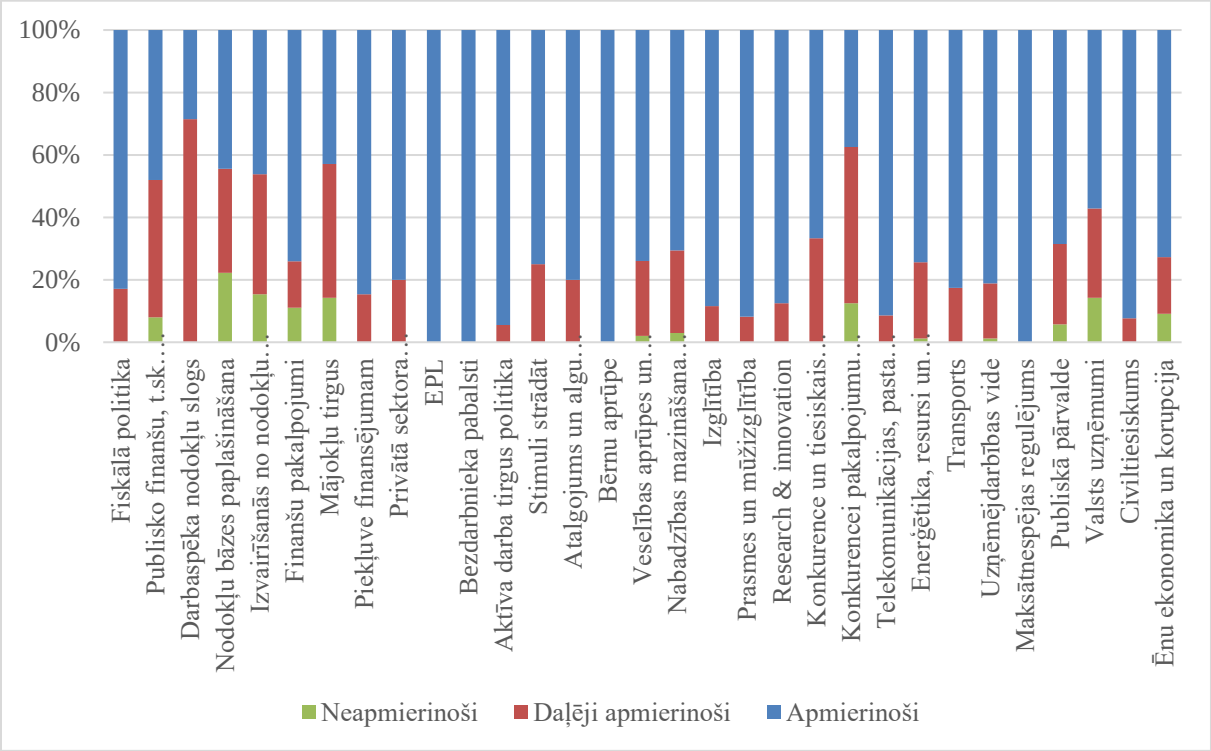

14. attēls. Reformas/investīcijas dalībvalstīs

Atveseļošanas un noturības plānos ierosinātās reformas palīdz efektīvi risināt visas tās problēmas vai to nozīmīgu daļu, kuras noteiktas attiecīgajos konkrētajām dalībvalstīm adresētajos ieteikumos 2019. un 2020. gada Eiropas pusgada kontekstā, kā noteikts ANM regulā (izcelts 15. attēlā). Konkrētajām valstīm adresētie ieteikumi, kas nav sistemātiski ietverti atveseļošanas un noturības plānos, attiecas uz valsts finanšu, nodokļu, pakalpojumu konkurences un mājokļu tirgus jomām.

15. attēls. Atveseļošanas un noturības plānos ietverto konkrētajām valstīm adresēto ieteikumu īpatsvars sadalījumā pa politikas jomām (kā noteikts CeSaR)

Makroekonomiskās perspektīvas un ANM ietekme

ANM atbalsta investīcijas un reformas, kas, kā paredzams, radīs ievērojamu un noturīgu pozitīvu ietekmi uz kopējo ES IKP. Komisija veica stilizētas *QUEST* modeļa simulācijas, lai novērtētu ANM un *NGEU* ieguldījumu iespējamo makroekonomisko ietekmi (*Pfeiffer et al. 2021*)[32]. Īstenojot *NGEU*, kas ir stingri vērsts uz augstas kvalitātes projektiem un augstu "papildināmību", laikposmā no 2021. līdz 2026. gadam reālais IKP ES27 var palielināties par 1,3–1,5 %[33].

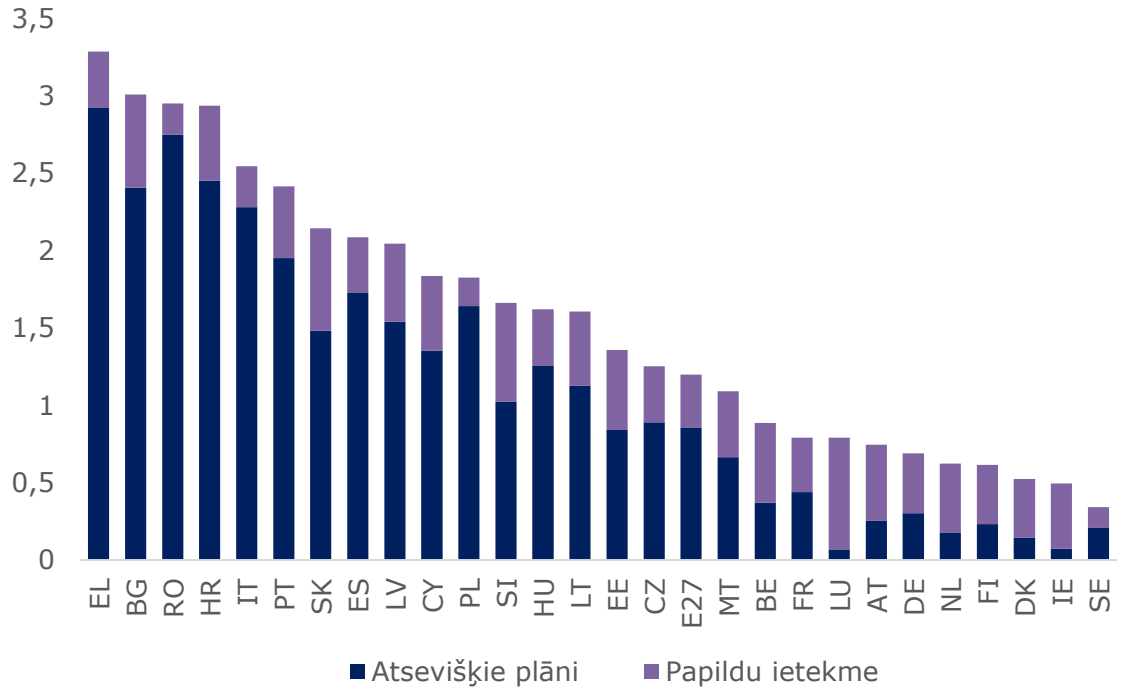
Atveseļošanas un noturības plānu īstenošana rada plašāku pozitīvu ietekmi. Kā liecina simulācija, visas dalībvalstis gūst labumu no ievērojamas plašākas pārrobežu ietekmes, jo pieaug pieprasījums visā integrētajā ES ekonomikā — kopīga rīcība rada lielāku ietekmi uz izaugsmi nekā dalībvalstu atveseļošanas un noturības plānu individuālās ietekmes summa. Šis plašākas ietekmes kanāls veido aptuveni vienu trešdaļu no vidējās ietekmes uz IKP un ir ievērojami lielāks valstīs ar augstu eksporta intensitāti, kas saņem nelielus dotāciju

[32] Sk. *Pfeiffer P., Varga J.* un *in 't Veld J.* (2021.), "*Quantifying Spillovers of NGEU investment*", *European Economy Discussion Papers* ("Eiropas ekonomikas diskusiju izdevums"), Nr. 144 un *Afman et al.* (2021.), "*An overview of the economics of the Recovery and Resilience Facility*", ceturkšņa ziņojums par eurozonu (*QREA*), 20. sējums, Nr. 3, 7.–16. lpp Abos pētījumos arī uzsvērts rezultātu jutīgums attiecībā pret galvenajiem pieņēmumiem.

[33] Atkarībā no izdevumu profila — attiecīgi sešu un četru gadu laikā. Ar papildināmību šajā gadījumā apzīmē līdzekļus, kas neaizstāj ne regulārus valsts izdevumus, ne citus ES līdzekļus (sk. ANM regulas (galīgā kompromisa teksta) 10.a apsvērumu, 4.a un 8. pantu).

piešķīrumus (sk. 16. attēlu). Turklāt analīzē nav ņemtas vērā reformas, kas var būtiski pastiprināt šo ietekmi uz izaugsmi vidējā termiņā un ilgtermiņā.

16. attēls. NGEU ietekme uz IKP (%) QUEST simulācijās, ES valstis

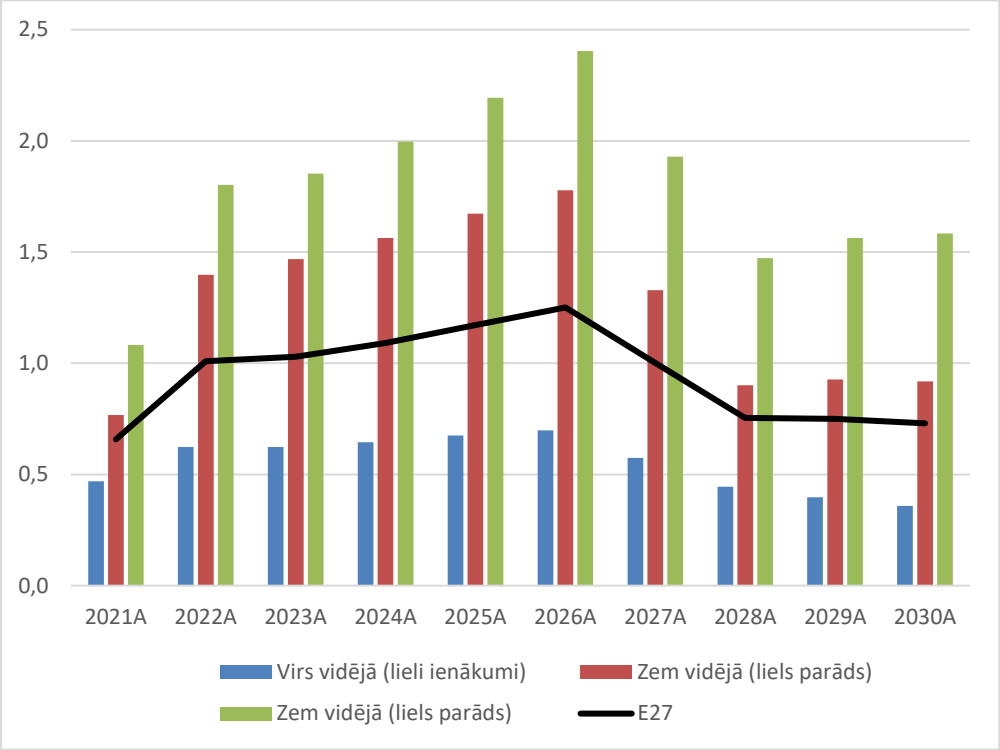

Piezīmes: diagrammā parādīta maksimālā ietekme uz reālo *IKP* 2026. gadā, kas izteikta kā procentuāla novirze no bāzes scenārija bez politikas izmaiņām lineāram *NGEU* izdevumu profilam (2021–2026), pieņemot, ka produktivitāte būs augsta. Stabiņu tumšākās daļas attēlo simulācijas rezultātus atsevišķam investīciju stimulam katrā dalībvalstī (*NGEU*). Papildu ietekme (stabiņu gaišākās daļas) ir definēta kā starpība starp koordinētu vienlaicīgu *NGEU* stimulu visās dalībvalstīs un atsevišķu valstu plānu simulācijām. Avots: *Pfeiffer et al.* (2021.).

ANM atbalsta ES virzību uz ekonomiskās konverģences atsākšanos. ANM piešķīrums ir lielākais IKP izteiksmē tām dalībvalstīm, kurām tas visvairāk nepieciešams, veicinot konverģenci ES. ANM sadales koeficients[34] atspoguļo faktu, ka pandēmijas visvairāk skartajās valstīs bieži vien ir vājāka ekonomiskā struktūra un tās saskaras ar stingrākiem budžeta ierobežojumiem. Grupējot dalībvalstis trīs grupās pēc to IKP un valsts parāda, 17. attēlā redzams, ka *NGEU*, visticamāk, būtiski veicinās konverģenci ES ekonomikā. Pamatojoties uz ANM sadales koeficientu, tiek lēsts, ka dalībvalstis, kurās IKP uz vienu iedzīvotāju ir zemāks par vidējo līmeni, piedzīvos vislielāko IKP pieaugumu. Saskaņā ar modeļa simulācijām ANM īstenošanas perioda beigās ražošanas apjoma pieaugums 2026. gadā būs aptuveni 1,75 % maza parāda grupā un 2,5 % liela parāda grupā. Valstīs ar lieliem ienākumiem, kurās IKP uz vienu iedzīvotāju ir virs vidējā līmeņa, ietekme uz IKP tajā pašā laikposmā, visticamāk, būs mazāka, bet ievērojama. Tādējādi, lai gan ANM sniedz būtisku stimulu atveseļošanai visā ES, finansiālā atbalsta piešķiršana nodrošina, ka līdzekļi nonāk tur, kur tie ir vajadzīgi visvairāk.

[34] ANM finansiālo ieguldījumu katrai dalībvalstij aprēķina, ņemot vērā i) iedzīvotāju skaitu, ii) IKP uz vienu iedzīvotāju, iii) bezdarba līmeni un iv) reālā IKP kritumu 2020. un 2021. gadā. Tas tiks atjaunināts 2022. gada vasarā, pamatojoties uz jaunākajiem *EUROSTAT* datiem.

17. attēls. NGEU ietekme uz IKP (%) QUEST simulācijās[35]

Lai gan tiek prognozēts, ka izaugsmes temps dažādās valstīs un nozarēs joprojām būs nevienmērīgs, ES atsāk virzību atpakaļ uz ekonomisko konverģenci. Kopumā paredzams, ka izaugsmi veicinās apstākļu uzlabošanās darba tirgū, lieli mājsaimniecību uzkrājumi, labvēlīgi finansēšanas nosacījumi un ANM pilnīga ieviešana.

ANM sociālās perspektīvas un ietekme

Ar šo mehānismu tiek atbalstīti daži pasākumi, lai pārvarētu Covid-19 krīzes tūlītējo ietekmi, kā arī vidēja termiņa pasākumi, kas veicina Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanu. Atveseļošanas un noturības plāniem ir svarīga nodarbinātības un sociālā dimensija, kas atbilst problēmām, kuras noteiktas konkrētajām valstīm adresētajos ieteikumos. Kopējie sociālie izdevumi, kas paredzēti valstu plānos saistībā ar ANM, veido aptuveni 30 % no kopējā plānotā ES piešķīruma[36] (sk. 3. iedaļu). Kaut arī vēl ir pāragri sagaidīt ANM pozitīvo ietekmi uz nodarbinātības un sociālajiem rādītājiem, ANM plānoto nozīmīgo reformu īstenošana un investīcijas sociālajā dimensijā — jo īpaši vērienīgas nodarbinātības, prasmju un sociālās reformas un investīcijas — kopā ar kohēzijas politikas līdzekļiem veicinās

[35] Diagrammā parādīta maksimālā ietekme uz reālo IKP, kas izteikta kā procentuāla novirze no bāzes scenārija bez politikas izmaiņām lineāram *NGEU* izdevumu profilam (no 2021. līdz 2026. gadam) augstas produktivitātes apstākļos. Grupas ietver šādas dalībvalstis: IKP uz vienu iedzīvotāju ir virs vidējā līmeņa: AT, BE, DE, DK, FR, FI, IE, LU, NL, SE; IKP uz vienu iedzīvotāju zem ES vidējā līmeņa (liels parāds): CY, EL, ES, IT, PT; IKP uz vienu iedzīvotāju zem ES vidējā līmeņa (mazs parāds): visas ES-27 dalībvalstis, kas nav iekļautas iepriekšējās grupās. Avots: apkopojums, pamatojoties uz *Pfeiffer et al.* (2021.).

[36] Sociālie izdevumi tiek aprēķināti, pamatojoties uz deviņām sociālās politikas jomām, kas sagrupētas četrās sociālajās kategorijās (nodarbinātība un prasmes, izglītība un bērnu aprūpe, veselība un ilgtermiņa aprūpe un sociālā politika), kā izklāstīts Deleģētajā regulā 2021/2105.

taisnīgu, iekļaujošu un ilgtspējīgu atveseļošanu. Tās arī dos būtisku ieguldījumu, lai sasniegtu ES 2030. gada galvenos mērķrādītājus nodarbinātības, pieaugušo izglītības un nabadzības mazināšanas jomā, kas tika atzinīgi novērtēti Porto samitā.

Mehānisma ieguldījums Savienības noturības uzlabošanā

Pieņemtie atveseļošanas un noturības plāni pozitīvi ietekmēs ES noturību[37], stiprinot dalībvalstu spējas ātri atgūties un novērst to ievainojamības aspektus. Atjauninātajā (2021. gada) noturības infopanelī[38], ko Eiropas Komisija izstrādājusi kā turpinājumu 2020. gada stratēģiskās prognozēšanas ziņojumam[39], ir sniegti rādītāji, kas atspoguļo dalībvalstu noturības spējas un ievainojamības aspektus četrās dimensijās: sociālā un ekonomiskā, zaļā, digitālā un ģeopolitiskā noturība. Šīs jomas sasaucas ar attiecīgajiem ANM politikas pīlāriem: zaļā un digitālā pārkārtošanās, pārdomāta, ilgtspējīga un iekļaujoša izaugsme, sociālā un teritoriālā kohēzija, rīcībpolitikas nākamajai paaudzei un jo īpaši veselība un ekonomiskā, sociālā un institucionālā noturība.

ANM ieguldījums ES politikā

Atveseļošanas un noturības plānos ietvertie pasākumi palīdzēs īstenot Savienības vērienīgo politikas programmu, lai virzītu ilgtspējīgu, taisnīgu un iekļaujošu atveseļošanu un padarītu ES ekonomiku noturīgāku pret turpmākiem satricinājumiem, vienlaikus pārveidojot ES ekonomiku un sabiedrību atbilstoši divējādās pārkārtošanās iecerēm. Pašreizējā Komisijas pilnvaru termiņa sākumā uzsāktās ES konkurētspējīgas ilgtspējas programmas četras papildu dimensijas (t. i., vidiskā ilgtspēja, produktivitāte, taisnīgums un makroekonomiskā stabilitāte) ir nozīmīgi atveseļošanas un noturības plānu mērķi, un tās ir bijušas dalībvalstu atveseļošanas un noturības plānos ierosināto reformu un investīciju programmu virzītājspēks.

Attiecībā uz zaļo dimensiju atveseļošanas un noturības plānos iekļautie pasākumi tieši veicinās mērķi līdz 2030. gadam panākt siltumnīcefekta gāzu neto emisiju apjoma samazinājumu vismaz par 55 %, kas ir Eiropas Klimata aktā noteiktais mērķis un ko atbalsta ar 2021. gada jūlijā pieņemtajiem priekšlikumiem Komisijas paziņojumā "Gatavi mērķrādītājam 55 %"[40], lai klimata, enerģētikas, zemes izmantošanas, transporta un nodokļu politiku pielāgotu šā mērķa sasniegšanai.

Attiecībā uz digitālo dimensiju atveseļošanas un noturības plānos ietvertie pasākumi arī tieši veicinās ES mērķu sasniegšanu, proti, Eiropas sabiedrības un ekonomikas digitālo pārkārtošanos. Atveseļošanas un noturības plāni ietver atbalstu mērķu sasniegšanai daudzās dažādās digitālās politikas jomās: atbalsts iedzīvotāju un darbaspēka digitālo prasmju pilnveidei, digitālā savienojamība nepietiekami apkalpotās teritorijās, progresīvo tehnoloģiju

[37] ANM regulas 2. panta 5. punktā noturība ir definēta kā "spēja taisnīgā, ilgtspējīgā un iekļaujošā veidā stāties pretī ekonomiskiem, sociāliem un vides satricinājumiem vai pastāvīgām strukturālām pārmaiņām".
[38] Ziņojums par noturības rādītājiem un pielikums | Eiropas Komisija (europa.eu).
[39] 2020. gada stratēģiskās prognozēšanas ziņojumā (https://ec.europa.eu/info/strategy/strategic-planning/strategic-foresight/2020-strategic-foresight-report_lv) noturība ir definēta kā "spēja ne tikai izturēt un pārvarēt problēmas, bet arī veikt ilgtspējīgu, taisnīgu un demokrātisku pārkārtošanos".
[40] COM(2021) 550 final.

izstrāde un ieviešana, kā arī privātā un publiskā sektora digitalizācija. Turklāt daudzas dalībvalstis ar savu atveseļošanas un noturības plānu starpniecību piedalās daudzvalstu projektos, kas atbalstīs ES svarīgāko digitālo spēju (tai skaitā mikroelektronikas, mākoņdatošanas un perifērdatošanas) attīstību. Paredzams, ka kopumā ANM sniegs nozīmīgu ieguldījumu Digitālās desmitgades mērķrādītāju sasniegšanā[41]. **Attiecībā uz sociālo dimensiju un taisnīgu pārkārtošanos atveseļošanas un noturības plāni arī sniegs tiešu ieguldījumu Eiropas sociālo tiesību pīlāra turpmākā īstenošanā**, kā arī saistībā ar jaunajiem 2021. gada maija Porto sociālajā samitā izvirzītajiem ES galvenajiem mērķrādītājiem darbvietu radīšanas, prasmju attīstības un nabadzības mazināšanas jomās. Tie arī veicinās darba tirgu atveseļošanu saskaņā ar Ieteikumu par iedarbīgu un aktīvu atbalstu nodarbinātībai (*EASE*) pēc Covid-19 krīzes.

Pašlaik un turpmākajos gados ANM veidos Eiropas pusgada uzraudzības sistēmas kodolu, lai koordinētu dalībvalstu ekonomikas un nodarbinātības politiku, un tas turpinās pildīt šo lomu atveseļošanas posmā, kā arī divējādās pārkārtošanās procesā. Kā uzsvērts 2022. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumā[42], ņemot vērā vajadzību pielāgoties, Eiropas pusgads 2022. gadā attīstīsies saskaņā ar ANM īstenošanas gaitu. Komisija darīs visu iespējamo, lai nodrošinātu sinerģiju starp ANM un Eiropas pusgadu un racionalizētu to ziņošanas pienākumus. Atjaunotā Eiropas pusgada pamatā būs konstruktīvs dialogs ar dalībvalstīm, un tas būs integrēts dialogā par atveseļošanas un noturības plānu īstenošanu.

4.2. ANM ieguldījums daudzvalstu projektos

ANM atbalsta dalībvalstu dalību pārrobežu projektos, vienlaikus koordinēti plānojot reformas un investīcijas nākamajiem pieciem gadiem. Lai gan katrs atveseļošanas un noturības plāns atspoguļo katras dalībvalsts konkrēto situāciju, dažu kopīgu problēmu risināšanai vajadzīgas koordinētas reformas un investīcijas. Daudzvalstu sadarbība var būt veids, kā nodrošināt atbalstu lieliem projektiem, kurus viena dalībvalsts viena pati nevarētu izstrādāt, un apvienot resursus, palielināt ietekmi un panākt apjomradītus ietaupījumus un sinerģiju.

Plānu sagatavošanas laikā Komisija aktīvi mudināja dalībvalstis piedalīties nozīmīgos daudzvalstu projektos, kas uzlabotu koordināciju attiecībā uz kritiski svarīgām investīcijām stratēģiskās nozarēs un sniegtu taustāmu labumu vienotajam tirgum. Piemēram, 2021. gada janvārī Komisija organizēja semināru par digitālajiem daudzvalstu projektiem, kurā piedalījās dalībvalstis, un vēlāk veicināja viedokļu apmaiņu ar dalībvalstīm par šiem projektiem. Rezultātā daudzos atveseļošanas un noturības plānos ir iekļauti pasākumi dalībai vairākos daudzvalstu projektos, kā izklāstīts tālāk.

Zaļā pārkārtošanās

Vairāk nekā puse atveseļošanas un noturības plānu ietver pasākumus, kas veicina daudzvalstu projektus vai pārrobežu iniciatīvas saistībā ar zaļo pārkārtošanos: 12 no 22

[41] Eiropas digitālā desmitgade: digitālie mērķi 2030. gadam | Eiropas Komisija (europa.eu).
[42] COM(2021) 740 final.

pieņemtajiem plāniem. Kopumā vairāk nekā 37 pasākumi (vai apakšpasākumi) attiecas uz zaļajiem daudzvalstu vai pārrobežu projektiem, kuru kopējā summa pārsniedz 271 miljardu EUR.

- **Daudzvalstu projekti** ar vislielāko aktivitāti atveseļošanas un noturības plānos ir vienpadsmit potenciālie svarīgie projekti visas Eiropas interesēs (*IPCEI*) saistībā ar ūdeņradi (iekļauti 8 atveseļošanas un noturības plānos). Zaļie daudzvalstu projekti ietver arī vienu elektroenerģijas starpsavienojumu (0,1 miljards EUR) un dzelzceļa starpsavienojumu starp Veronu un Brenneri (0,9 miljardi EUR).
- **Pārrobežu projekti veicinās ES dzelzceļu savstarpējo izmantojamību, un tiem ir nozīmīga pārrobežu dimensija.** Pirmkārt, tie attiecas uz Eiropas Dzelzceļa satiksmes pārvaldības sistēmas (*ERTMS*) ieviešanu (trīs atveseļošanas un noturības plāni, pieci projekti, 3,1 miljards EUR). *ERTMS* ir saistīta ar vilcienu pakalpojumu savstarpēju izmantojamību, digitalizāciju un drošību, un tā ir ļoti svarīga, lai pārrobežu maršrutos kravu pārvadājumus no autoceļiem novirzītu uz dzelzceļu. Investīciju vajadzības dzelzceļa signalizācijas jomā visā ES (*ERTMS*) ir ievērojamas, ņemot vērā, ka atbilstoši aprīkoti ir tikai 11 % *TEN-T* koridoru. Turklāt ANM finansēs *TEN-T* dzelzceļa koridoru (piemēram, *RailBaltica*, Vidusjūras (Spānija–Francija), Skandināvijas–Vidusjūras (Itālijas posms), Ziemeļjūras–Vidusjūras (Beļģija–Luksemburga)) izveidi par summu, kas pārsniedz 22,9 miljardus EUR (aptuveni seši atveseļošanas un noturības plāni, 23 projekti).

3. tabula. Zaļie daudzvalstu projekti pieņemtajos atveseļošanas un noturības plānos

	AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	EL	ES	FI	FR	HR	HU	IE	IT	LT	LU	LV	MT	NL	PL	PT	RO	SE	SI	SK	*Kopā*
IPCEI Hydrogen	•	•				•				•	•	•				•							•					**8**
Elektriskais starpsavienotājs				•																								**1**
Dzelzceļa starpsavienotājs																	•											**1**
ERTMS										•						•								•				**3**
***TEN-T* koridori**	•							•		•			•			•								•				**6**

Digitālā pārkārtošanās

Lielākā daļa atveseļošanas un noturības plānu ietver pasākumus, ar ko atbalsta daudzvalstu projektus vai pārrobežu iniciatīvas saistībā ar digitālo pārkārtošanos: 20 no 22 pieņemtajiem plāniem, izņemot Dānijas un Maltas plānus. Kopumā vairāk nekā 60

pasākumi (vai apakšpasākumi) attiecas uz digitālajiem daudzvalstu projektiem par kopējo summu aptuveni 5 miljardi EUR.

Atveseļošanas un noturības plānos visplašāk pārstāvētie daudzvalstu projekti ir divi potenciālie *IPCEI* mikroelektronikas jomā (12 atveseļošanas un noturības plāni) un mākoņdatošanas jomā (seši atveseļošanas un noturības plāni). Vairāki atveseļošanas un noturības plāni ietver arī investīcijas daudzvalstu projektos, kas saistīti ar Eiropas digitālo inovāciju centriem (astoņi atveseļošanas un noturības plāni), 5G koridoriem (septiņi atveseļošanas un noturības plāni) un kvantisko komunikāciju (četri atveseļošanas un noturības plāni). 4. tabulā ir apkopots digitālo daudzvalstu projektu izmantojums pieņemtajos atveseļošanas un noturības plānos.

4. tabula. Digitālie daudzvalstu projekti

	AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	EL	ES	FI	FR	HR	HU	IE	IT	LT	LU	LV	MT	NL	PL	PT	RO	SE	SI	SK	*Kopā*
Mikroelektronika	●	●			●	●				●	●	●				●			●					●		●	●	**12**
Eiropas digitālās inovācijas centri					●					●			●		●	●			●				●				●	**8**
5G koridori					●				●	●	●					●	●		●									**7**
Mākoņdatošana						●				●		●				●			●							●		**6**
Eiropas kvantiskās komunikācijas infrastruktūra					●				●									●							●		**4**
Eiropas augstas veiktspējas datošana									●							●											●	**3**
Satīklota valsts pārvalde									●				●										●					**3**
Eiropas genoms										●							●		●									**3**
Zemūdens kabeļi				●					●																			**2**
Blokķēde (*EBSI*)					●																					●		**2**
Drošības operāciju centri									●							●												**2**
Prasmes un izglītība																												**0**
Citi					●			●	●	●	●					●			●					●			●	**9**

4.3. ANM īstenošana un visu attiecīgo ieinteresēto personu iesaistīšana

Apspriešanās ar sociālajiem partneriem, vietējām un reģionālajām iestādēm

Dalībvalstis ir izmantojušas dažādas pieejas, lai ar ieinteresētajām personām apspriestos saistībā ar to attiecīgo atveseļošanas un noturības plānu sagatavošanu. ANM regulā dalībvalstīm ir noteikts pienākums kā daļu no sava plāna iesniegt kopsavilkumu par atveseļošanas un noturības plāna sagatavošanas laikā veikto apspriešanos ar ieinteresētajām personām, tai skaitā sociālajiem partneriem un vietējām un reģionālajām pašvaldībām. Katrai dalībvalstij pašai bija jāizlemj, kā organizēt apspriešanās procesu atbilstoši valsts tradīcijām un tiesiskajam regulējumam, un dalībvalstis ir izmantojušas dažādas pieejas. Piemēram, kamēr dažas valstis apsprieda vispārējo plānu, citas to darīja nozaru vai reģionālā līmenī. Pandēmijas laikā sociālie partneri atbalstīja ārkārtas un atveseļošanas pasākumu, kā arī atveseļošanas un noturības plānu izstrādi un īstenošanu visās dalībvalstīs. Tomēr apspriešanās ar tiem un to iesaistīšana dažādās dalībvalstīs ievērojami atšķīrās, un kopumā sociālie partneri Komisijai sniedza dažādas atsauksmes par apspriešanās procesu valsts līmenī — sākot ar regulārām un detalizētām konsultācijām un beidzot ar ierobežotākiem apspriešanās procesiem. Arī vietējās un reģionālās iestādes bieži norādīja, ka, pēc to domām, tās būtu vairāk jāiesaista plānu sagatavošanā.

Komisija regulāri uzsver ieinteresēto personu iesaistīšanas nozīmi dalībvalstīs gan plānu sagatavošanā, gan īstenošanā. Lai īstenotu plānus, Komisija regulāri mudina dalībvalstis aktīvi sadarboties ar sociālajiem partneriem, pilsoniskās sabiedrības organizācijām un citām ieinteresētajām personām, regulāri organizējot īpašas sanāksmes. Šī viedokļu apmaiņa varētu būt arī iespēja iesaistīties plašākā ekonomikas, nodarbinātības, sociālās un ilgtspējas politikas koordinācijas darba kārtībā un palīdzēs kopīgi apzināt problēmas, uzlabot politikas risinājumus un veicināt sekmīgu Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanu. Papildus struktūrām un procedūrām, ko dalībvalstis ir ieviesušas valsts līmenī, lai iesaistītu vietējās un reģionālās iestādes, Komisija un dalībvalstis rīkos ikgadēju pasākumu, kurā piedalīsies par atveseļošanas un noturības plānu īstenošanu atbildīgās personas. Šajā ikgadējā pasākumā piedalīsies visas attiecīgās ieinteresētās personas, arī vietējās un reģionālās iestādes. To izmantos arī kā horizontālu platformu viedokļu apmaiņai par plāna īstenošanu un ar to nodrošinās ciešu sadarbību starp visiem iesaistītajiem dalībniekiem.

Iestāžu dialogs un demokrātiska pārskatatbildība

Komisija cieši sadarbojas ar Eiropas Parlamentu un Padomi saistībā ar ANM un ir izrādījusi stingru apņemšanos nodrošināt pārredzamu informācijas plūsmu. Plānu novērtēšanas posmā Komisija mutiski un rakstiski sniedza informāciju Eiropas Parlamentam. Saskaņā ar ANM regulu Komisija bez liekas kavēšanās dalījās ar visiem dalībvalstu oficiāli iesniegtajiem atveseļošanas un noturības plāniem. Lai atvieglotu lasījumus, Komisija nodrošināja arī visu iesniegto plānu mašīntulkojumus angļu valodā. Komisija publicēja un nekavējoties nosūtīja Eiropas Parlamentam un Padomei katru priekšlikumu Padomes īstenošanas lēmumam tā pieņemšanas dienā kopā ar Komisijas dienestu darba dokumentu,

kurā bija izklāstīta Komisijas analīze par attiecīgo atveseļošanas un noturības plānu. Turklāt Komisija iesniedza Eiropas Parlamentam un Padomei pārskatu tabulu ar svarīgāko informāciju, kā arī citu informāciju, kas saistīta ar mehānisma īstenošanu, tostarp komunikācijas stratēģijas. Saskaņā ar ANM regulas 25. pantu visi attiecīgie dokumenti un informācija vienlaikus un ar vienādiem nosacījumiem tika nosūtīti Eiropas Parlamentam un Padomei.

Raugoties uz plāna īstenošanu nākotnē, Komisija izveidoja procesu, lai dalītos ar pārskatu par provizoriskajiem secinājumiem saistībā ar attiecīgo atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu izpildi. Tas jau ir izrādījies noderīgi, lai dalītos ar konstatējumiem saistībā ar pirmo maksājuma pieprasījumu, ko Spānija iesniedza 2021. gada beigās. Komisija turpinās cieši sadarboties ar Eiropas Parlamentu un nodrošinās pārredzamu informācijas plūsmu ar augstu pieejamības un līdzdalības līmeni visā īstenošanas posmā turpmākajos gados.

Komisija regulāri apmainījās viedokļiem ar Eiropas Parlamentu, lai apspriestu ar ANM saistītos horizontālos jautājumus. 2021. gadā notika četri "atveseļošanas un noturības dialogi", lai saskaņā ar ANM regulas noteikumiem apmainītos ar viedokļiem par ANM. Turklāt Komisija tika aicināta regulāri tikties ar *ECON-BUDG* apvienoto komiteju pastāvīgo darba grupu un 2021. gadā piedalījās 15 sanāksmēs. Šajos forumos varēja mutiski apmainīties ar apkopotu informāciju par atveseļošanas un noturības plāniem, pamatojoties uz prezentācijām, kas ar vienādiem nosacījumiem tika sniegtas Eiropas Parlamentam un Padomei un publicētas Komisijas tīmekļa vietnē[43]. Šī iesaiste turpināsies saskaņā ar Komisijas apņemšanos nodrošināt mehānisma demokrātisku pārskatatbildību.

ANM īstenošana tiek apspriesta arī pastiprinātā iestāžu dialogā Eiropas līmenī gan ar Eiropas Parlamentu, gan Padomi. Pastāvīgu viedokļu apmaiņu par sociālajām un ekonomiskajām norisēm Eiropas Savienībā nodrošina divreiz gadā notiekošais makroekonomikas dialogs, kas politiskā un tehniskā līmenī notiek starp Padomi, Komisiju un Eiropas sociālo partneru pārstāvjiem. Šis formāts jau ir izmantots, lai apspriestu mehānisma īstenošanu, un tas nodrošinās turpmākas iespējas šo tematu apspriest nākotnē.

Komunikācija par ANM

ANM regulā noteikts, ka finansiālā atbalsta saņēmēji atzīst Savienības finansējuma izcelsmi un nodrošina tā redzamību[44] — jo īpaši darbību un to rezultātu popularizēšanā, — sniedzot dažādām auditorijām, tostarp medijiem un sabiedrībai, mērķorientētu informāciju, kas ir konsekventa, lietderīga un samērīga.

Dalībvalstis ir izveidojušas valsts tīmekļa vietnes un publicējušas savus atveseļošanas un noturības plānus. Tie ir pieejami arī Komisijas Atveseļošanas un noturības mehānisma

[43] https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility/information-provided-european-parliament-or-council-recovery-and-resilience-plans_en.

[44] Tai skaitā attiecīgajā gadījumā pievienojot Savienības logotipu un attiecīgu finansējuma paziņojumu ar tekstu "finansē Eiropas Savienība — *Next Generation EU*".

tīmekļa vietnē[45]. Turklāt, kā minēts 1. iedaļā, Komisija ir izveidojusi rezultātu pārskatu, kurā ir sadaļas, kurās apkopta informācija par valstīm, pīlāriem, grafiku, atskaites punktiem un mērķrādītājiem, izmaksām, kopējiem rādītājiem un tematiskajām analīzēm[46].

Dalībvalstis savos atveseļošanas un noturības plānos ir iekļāvušas arī savu komunikācijas stratēģiju izklāstu, kas atbilst ANM regulā, kā arī Regulas (ES) 2021/241 34. pantā noteiktajām redzamības un komunikācijas prasībām, kas obligāti piemērojamas ES fondiem. Darbs pie šīm stratēģijām norit saskaņā ar dalībvalstu nacionālo plānu īstenošanas gaitu. Komisija regulāri konsultē dalībvalstis šajā jomā.

Lai vēl vairāk palielinātu ANM redzamību un sadarbotos ar dalībvalstīm, Komisija ir paplašinājusi *INFORM EU* tīklu, iekļaujot tajā ANM komunikācijas speciālistus[47]. Šis tīkls apvieno dalībvalstu un Komisijas komunikācijas speciālistus, kas strādā ar visiem ES fondiem. ANM iekļaušana nodrošina sinerģiju ar kohēzijas politikas fondiem, kā arī ar citiem ES fondiem saistībā ar komunikāciju par ES. Šajā tīklā Komisija ir izveidojusi regulāras sanāksmes ar dalībvalstu ANM komunikācijas koordinatoriem. Šajās sanāksmēs Komisija sniedz dalībvalstīm konsultācijas par ANM noteiktajām redzamības un komunikācijas prasībām, piemēram, par komunikācijas stratēģijas izstrādi, valsts ANM tīmekļa vietnes izveidi vai prasību galasaņēmējiem nodrošināt ES atbalsta redzamību. Tīkls nodrošina arī forumu paraugprakses apmaiņai un savstarpējas mācīšanās iespējām starp dalībvalstīm.

Liela nozīme sadarbības veicināšanā komunikācijas jomā katrā dalībvalstī ir Komisijas pārstāvniecībās norīkotajiem Eiropas pusgada ierēdņiem. Tie ir nodibinājuši kontaktus ar saviem kolēģiem valsts pārvaldes iestādēs, kas nodarbojas ar komunikāciju, lai nodrošinātu, ka komunikācijas pasākumi tiek veikti kopīgi. Šī sadarbība palielina ANM redzamību, piemēram, rīkojot kopīgus pasākumus ar augsta līmeņa dalībvalstu un Komisijas pārstāvjiem, kuros tiek uzsvērta ar ANM atbalstīto projektu Eiropas dimensija. Turklāt tiek veidota sadarbība ar Eiropas Parlamenta birojiem, lai nodrošinātu, ka Komisija tos informē par attiecīgajiem pasākumiem un vajadzības gadījumā iesaista.

Tehniskais atbalsts dalībvalstīm

Dažas dalībvalstis ir lūgušas tehnisku atbalstu savu plānu īstenošanai saskaņā ar Komisijas tehniskā atbalsta instrumentu, ar ko dalībvalstīm nodrošina atbalstu spēju veidošanā. 2021. gadā vairāk nekā 140 projekti veicināja atveseļošanas un noturības plānu

[45] Atveseļošanas un noturības mehānisms | Eiropas Komisija (europa.eu).
[46] Atveseļošanas un noturības rezultātu pārskats (europa.eu).
[47] *INFORM EU* ir ES mēroga tīkls, kurā iesaistīti komunikācijas speciālisti, kas atbild par ES un dalībvalstu investīciju komunikāciju saskaņā ar dalīto pārvaldību, un kurš aptver šādus ES fondus: reģionālā politika: Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF), Taisnīgas pārkārtošanās fonds (TPF) un Kohēzijas fonds (KF); sociālā politika: Eiropas Sociālais fonds Plus (ESF+); iekšlietas: Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds (*AMIF*), Robežu pārvaldības un vīzu instruments (*BMVI*) un Iekšējās drošības fonds (IDF); jūrlietas: Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonds (EJZAF). Turklāt tīkls aptver arī ANM.

īstenošanu. Šie projekti aptver atbalstu atveseļošanas un noturības plānu vispārējiem īstenošanas mehānismiem (piemēram, uzraudzībai, ziņošanai, projektu vadībai, koordinācijai, revīzijas un kontroles mehānismiem, principa "nenodarīt būtisku kaitējumu" (*DNSH*) piemērošanai vai komunikācijai), kā arī atbalstu tematisko reformu un investīciju veikšanai (piemēram, Nacionālās mākslīgā intelekta stratēģijas īstenošanai Spānijā, izdevumu pārskatīšanas atbalsta pasākumiem Beļģijā vai Nacionālās ūdeņraža stratēģijas un rīcības plāna izstrādei Rumānijā).

Kipra, Grieķija, Horvātija un Rumānija 2021. gadā savos atveseļošanas un noturības plānos iestrādāja papildu tehnisko atbalstu ar šiem plāniem saistīto reformu vai investīciju īstenošanai saskaņā ar ANM regulas 7. panta 2. punktu. Turklāt Horvātija saskaņā ar Tehniskā atbalsta instrumenta regulas 7. pantu pārskaitīja Komisijai arī valsts līdzekļus, lai finansētu papildu tehnisko atbalstu trīs reformu projektiem, kas iekļauti tās atveseļošanas un noturības plānā. Tas ļaus īstenot astoņus papildu tehniskā atbalsta instrumenta projektus, kas veicinās atveseļošanas un noturības plānu īstenošanu veselības aprūpes, izglītības, publiskā iepirkuma, enerģētikas, labāka regulējuma, administratīvā sloga mazināšanas un investīciju veicināšanas jomās.

4.4. Kontroles sistēma un Savienības finanšu interešu aizsardzība

Tā kā Atveseļošanas un noturības mehānisms ir uz sniegumu balstīta programma, Komisijas maksājumi dalībvalstīm ir balstīti uz atveseļošanas un noturības plānos norādīto atskaites punktu un mērķrādītāju izpildi. Dalībvalstis ir ANM līdzekļu saņēmējas, un pēc šo līdzekļu izmaksāšanas tie nonāk valsts budžetā. Katram atveseļošanas un noturības plānam Padomes īstenošanas lēmumā ir noteikts saistīto atskaites punktu un mērķrādītāju kopums, kā arī katra maksājuma attiecīgā summa. Kad dalībvalsts iesniedz maksājuma pieprasījumu, Komisija novērtē, vai katrs atskaites punkts un mērķrādītājs, ko dalībvalsts norādījusi kā sasniegtu, ir apmierinoši izpildīts. Ja daži atskaites punkti un mērķrādītāji nav izpildīti, maksājumu var daļēji apturēt. Komisija 2021. gadā izveidoja ANM uzraudzības un kontroles sistēmu, tai skaitā īpašas revīzijas un juridiskās struktūrvienības, kā arī īpašas, šim mehānismam paredzētas kontroles un revīzijas stratēģijas. Komisija arī izveidoja visaptverošas iekšējās procedūras atveseļošanas un noturības plānu un turpmāko maksājumu pieprasījumu novērtēšanai, tādējādi nodrošinot efektīvu un iedarbīgu *ex-ante* un *ex-post* kontroli.

Katrai dalībvalstij jāizveido efektīva un iedarbīga kontroles sistēma. Šis pienākums ir noteikts ANM regulas 22. panta 1. punktā. Katrai dalībvalstij savā atveseļošanas un noturības plānā ir detalizēti jāapraksta valsts kontroles sistēma, un Komisija šo sistēmu novērtē kā "pietiekamu" (A) vai "nepietiekamu" (C)[48]. Ja dalībvalsts ierosinātie pasākumi tiek

[48] Tā jo īpaši novērtē, vai kontroles sistēma ir balstīta uz stabiliem procesiem un struktūrām, vai tajā ir skaidri noteikti dalībnieki, to lomas un pienākumi un vai tā nodrošina pienācīgu funkciju nošķiršanu. Šīm struktūrām ir jābūt juridiski pilnvarotām un administratīvi spējīgām pildīt savas paredzētās funkcijas un uzdevumus plāna īstenošanas laikā. Komisija arī pārbauda plānā aprakstītos pasākumus saistībā ar datu vākšanu un pieejamību par galasaņēmējiem, lai novērstu, atklātu un likvidētu korupciju, krāpšanu un interešu konfliktus līdzekļu

novērtēti kā nepietiekami, plānu nevar apstiprināt. Kaut arī par Savienības finanšu interešu aizsardzību primāri atbildīgas ir dalībvalstis, Komisija ir arī pilnvarota atgūt līdzekļus un/vai piemērot finanšu korekcijas krāpšanas, korupcijas un interešu konfliktu gadījumos, ja dalībvalstis nav atguvušas līdzekļus vai ja ir nopietni pārkāptas finansēšanas un aizdevuma nolīgumos noteiktās saistības.

Pēc veiktā novērtējuma Komisija secināja, ka visos 22 atveseļošanas un noturības plānos, kas pieņemti 2021. gadā, ir pienācīga kontroles sistēma. Tomēr Komisija 16 no tiem konstatēja arī dažus trūkumus un pieprasīja attiecīgajām dalībvalstīm veikt papildu korektīvus pasākumus pirms pirmā kārtējā maksājuma pieprasījuma. Attiecīgās dalībvalstis vienojās iekļaut nepieciešamos pasākumus savos atveseļošanas un noturības plānos[49]. Attiecīgie atskaites punkti un mērķrādītāji ir iekļauti Padomes īstenošanas lēmuma pielikumā, un tie ir jāizpilda pirms pirmā kārtējā maksājuma pieprasījuma (tādējādi izslēdzot priekšfinansējuma maksājumus). Tādējādi kontroles sistēmu atbilstība tiek papildus nodrošināta arī pirms kārtējo maksājuma veikšanas dalībvalstij.

Komisija pārbauda "pārvaldības deklarāciju"[50] un "kopsavilkumu par veiktajām revīzijām"[51], ko dalībvalstis iesniedz kopā ar katru maksājuma pieprasījumu, un veic atskaites punktu un mērķrādītāju *ex-post* revīzijas. Lai pārbaudītu, vai atskaites punkti un mērķrādītāji ir pienācīgi izpildīti, dalībvalstu iesniegtos pierādījumus (saskaņā ar Padomes īstenošanas lēmumu un darbības kārtību) izvērtē īpašas valstu grupas, kurās iesaistīti vairāki ģenerāldirektorāti. Turklāt īpaša revīzijas struktūrvienība pārbauda pārvaldības deklarācijas un kopsavilkumus par veiktajām revīzijām, ko dalībvalstis iesniedz kopā ar katru maksājuma pieprasījumu. Papildu pārliecību par to, ka dalībvalsts sniegtā informācija ir pareiza, nodrošinās uz risku balstītas *ex-post* revīzijas. Komisija ir pilnvarota atgūt līdzekļus, ja tā konstatē *ex-post,* ka atskaites punkts vai mērķrādītājs nav izpildīts apmierinoši.

Līdz šim Komisija ir izskatījusi vai pašlaik izskata pārvaldības deklarācijas un kopsavilkumus par revīzijām, kas iekļauti piecos Spānijas, Francijas, Grieķijas, Itālijas un Portugāles iesniegtajos maksājumu pieprasījumos. Ņemot vērā īso laikposmu starp plānu apstiprināšanu un šo maksājumu pieprasījumu iesniegšanu, valsts iestāžu veikto revīziju apjoms kopumā bija neliels. Komisija pieprasīja papildu informāciju no valsts iestādēm, jo īpaši, lai novērtētu, vai regulas 22. pantā minētie dati tiek efektīvi vākti un glabāti valsts

izmantošanas laikā. Komisija arī izvērtē atveseļošanas un noturības plānā aprakstītos pasākumus dubulta finansējuma novēršanai, lai noteiktu, vai tie ir atbilstoši.

[49] Dalībvalstu kontroles sistēmās tika konstatēti, piemēram, šādi trūkumi: nav repozitorija sistēmas, kas spētu vākt un uzglabāt datus, kā noteikts ANM regulā, nav juridisku pilnvaru dažādajām struktūrām, kas atbildīgas par fondu īstenošanu un revīziju, nav pietiekamas administratīvās spējas īstenošanas un revīzijas struktūrām, kas atbildīgas par atveseļošanas un noturības plānu īstenošanu, un nav skaidras revīzijas stratēģijas vai krāpšanas apkarošanas pasākumu. Visi šie trūkumi ir jānovērš, pirms dalībvalsts var saņemt savu pirmo kārtējo maksājumu, t. i., pirmo maksājumu saskaņā ar ANM, neskaitot priekšfinansējuma maksājumu.

[50] Maksājuma pieprasījumam pievienotajā pārvaldības deklarācijā dalībvalstīm ir jānorāda, ka ieviestās kontroles sistēmas sniedz vajadzīgās garantijas, ka līdzekļi tikuši pārvaldīti saskaņā ar visiem piemērojamiem noteikumiem, jo īpaši noteikumiem par interešu konfliktu, krāpšanas, korupcijas un dubultas finansēšanas novēršanu saskaņā ar pareizas finanšu pārvaldības principu.

[51] Īstenošanas periodā valsts līmenī veikto revīziju kopsavilkums.

sistēmā, un noteica vairākus aspektus, kas 2022. gadā būtu jāpārbauda valsts līmenī, kā tas atspoguļots Komisijas veiktajos attiecīgo maksājumu pieprasījumu sākotnējos novērtējumos.

Lai gan galvenā atbildība par finanšu interešu aizsardzību jāuzņemas dalībvalstīm, plāna īstenošanas laikā Komisija veiks šo dalībvalstu uzraudzības un kontroles sistēmu revīziju. Jo īpaši Komisija pārbaudīs pasākumus, ko dalībvalstis īsteno, lai novērstu, noteiktu un koriģētu krāpšanas, korupcijas, interešu konfliktu un dubultas finansēšanas gadījumus. Tas attieksies arī uz sistēmām, kas vāc un glabā datus par atbalsta saņēmējiem, darbuzņēmējiem, apakšuzņēmējiem un faktiskajiem īpašniekiem. Komisija var arī turpmāk veikt nejauši atlasītas un mērķtiecīgas revīzijas un izmeklēt iespējamus krāpšanas, korupcijas un interešu konfliktu gadījumus. Komisija ir pilnvarota atgūt līdzekļus vai uzsākt finanšu korekcijas, ja ir konstatēta krāpšana, korupcija vai interešu konflikts, ko dalībvalstis nav novērsušas, vai ja dalībvalstis nopietni pārkāpj finansēšanas un aizdevuma nolīgumos paredzētās saistības.

4.5. Papildināmība ar citu ES finansējumu

Attiecībā uz plānu sagatavošanu ANM regulā un Komisijas norādījumos[52] dalībvalstīm ir noteikti principi, ar kuriem nodrošināt, ka vienām un tās pašas izmaksām nav dubulta finansējuma no ANM un citiem ES fondiem. Jo īpaši atveseļošanas un noturības plānos detalizēti aprakstīti procesi un struktūras, kas izveidoti valsts un reģionālā līmenī, lai nodrošinātu dažādu ES finansējuma avotu pārvaldības papildināmību un koordināciju. Ar tiem būtu jānodrošina, ka atbalsts no ANM papildinās atbalstu, ko sniedz saskaņā ar citiem Savienības fondiem un programmām, un ka šāds atbalsts nesedz vienas un tās pašas izmaksas. Atveseļošanas un noturības plānos būtu jānorāda arī projekti, kuriem paredzēts līdzfinansējums no citām Savienības programmām, un jānorāda, ko paredzēts segt no katra finansējuma avota.

Īstenošanas posmā dalībvalstīm ir jāuzrauga situācija un jānodrošina, lai nebūtu dubultas finansēšanas. Iesniedzot maksājuma pieprasījumu, dalībvalstis iesniedz pārvaldības deklarāciju, kurā ietverta apņemšanās izvairīties no dubultas finansēšanas un atsauce uz ieviestajām uzraudzības un kontroles sistēmām. Tāpat dalībvalsts kā daļu no pusgada ziņošanas kārtības sniegs jebkādu jaunāko informāciju par citu ES programmu izmantošanu reformām un investīcijām, uz kurām attiecas apstiprinātais atveseļošanas un noturības plāns, tostarp līdzfinansējuma gadījumā norādīs, kādas izmaksas sedz šīs programmas. Komisija ir pilnvarota, ņemot vērā dalībvalstu sniegto informāciju, veikt attiecīgas pārbaudes un sistēmas revīziju.

Atveseļošanas un noturības plānu sagatavošanas posmā Komisija sniedza atbalstu dalībvalstīm, lai noteiktu piemērotus Savienības līmeņa instrumentus nolūkā radīt sinerģiju ar atveseļošanas un noturības plānu finansētajiem pasākumiem. Spilgts piemērs ir atbalsts, kas sniegts saskaņā ar tehniskā atbalsta instrumentu un tā priekšteci — Strukturālo reformu atbalsta programmu. Jo īpaši šis atbalsts palīdzēs dalībvalstīm sagatavot un īstenot savus atveseļošanas un noturības plānus. Dalībvalstīm būs pieejams arī nozaru atbalsts,

[52] SWD(2021) 12 final.

izmantojot pamatprogrammas "Apvārsnis" politikas atbalsta instrumentu pētniecības un inovācijas politikas reformu īstenošanai. Piemēram, projekta "Rail Baltica" kontekstā ANM finansējums tika apvienots ar citiem atbalsta veidiem, tai skaitā Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu 2.0. Vispārējie dzelzceļa infrastruktūras projekti paliek nemainīgi, un ar dažādiem fondiem atbalsta dažādus izdevumu veidus. Nākotnē, mehānisma īstenošanas laikā Komisija turpinās mudināt dalībvalstis pievērst ciešu uzmanību gaidāmajām sinerģijas iespējām ar citām Savienības programmām.

Tā kā ANM atbalsts tiek sniegts līdz 2026. gadam, Komisija palīdz noteikt citus finansēšanas pasākumus, kas aptver dažādus projektu termiņus vai posmus. Tas nodrošinās, ka finansējums tiks nodrošināts arī pēc pašreizējā ANM darbības cikla, kas ir laika ziņā ierobežots. Turklāt Komisija palīdzēja apzināt Savienības fondus un programmas, kas ir vērsti uz to pašu mērķi, bet aptvertu atšķirīgus pasākumu veidus. Piemēram, profesionālās izglītības un apmācības jomā ar ANM pasākumiem tiktu sniegts atbalsts digitālās infrastruktūras izveidei, bet kohēzijas politikas fondu finansējums 2021.–2027. gadam būtu vērsts uz papildu investīcijām, piemēram, atbalstot profesionālās izglītības programmas nelabvēlīgā situācijā esošām grupām.

Komisija nodrošina, ka ANM papildina kohēzijas politikas fondus 2021.–2027. gada plānošanas periodā. Lai gan atveseļošanas un noturības plānu sagatavošanas periods ir gandrīz noslēdzies, 2021.–2027. gada DFS plānošana turpinās. Komisija īpašu uzmanību pievērš saiknei starp ANM un līdzekļiem, uz kuriem attiecas partnerattiecību nolīgumi ar dalībvalstīm, un, pateicoties tam, ka sarunu grafiki pārklājās, bija iespējams izveidot sinerģiju starp šiem dažādajiem Savienības instrumentiem. Jo īpaši lielākajai daļai dalībvalstu šajā posmā ir skaidrs priekšstats par to atveseļošanas un noturības plānos iekļautajiem pasākumiem, un tās šos pasākumus var ņemt vērā, plānojot kohēzijas politikas līdzekļus. Tādējādi tiks nodrošināts pasākumu savstarpēja papildināmība.

5. Secinājums

Saistībā ar Covid-19 krīzi 2021. gada februārī tika izveidots ANM, lai sniegtu ievērojamu finansiālu atbalstu dalībvalstīm nolūkā paātrināt ilgtspējīgu reformu un investīciju īstenošanu un veicināt Savienības ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju. Līdz 2026. gadam no šā mehānisma dalībvalstīm tiks piešķirti aizdevumi un neatmaksājams atbalsts 672,5 miljardu EUR apmērā, lai atbalstītu reformas un investīcijas, kas veiktas, lai mazinātu koronavīrusa pandēmijas ietekmi un padarītu Eiropas ekonomiku un sabiedrību ilgtspējīgāku, noturīgāku un labāk sagatavotu zaļās un digitālās pārkārtošanās radītajām problēmām un sniegtajām iespējām.

Gadu pēc mehānisma izveides ir gūti ievērojami panākumi un pārliecinoši uzsākta tā īstenošana. Padome ir pieņēmusi 22 atveseļošanas un noturības plānus, kuru kopējais līdzekļu apjoms ir 445 miljardi EUR (291 miljards EUR neatmaksājama finansējuma veidā un 154 miljardi EUR aizdevumu veidā). Komisija 2021. gadā ir izmaksājusi 56,6 miljardus EUR priekšfinansējuma veidā un 10 miljardus EUR viena pirmā maksājuma veidā. Mehānisma īstenošana pašlaik norit stabili, un sagaidāms, ka 2022. gadā tiks iesniegti aptuveni 30 maksājumu pieprasījumi. Būtisks atskaites punkts Eiropas Savienībai ir veiksmīgā *Next Generation EU* obligāciju un vekseļu emisija, kas dod ES spēcīgu instrumentu, ar ko finansēt atveseļošanu un ar kura palīdzību no krīzes izkļūt noturīgākai, taisnīgākai un zaļākai.

ANM ir inovatīvs mehānisms — tas ir unikāls, pieprasījuma virzīts un "uz sniegumu balstīts" instruments, kas nodrošina dalībvalstīm tiešu finansiālu atbalstu, kas saistīts ar rezultātu sasniegšanu. Līdzekļi tiek izmaksāti ar nosacījumu, ka līdz 2026. gadam tiks īstenotas reformas un investīcijas, ar ko paredzēts risināt dalībvalstu problēmas. ANM līdzekļu izmaksa ir atkarīga no tā, vai būs apmierinoši sasniegti atskaites punkti un mērķrādītāji, par kuriem ir panākta iepriekšēja vienošanās ar dalībvalstīm un kurus ir apstiprinājusi Padome, īstenojot pasākumus, ko dalībvalstis ierosinājušas savos valsts atveseļošanas un noturības plānos. Par mehānisma ietekmi, atbalstot svarīgu reformu īstenošanu, jau liecina 2021. gada beigās veiktais pirmais maksājums Spānijai. Kā parādīts šajā ziņojumā, ar mehānismu atbalstītās reformas un investīcijas atbilst dalībvalstu konkrētajām problēmām, un tās veicina Savienības nākotnei ļoti nozīmīgas politikas jomas ("sešus pīlārus"). Tās palīdzēs īstenot Savienības vērienīgo politikas programmu, lai virzītu ilgtspējīgu, taisnīgu un iekļaujošu atveseļošanu un padarītu ES ekonomiku noturīgāku pret turpmākiem satricinājumiem, vienlaikus pārveidojot ES ekonomiku un sabiedrību saskaņā ar divējādās pārkārtošanās iecerēm un Eiropas sociālo tiesību pīlāru.

Instrumenta pievienotā vērtība jau ir jūtama. Mehānisma īstenošana arī rada pozitīvu papildu ietekmi visā Savienībā un atbalsta ekonomisko konverģenci. Visbeidzot, bet ne mazāk svarīgi ir tas, ka šis mehānisms atbalsta tādu daudzvalstu projektu īstenošanu, kas ir ļoti nozīmīgi Eiropas Savienībai, tādējādi apliecinot arī ES līdzekļu "papildināmību". Atveseļošanas un noturības plānu īstenošanā panāktajam progresam un mehānisma līdzekļu izmaksai var sekot līdzi tiešsaistes platformā — atveseļošanas un noturības rezultātu pārskatā, kurā atspoguļots progress, kas sasniegts attiecībā uz katru atskaites punktu un mērķrādītāju.

Komisija ir apņēmusies panākt, lai ANM īstenošana būtu kopīgs panākums visiem eiropiešiem. Šajā nolūkā Komisija turpinās darīt visu iespējamo, lai iesaistītu visas attiecīgās ieinteresētās personas plānu sekmīgai īstenošanai, un turpinās cieši sadarboties ar Eiropas Parlamentu un Padomi visā mehānisma īstenošanas laikā.

PIELIKUMS

Pārskats par pašreizējo stāvokli

	Oficiālā iesniegšana	Komisijas pozitīvs novērtējums	Pieņemts Padomē	Izmaksāts1. priekšfinansējums	Parakstīts darbības nolīgums	Maksājuma pieprasījuma iesniegšana	Maksājums
Austrija	30. aprīlis	21. jūnijs	13. jūlijs	28. septembris (450 miljoni EUR)			
Beļģija	30. aprīlis	23. jūnijs	13. jūlijs	3. augusts (770 miljoni EUR)			
Bulgārija	15. oktobris						
Kipra	17. maijs	8. jūlijs	28. jūlijs	9. septembris (157 miljoni EUR)			
Čehija	1. jūnijs	19. jūlijs	8. septembris	28. septembris (915 miljoni EUR)			
Dānija	30. aprīlis	17. jūnijs	13. jūlijs	2. septembris (201 miljons EUR)			
Vācija	28. aprīlis	22. jūnijs	13. jūlijs	26. augusts (2,25 miljardi EUR)			
Igaunija	18. jūnijs	5. oktobris	29. oktobris	17. decembris (126 miljoni EUR)			
Grieķija	27. aprīlis	17. jūnijs	13. jūlijs	9. augusts (4 miljardi EUR)	21. decembris	29. decembris	
Spānija	30. aprīlis	16. jūnijs	13. jūlijs	17. augusts (9 miljardi EUR)	10. novembris	11. novembris	27. decembris (10 miljardi EUR)
Somija	27. maijs	4. oktobris	29. oktobris	2022. gada 21. janvāris (271 miljons EUR)			
Francija	28. aprīlis	23. jūnijs	13. jūlijs	19. augusts (5,1 miljards EUR)	25. novembris	26. novembris	
Horvātija	14. maijs	8. jūlijs	28. jūlijs	28. septembris (818 miljoni EUR)	9. februāris		
Ungārija	11. maijs						
Īrija	28. maijs	16. jūlijs	8. septembris	Nav pieprasījusi iepriekšēju finansējumu			
Itālija	30. aprīlis	22. jūnijs	13. jūlijs	13. augusts (24,9 miljardi EUR)	22. decembris	30. decembris	
Latvija	30. aprīlis	22. jūnijs	13. jūlijs	10. septembris (237 miljoni EUR)	16. februāris		
Lietuva	14. maijs	2. jūlijs	28. jūlijs	17. augusts (289 miljoni EUR)			
Luksemburga	30. aprīlis	18. jūnijs	13. jūlijs	3. augusts (12,1 miljons EUR)			
Malta	13. jūlijs	16. septembris	5. oktobris	17. decembris (41,1 miljons EUR)			
Nīderlande							

Polija	3. maijs						
Portugāle	22. aprīlis	16. jūnijs	13. jūlijs	3. augusts (2,2 miljardi EUR)	18. janvāris	25. janvāris	
Rumānija	31. maijs	28. septembris	29. oktobris	2. decembris (1,8 miljardi EUR)			
Slovākija	29. aprīlis	21. jūnijs	13. jūlijs	13. oktobris (823 miljoni EUR)	16. decembris		
Slovēnija	30. aprīlis	1. jūlijs	28. jūlijs	17. septembris (231 miljons EUR)			
Zviedrija	28. maijs						